

**AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

Sevinj ISAYEVA

**LİSANS DÜZEYİNDE TURİZM EĞİTİMİ ALAN ÖĞRENCİLERİN AKADEMİK
MOTİVASYON, BEKLENTİ VE ALGILARININ TÜRKİYE VE POLONYA
EĞİTİMİ KAPSAMINDA DEĞERLENDİRİLMESİ**

**Turizm İşletmeciliği Ana Bilim Dalı
Yüksek Lisans Tezi**

Antalya, 2018

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ÜNİVERSİTESİ

Sevinj ISAYEVA

LİSANS DÜZEYİNDE TURİZM EĞİTİMİ ALAN ÖĞRENCİLERİN AKADEMİK
MOTİVASYON, BEKLENTİ VE ALGILARININ TÜRKİYE VE POLONYA EĞİTİMİ
KAPSAMINDA DEĞERLENDİRİLMESİ

Danışman

Dr. Öğr. Üyesi Murad Alpaslan KASALAK

Turizm İşletmeciliği Ana Bilim Dalı
Yüksek Lisans Tezi

Antalya, 2018

T.C.
Akdeniz Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne,

Sevinj ISAYEVA'nın bu çalışması, jürimiz tarafından Turizm İşletmeciliği Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Programı tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Doç. Dr. Ömer Kürşad TÜFEKÇİ (imza)

Üye (Danışmanı) : Dr. Öğr. Üyesi Murad Alpaslan KASALAK (imza)

Üye : Dr. Öğr. Üyesi Yakın EKİN (imza)

Tez Başlığı: Lisans Düzeyinde Turizm Eğitimi Alan Öğrencilerin Akademik Motivasyon, Beklenti ve Algılarının Türkiye ve Polonya Eğitimi Kapsamında Değerlendirilmesi

Onay: Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Tez Savunma Tarihi : 25/05/2018

Mezuniyet Tarihi : 21/06/2018

(İmza)

Prof. Dr. İhsan BULUT

Müdür

AKADEMİK BEYAN

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Lisans Düzeyinde Turizm Eğitimi Alan Öğrencilerin Akademik Motivasyon, Beklenti ve Algılarının Türkiye ve Polonya Eğitimi Kapsamında Değerlendirilmesi” adlı bu çalışmanın, akademik kural ve etik değerlere uygun bir biçimde tarafımda yazıldığını, yararlandığım bütün eserlerin kaynakçada gösterildiğini ve çalışma içerisinde bu eserlere atıf yapıldığını belirtir; bunu şerefimle doğrularım.

(imza)

Sevinj ISAYEVA

T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU
BEYAN BELGESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE

ÖĞRENCİ BİLGİLERİ

Adı-Soyadı	Sevinj ISAYEVA
Öğrenci Numarası	20145203008
Enstitü Ana Bilim Dalı	Turizm İşletmeciliği
Programı	Tezli Yüksek Lisans
Programın Türü	(x) Tezli Yüksek Lisans () Doktora () Tezsiz Yüksek Lisans
Danışmanının Unvanı, Adı-Soyadı	Dr. Öğr. Üyesi Murad Alpaslan KASALAK
Tez Başlığı	Lisans Düzeyinde Turizm Eğitimi Alan Öğrencilerin Akademik Motivasyon, Beklenti ve Algularının Türkiye ve Polonya Eğitimi Kapsamında Değerlendirilmesi
Turnitin Ödev Numarası	972547463 - 972543487

Yukarıda başlığı belirtilen tez çalışmasının a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana Bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 101 sayfalık kısmına ilişkin olarak, 05/06/2018 tarihinde tarafımdan Turnitin adlı intihal tespit programından Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Çalışması Orijinallik Raporu Alınması ve Kullanılması Uygulama Esasları'nda belirlenen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan ve ekte sunulan rapora göre, tezin/dönem projesinin benzerlik oranı;

alıntılar hariç % 8

alıntılar dahil % 20 'dir.

Danışman tarafından uygun olan seçenek işaretlenmelidir:

- (x) Benzerlik oranları belirlenen limitleri aşmıyor ise;
Yukarıda yer alan beyanın ve ekte sunulan Tez Çalışması Orijinallik Raporu'nun doğruluğunu onaylarım.
- () Benzerlik oranları belirlenen limitleri aşılıyor, ancak tez/dönem projesi danışmanı intihal yapılmadığı kanısında ise;
Yukarıda yer alan beyanın ve ekte sunulan Tez Çalışması Orijinallik Raporu'nun doğruluğunu onaylar ve Uygulama Esasları'nda öngörülen yüzdeler sınırlarının aşılmasına karşın, aşağıda belirtilen gerekçe ile intihal yapılmadığı kanısında olduğumu beyan ederim.

Gerekçe:

Benzerlik taraması yukarıda verilen ölçütlerin ışığı altında tarafımda yapılmıştır. İlgili tezin orijinallik raporunun uygun olduğunu beyan ederim.

05/06/2018

(imza)

Dr. Öğr. Üyesi Murad Alpaslan KASALAK

İÇİNDEKİLER

ŞEKİLLER LİSTESİ	iii
TABLOLAR LİSTESİ	iv
GRAFİKLER LİSTESİ	v
KISALTMALAR LİSTESİ	vi
ÖZET	vii
SUMMARY	viii
ÖNSÖZ	ix
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

TURİZM VE EĞİTİM

1.1. Turizm Kavramı, Önemi, Amacı ve Etkileri	2
1.1.1. Turizmin Amacı	3
1.1.2. Turizmin Etkileri	4
1.1.2.1. Turizmin Sosyo –Kültürel Yapıya Etkisi	4
1.1.2.2. Turizmin Ekonomik Yapıya Etkisi	7
1.1.2.3. Turizmin Çevresel Etkisi.....	8
1.2. Eğitim Kavramı ve Turizm Eğitimi	9
1.2.1. Eğitimin Tanımı ve Önemi	10
1.2.2. Eğitimin Amacı	11
1.2.3. Mesleki Eğitim	14
1.2.4. Mesleki Turizm Eğitimi	16
1.2.5. Turizm Eğitiminde Motivasyon, Algı ve Beklentiler	29
1.2.5.1. Turizm Eğitiminde Motivasyon	30
1.2.5.2. Turizm Eğitiminde Algı ve Beklentiler	32

İKİNCİ BÖLÜM

TÜRKİYE'DE EĞİTİM SİSTEMİ VE TURİZM EĞİTİMİ

2.1. Türkiye Eğitim Sistemi ve Yüksek Öğretim	34
2.1.1 Türkiye`de Yüksek Öğretim Sistemi ve Yüksek Öğretim Kurulu.....	38
2.2. Türkiye`de Mesleki Eğitim.....	39
2.3. Türkiye`de Turizm Eğitimi.....	40
2.3.1. Yaygın Turizm Eğitimi	43

2.3.2.	Örgün Turizm Eğitimi.....	44
--------	---------------------------	----

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

AVRUPA VE POLONYA'DA EĞİTİM SİSTEMİ VE TURİZM EĞİTİMİ

3.1.	Avrupa Birliğinin Eğitime Bakış Açısı.....	45
3.2.	Avrupa Birliğinde Mesleki Eğitim	47
3.3.	Polonya'da Eğitim Sistemi ve Yüksek Öğretim	50
3.4.	Polonya'da Mesleki Eğitim	56
3.5	Polonya'da Turizm Eğitimi	56

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

LİSANS DÜZEYİNDE TURİZM EĞİTİMİ ALAN ÖĞRENCİLERİN AKADEMİK MOTİVASYON, BEKLENTİ VE ALGILARININ TÜRKİYE VE POLONYA EĞİTİMİ KAPSAMINDA DEĞERLENDİRİLMESİ

4.1.	Araştırmanın Amacı, Önemi ve Kapsamı.....	57
4.2.	Araştırmanın Modeli.....	58
4.3.	Araştırmanın Yöntemi	59
4.3.1.	Araştırmanın Evreni, Örneklemi ve Sınırlılıkları	60
4.3.2.	Verilerin Toplanması	61
4.3.3.	Verilerin Analizi	62
4.3.4	Araştırmanın Bulguları	63

SONUÇ	82
--------------------	----

KAYNAKÇA	85
-----------------------	----

EK 1-Anket Formu (İngilizce)	97
---	----

EK 2-Anket Formu (Türkçe)	99
--	----

ÖZGEÇMİŞ	101
-----------------------	-----

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1.1 Turizm Eğitime Üç Boyutlu Yaklaşım	18
Şekil 1.2 TEFİ Modelinin Temel Değerleri.....	22
Şekil 1.3 Turizm, Bilgi ve Müfredat İlişkisi.....	23
Şekil 1.4 Turizm Olgusunun Farklı Düzeyleri	23
Şekil 1.5 Turizm Eğitiminde Üç Temel Alan Modeli	24
Şekil 1.6 Turizm Alanlarının Belirlenmesine Etki eden Faktörler	26
Şekil 1.7 Dönemlere Göre Turizm Müfredatının Gelişimi	27
Şekil 2.1 Türkiye Turizm Eğitim Sistemi.....	42
Şekil 2.2 Mesleki Turizm Eğitim Sistemi	43
Şekil 3.1 Polonya Eğitim Sistemi.....	52
Şekil 4.1 Araştırmanın Modeli	58

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1.1 Turizmin Sosyal ve Kültürel Etkenleri.....	6
Tablo 1.2 Alternatif Turizm/Konaklama Eğitimi Modelleri	20
Tablo 2.1 Türk Milli Eğitim Sisteminin Sorunları ve Çözüm Önerileri	38
Tablo 2.2 Türkiye`de Türlerine Göre Akademik Birim Sayıları.....	39
Tablo 3.1 Avrupa Birliği`nde Uygulanan Eğitim Programları.....	46
Tablo 3.2 Polonya Eğitim Sistemi Yönetimi.....	55
Tablo 4.1 Araştırma Hipotezleri.....	59
Tablo 4.2 Akdeniz Üniversitesi ve Varşova Yaşam Bilimleri Üniversitesinde Turizm Eğitimi Alan Lisans Öğrencilerinin Cinsiyet ve Eğitim Yılına İlişkin Bilgiler	61
Tablo 4.3 Güvenirlilik Analizi.....	62
Tablo 4.4 Akdeniz Üniversitesi ve Varşova Yaşam Bilimleri Üniversitesinin Öğrencilerinin Turizm Alanında Eğitim Alma Nedenleri	64
Tablo 4.5 Akdeniz Üniversitesi Ve Varşova Yaşam Bilimleri Üniversitesinin Turizm Eğitiminden Beklentileri	66
Tablo 4.6 Akdeniz Üniversitesi ve Varşova Yaşam Bilimleri Üniversitesinin Öğrencilerinin Turizm Eğitimine Yönelik Algıları	68
Tablo 4.7 Öğrencilerin Üniversiteleri Bazında Cinsiyetlerine Göre Motivasyon Düzeyleri ..	69
Tablo 4.8 Öğrencilerin Üniversiteleri Bazında Sınıflarına Göre Motivasyon Düzeyleri.....	71
Tablo 4.9 Öğrencilerin Ülkelerine Göre Motivasyonları	72
Tablo 4.10 Öğrencilerin Ülkeler Bazında Cinsiyetlerine Göre Beklentileri	73
Tablo 4.11 Öğrencilerin Ülkeler Bazında Sınıflarına Göre Beklentileri.....	74
Tablo 4.12 Ülkelerine Göre Öğrencilerin Beklentileri.....	75
Tablo 4.13 Öğrencilerin Ülkeler Bazında Cinsiyetlerine Göre Algıları.....	75
Tablo 4.14 Öğrencilerin Üniversiteleri Bazında Sınıflarına Göre Algıları	77
Tablo 4.15 Ülkelerine Göre Öğrencilerin Algıları	79
Tablo 4.16 Öğrencilerin Üniversiteleri Bazında Algı, Motivasyon ve Beklentileri Arasında İlişki.....	79
Tablo 4.17 Öğrencilerin Üniversiteleri Bazında Algı Düzeyinin ve Beklenti Düzeyine Etkisi	80
Tablo 4.18 Öğrencilerin Üniversiteleri Bazında Motivasyon Düzeyinin ve Algı Düzeyine Etkisi.....	80

GRAFİKLER LİSTESİ

Grafik 2.1 Türkiye’deki Meslek Yükse Okullarının Yıllara Göre Sayıları.....	40
Grafik 4.1 Ülkelerine Göre Öğrencilerin Motivasyon Puanlarının Dağılımı	65
Grafik 4.2 Ülkelerine Göre Öğrencilerin Beklenti Puanlarının Dağılımı	67
Grafik 4.3 Ülkelerine Göre Öğrencilerin Algı Puanlarının Dağılımı	68
Grafik 4.4 Türk Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Motivasyon Puanlarının Dağılımı	69
Grafik 4.5 Polonyalı Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Motivasyon Puanlarının Dağılımı	70
Grafik 4.6 Türk Öğrencilerin Sınıflarına Göre Motivasyon Puanlarının Dağılımı	71
Grafik 4.7 Polonyalı Öğrencilerin Sınıflarına Göre Motivasyon Puanlarının Dağılımı	72
Grafik 4.8 Türk Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Beklenti Puanlarının Dağılımı	73
Grafik 4.9 Polonyalı Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Beklenti Puanlarının Dağılımı	73
Grafik 4.10 Türk Öğrencilerin Sınıflarına Göre Beklenti Puanlarının Dağılımı	74
Grafik 4.11 Polonyalı Öğrencilerin Sınıflarına Göre Beklenti Puanlarının Dağılımı	75
Grafik 4.12 Türk Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Algı Puanlarının Dağılımı	76
Grafik 4.13 Polonyalı Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Algı Puanlarının Dağılımı	77
Grafik 4.14 Türk Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Algı Puanlarının Dağılımı	78
Grafik 4.15 Polonyalı Öğrencilerin Sınıflarına Göre Algı Puanlarının Dağılımı	78

KISALTMALAR LİSTESİ

akt.	: Aktaran
AKTS	: Avrupa Kredi Transfer Sistemi
CEDEFOP	: European Centre for Develepment of Vocational Training
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
MEGEP	: Merkezi Eğitim ve Öğretim Sistemleri Güçlendirme Projesi
OECD	: Organization for Economic Co-operation and Development
ÖSYM	: Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi
TEFİ	: Tourism Education Futures Initiative
TÜSİAD	: Türk Sanayicileri ve İşadamları Derneği
UNWTO	: United Nations World Tourism Organization
vd.	: ve diğerleri
vs.	: ve saire

ÖZET

Bu tez çalışmasının amacı turizm sektörünün gelişimi için turizm eğitiminin önemli rolüne vurgu yaparak öğrencilerin turizm eğitimi ile ilgili motivasyon, algı ve beklentilerini değerlendirmek ve bu yönde ülke karşılaştırması yaparak literatüre fayda sağlamaktır. Araştırmanın ilk bölümünde turizm, eğitim ve turizm eğitimi kavramlarına yer verilmiş, turizm kavramı ve etkileri, eğitim ve eğitim kavramı, mesleki turizm eğitiminin gelişimi ve turizm eğitimine yönelik motivasyon, algı ve beklentiler konusu incelenmiş ve aynı zamanda Avrupa`da turizm eğitiminin gelişimi hakkında bilgiler verilmiştir. İkinci bölümü Türkiye eğitim sistemi, yükseköğretim ve turizm eğitimi konusu oluşturmaktadır. Üçüncü bölümde Polonya eğitim sistemi ve turizm eğitimi hakkında bilgiler yer almış, dördüncü bölümde ise araştırmanın yöntemi ve bulguları sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Turizm, Turizm Eğitimi, Polonya`da Turizm Eğitimi, Türkiye`de Turizm Eğitimi, Motivasyon, Algı, Beklentiler

SUMMARY
EVALUATING ACADEMIC MOTIVATION, EXPECTATION, PERCEPTION
LEVEL OF TOURISM STUDENTS IN BACHELOR DEGREE STUDYING IN
POLAND AND TURKEY

The aim of this thesis is to evaluate the motivation, perceptions and expectations of the students about tourism education and to benefit the literature by comparing the countries in this area, emphasizing that tourism education plays an important role for the development of the tourism sector. In the first part of the research, the concepts of tourism, education and tourism education are given, the concept of tourism, concepts and effects, the concept of education and training, the development of professional tourism education and the motivation, perception and expectations about tourism education are examined and also information about the development of tourism education in Europe is provided. The second part is about Turkish education system, higher education and tourism education. In the third part, information about the Polish education system and tourism education are included. In the fourth part, the method and findings of the research are presented.

Keywords: Tourism, Tourism Education, Tourism Education in Poland, Tourism Education in Turkey, Motivation, Expectation, Perceptions.

ÖNSÖZ

Turizm sektörünün artan önemi ülkeler düzeyinde turizm eğitime yönelik ilgiyi arttırmaktadır. Turizm sektörünün dinamik yapısından dolayı gençler arasında da bu alanda eğitim alma isteği günden güne artmaktadır. Bu çalışmada Polonya ve Türkiye'nin genel eğitim sistemleri kapsamında mesleki ve turizm eğitimleri incelenmiş ve Polonya'dan Varşova Yaşam Bilimleri, Türkiye'den de Akdeniz üniversiteleri seçilerek bu üniversitelerde turizm eğitimi görmekte olan lisans öğrencilerinin motivasyon, algı ve beklentilerine yönelik değerlendirme yapılmış ve sonuçlar karşılaştırılmıştır.

Bu tez çalışmasının hazırlanmasında bilgilerini esirgemeyen ve yol gösteren başta danışman hocam Dr. Öğr. Ü. Murad Alpaslan KASALAK olmakla değerli hocalarım Dr. Öğr. Ü. Zeki AKINCI, Dr. Öğr. Ü. Gülseren YURCU, Uzman Dr. Gamze KASALAK ve Prof. Dr. Mehmet Ziya Fırat'a teşekkürlerimi sunarım. Eğitimim boyunca hep destek olan canım ailem iyi ki varsınız. Bu yolda beraber yürüdüğüm yol arkadaşlarım, sırdaşlarım Dilara BAHTİYAR, Gizem DEMİRDİKEN ve Hicran RZAZADE sizi tanıyor olmaktan mutluluk duyuyorum.

Sevinj ISAYEVA
Antalya, 2018

GİRİŞ

Turizm sektörü 1950`li yıllardan bu yana hızlı yükseliş göstermiş ve göstermektedir. Dünya Turizm Örgütü raporları incelendiğinde 2030 yılı itibariyle 1,8 milyar insanın uluslararası seyahatlere katılacağı ve 20 yıl içersinde bu rakamın iki katına çıkacağı öngörülmektedir (Solmaz ve Ulama, 2014: 97). Turizmin büyük hacimde ekonomik getiri sağladığının ülkeler tarafından anlaşılması bu alanda büyük rekabetin oluşmasına neden olmuştur. Özellikle de yeni-yeni sanayileşmeye ve gelişmeye başlayan ülkeler için turizm alternatif bir endüstri konumundadır. Çünkü turizm ödemeler dengesine olumlu etki yapmakta ve emek-yoğun sektör olma özelliğinden dolayı istihdam sorunun çözümüne katkıda bulunmaktadır (Ünlüönen ve Boylu, 2005: 12). Bu bağlamda turizmin gelişimini sağlayacak altyapı, nitelikli personel ve kaliteli hizmet sorunlarının çözülmesi gerekmektedir. Bütün bunları sağlayacak en temel faktör eğitimidir. Dolayısıyla eğer ülkeler turizm sektörlerini geliştirmeyi amaç edinmişse ilk olarak turizm eğitimine önem vermeli ve bu yönde oluşan sorunları çözmelidirler.

Turizm eğitiminin amacı toplumda turizm bilgisini geliştirmekle turistler için hoşgörölü bir ortamın yaratılmasını sağlamak ve sektör için kalifiye elemanların yetiştirmekle hizmet kalitesini arttırmaktır. Nitelikli elemanlar sektörün talebine uygun bilgi beceri ve davranışlarla donatılmış ve turizm işletmelerinde farklı görevlerde çalışabilecek kaliteye sahip bireylerdir. Bu bireylerin sektöre kazandırılması için toplumda özellikle de gençler arasında turizme ve turizm eğitime olumlu algının oluşması gerekmektedir. Turizm eğitimi, öğrencilerin beklentilerini karşılamalıdır. Yapılan çalışmaların büyük kısmı (Zhao, 1991: 362; O`Mahony vd., 2001: 93; Kim, 2008: 225; Mohammad ve Alsaleh, 2013:1463) bazı öğrencilerin turizm alanında eğitim almalarını onların turizm sektörünü eğlenceli, ilginç deneyimler yaşayacaklarına olan inançtan ve geniş kariyer olanaklarından, yeni kültür ve dil öğrenme isteğinden dolayı, bazılarının da kazanılması kolay bölüm olmasından dolayı, bazılarının da yüksek maaş beklentilerinden dolayı tercih ettikleri fikrini ortaya koymaktadır. Bu tez çalışmasında da turizm eğitimi alan lisans öğrencilerinin turizm eğitime yönelik motivasyon, algı ve beklenti düzeylerinin değerlendirilmesi amaç edinilmiştir. Literatürde turizm eğitiminde ülke karşılaştırılmalarına yönelik boşluk olduğu görölmüş (Gharamaleki, 2011: 15) ve turizm öğrencilerinin turizm eğitime yönelik motivasyon, algı ve beklentilerinin karşılaştırılması için örnek olarak Akdeniz Üniversitesi (Türkiye) ve Varşova Yaşam Bilimleri Üniversitesi (Polonya) seçilmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

TURİZM VE EĞİTİM

1.1. Turizm Kavramı, Önemi, Amacı ve Etkileri

Turizm birçok sosyolog tarafından uluslararası düzeyde bir göç olayı olarak tanımlanmıştır, lakin Uluslararası Turizm Akademisi turizmi bir bilgi eylemi olarak nitelendirmiştir (Berber, 2003: 206). Bir sektör olarak turizm ekonomik, sosyal, doğal ve kültürel çevre ile sık etkileşim içerisinde olmakla beraber konaklama, ulaşım, alışveriş v.b hizmetleri de içerisinde barındıran bir olgudur. 1970'li yıllarda turizm pazarında görülen artan rekabetin nedeni, turizmin ekonomik ve sosyal faydalarını anlayan ülkelerin bu sektörde paylarını arttırmak istemeleridir (Tüylüoğlu, 2003: 2). Bu rekabetle birlikte, modern çağımızda turizmde sürdürülebilir kaynak yönetimi sorunu da ortaya çıkmıştır. Sürdürülebilir turizmin önemi hem turizmde kullanılan ulusal kaynakların gelecek nesillere aktarılmasında hem de uluslararası pazar payının artırılmasında görülmektedir. Bir sistem olarak turizm sektörünün üç temel unsuru vardır; *turist gönderen bölge* (seyahatin başladığı ve bittiği yer), *ulaşım* (turistlerin seyahati süresince kullandığı araçlar ve edindiği deneyimler) ve *turist kabul eden bölgedir* (turistlerin ev sahibi toplum tarafından “turist” gibi kabul edildiği ve istatistiklere “turist” olarak kayıt edildiği yer) (Kozak vd., 2014: 37).

Turizmin bütün bu tanımları ile beraber onu bütüncül olarak ele alan tanımlar da mevcuttur. Bu yaklaşımdan yola çıkan iki İsviçreli akademisyen Hunziker ve Kraph'ın (1942) tanımına göre turizm kalıcı oturma yol açmayan ve herhangi bir gelir amacı gütmeyen seyahat ve yabancıların ziyaretinden doğan olgu ve bağlantıların toplamıdır. Lakin sonradan bu tanım çok belirsiz olduğundan ve “olgu ve bağlantılar toplamıdır” ifadesinin metodolojik uygulama ve genişletmeler içermemesinden dolayı eleştirilmiştir (akt. Leiper, 1979: 394). Kısa tartışmalardan sonra bu tanımda değişiklikler yapılmıştır. Jafari'nin (1977) yapmış olduğu tanıma göre turizm; “her zamanki yaşam yerinden uzakta yaşayan birey hakkında çalışmalar ve onun ihtiyaçlarını karşılayan sanayinin, onun ve sanayinin ev sahibi toplumun olan sosyo-kültürel, ekonomik ve fiziksel çevresine etkisinin araştırılmasıdır” (Jafari, 1977: 8).

Turist olgusuna da farklı yıllarda farklı tanımlar verilmiştir. 1936 yılında Milletler Birliği turisti en az yirmi dört saat boyunca yurtdışına seyahat eden kişi olarak tanımlamıştır. Milletler Birliğinin halefi Birleşmiş Milletler Birliği ise bu tanıma maksimum altı aylık konaklama da dahil ederek 1945 yılında tanımı değiştirmiştir (Theobald, 2005: 6, 7).

Turizm günümüzde hızlı gelişen sektörlerden biridir. Her yıl milyonlarca insan bu sektörden faydalanmaktadır. Turistik faaliyetlerde bulunarak seyahat eden ve turistik mal ve hizmet alan kişilerin sayısı günden güne artmaktadır. Aynı zamanda turizm, bulunduğu bölgelerde ekonomik sorunların çözülmesinde ve istihdam sağlayarak birçok kişinin iş bulmasında önemli rol oynamaktadır. Turizm ekonomideki diğer geleneksel sektörlerden daha geniş kapsamlı bir sektördür. Bu bağlamda turizm sektörü ekonomik, sosyal, kültürel ve çevresel nitelikli girdiler gerektirmektedir. Bu da turizmin bir sektör olarak çok yönlülüğünü göstermektedir (Leonard vd., 1997: 1, 9).

Turizm için mevcut tanımlar kaynaktan kaynağa, kişiden kişiye göre değişmektedir. Turizm seyahat deneyimi sunan faaliyet, hizmet ve işletmelerin bileşenidir. Bunlar evden uzakta seyahat eden bireyler için geçerli olan ulaşım, konaklama, yeme ve içme tesisleri, mağazalar, eğlence, aktivite tesisleri ve diğer ağırlama hizmetleridir. Aynı zamanda turizm, bir ulusun veya politik bölgenin, birleşmiş ülke ve ya devletlerin ulaştırma merkezli ekonomik alanları içerisinde yapılmış turist harcamalarının toplamıdır (Goeldner ve Ritchie, 2009: 4, 91). Birleşmiş Milletler (1963) turizm tanımına göre turizm ; “24 saatten az olmamak, sürekli kalışa dönüşmemek, gelir sağlayıcı herhangi bir uğraşta bulunmamak koşulu ile bireylerin yolculuk ve/veya konaklamalarından doğan olay ve ilişkilerin tümüdür” (akt. Koçoğlu, 2008: 3). Picard`ın düşüncelerine göre turizmin en temel işlevi ülkeye yabancı döviz akımını sağlamak ve turistlerin ülkede yaptıkları harcamaların ekonomiye ne kadar katkılı olduğunu araştırmaktır (akt. Kozak vd., 2014: 2).

1.1.1. Turizmin Amacı

Savaşlara, siyasi kargaşalara, doğal afetlere, terörist saldırıları ve dünyanın çeşitli yerlerinde yaşanan ekonomik ve enerji krizlerine rağmen turizm sektöründe 1970' lerden sonra uluslararası ticaret olağanüstü büyümüştür. 2012 yılında uluslararası turist ziyaretlerinin değeri 1.035 milyara ulaşmıştır. Bunlardan yarısından biraz çoğu boş zaman ziyaretleri idi. Buna karşılık, 1970 yılında bu rakam sadece 166 milyondur. 2012 yılında dünya çapında turistlerin genel harcamaları 1 trilyon dolar civarında olmuştur (Bonham ve Mak, 2014).

2017 yılında uluslararası turist ziyaretleri 84 milyon yani %7 artarak 1.323 milyona ulaşmıştır. 2016 yılında turistlerin toplam harcamaları 1226 milyar dolar olmuştur (UNWTO, 2017: 7, 11).

Günümüzde turizm ticareti hacmi petrol ihracı, gıda ve otomobil ticareti hacminden çoktur. Turizm uluslar arası pazarda esasa sektör haline gelerek gelişmekte olan ülkeler için de önemli gelir kaynağı olmaktadır. Turizmin sanayileşmiş ve gelişmiş ülkelerde küresel yayılması onunla bağlantılı olan sektörlerle de hem ekonomik hem de iş yönünde faydalar sağlamıştır (<http://www2.unwto.org/content/why-tourism>, erişim tarihi: 10.06.2017). Turizmin amaçları arasında toplum refahını arttırmak, ev sahibi toplumun kültürünün tanıtılması, turizmden gelen gelirlerle diğer sektörlerin gelişimine katkı sağlanması da gelmektedir.

1.1.2. Turizmin Etkileri

Turizm yarattığı ekonomik, sosyal, kültürel etkilerden dolayı, uluslararası düzeyde ekonomik, politik ilişkilerde de giderek daha çok rol oynamaya başlamıştır. Turizm dünyanın en büyük ekonomik ve istihdam kaynaklarından biridir. Yaklaşık 300 milyon insan turizm sektöründe istihdam etmektedir. 2017 yılında turizm dünya çapında istihdamın %9,9`nu oluşturmaktaydı. 2018 yılında ise bu oran %10,1`e yükselmiştir (www.wttc.org, erişim tarihi: 25.05.2018).

Bu bağlamda, turizm çok sayıda paydaşı kendinde birleştiren ve aynı zamanda önemli miktarda kaynak gerektiren karmaşık bir endüstridir. Lakin turizm, faaliyetlerinin yönetim şekline göre zıt etkiler yaratabilir. Eğer iyi yönetilirse turizm sosyal, kültürel ve ekonomik çevre üzerinde olumlu rol oynar ve bu nedenle birçok ülke ve topluluk için önemli bir kalkınma fırsatı oluşturabilir. Aksine, kontrol edilmeyen turizm gelişimi, çok zararlı etkilere neden olabilir (<http://www.unep.org/>, erişim tarihi: 08.05.2017). Doğal ve kültürel özelliklerin turizm için kullanılması, son yıllarda turistlerde de farkındalık oluşmasına ve turistlerin çevreye zarar vermeyen aktiviteleri tercih etmesine, aynı zamanda da yerel halkın ekonomik kalkınmasına neden olmaktadır. Turizme açılan doğal, kültürel ve tarihi değerlerin uzun süre korunabilmesi açısından turistik bölgelerde yapılacak planlama çalışmalarına yerel halkın katılımı çok önemlidir (Özdemir ve Kervankıran, 201: 4). Yerel halkın turizmi desteklemesi seviyesini arttırmak için turizmin yarattığı etkilerin olumlu olmasını sağlamanın önemli olduğu düşünülmektedir (Bertan, 2009: 206).

1.1.2.1. Turizmin Sosyo –Kültürel Yapıya Etkisi

Turizmin ekonomik amaçlarla beraber toplumsal, kültürel amaçları da vardır. Turizm, ev sahibi ülkenin insanların kültürel bakış açılarının gelişiminde rol oynamakta, yabancı dil öğrenme düzeylerinin yükselmesine katkı sağlamaktadır. Turizm ev sahibi halkla beraber turistik ziyaretlerde bulunan bireylerin de üzerinde kültürel etkiye sahiptir. Çünkü aynı

zamanda kültürün barındırmış olduğu özelliklerden dolayı turistler yerel toplumlara ait kültürleri tanıma isteği ile seyahat etmektedirler (Uygur ve Baykan, 2007: 30). Kültür nerdeyse tüm turist gruplarından bir kısmı kendine çekmektedir (Duran, 2011: 297).

Birçok kaynakta da turizmin konuk ve ev sahibi toplum için sosyokültürel etkiye sahip olduğu belirtilmiştir. Turizm sektöründe endüstrideki yerel sorunlardan daha çok turistlerin rahatlığına önem verilmektedir (Brunt ve Courtney, 1999: 494). Bununla da turizmin yerel halkın kültürüne nasıl etki edeceği konusu göz ardı edilmektedir. Lakin turizmin toplumu negatif yönden etkilemesi, ev sahibi halkın da turizme ve turistlere karşı olumsuz tutum sergilemesine neden olacaktır. Bu bağlamda turizmin çeşitli sosyal ve kültürel yapıya sahip topluluklar arasında etkileşim sağlanmasında önemli rolü olduğunu vurgulamamız gerekmektedir. Bunun sonucunda sosyal yapıda da bazı değişimler yol açılmaktadır. Turizm işletmelerinin ve yörenin turizminin faaliyetini sürdürebilmesi için sosyal yapının bu faaliyetleri benimsemesi ve tolerans göstermesi gerekmektedir. Doğrudan veya dolaylı etkilenen insan grupları, demografik ve kültürel özellikleri, gelenekleri, yaşam biçimleri, değer yargıları bu sosyal yapı içerisinde yer almaktadır (Civelek, 2010: 332-333). Toplumun değişim sürecini başlatarak ve devam ettirerek turizm toplumun dışı açılma sürecini hızlandırmaktadır (Berber, 2003: 209). Farklı toplumlardan gelen insanların bilgi alışverişinde bulunarak birbirlerinin kültürel yapılarını tanımaları sonucunda oluşan dostluk ve arkadaşlıklar dünya barışına katkıda bulunmakta ve insan hakları, fakirlik konularına dikkat çekilmesine yardımcı olmaktadır. Aynı zamanda bir bölgede turizmi sürdürmek için bölgenin kültürel yapısının korunması gerekmektedir, bununla da turizm bölgede geleneklerin korunmasını teşvik etmektedir.

Kozak (2014) turizmin toplum içerisinde hoşgörü ve barış ortamını geliştirmesini, kırsal alanların kentleşmesi sürecini hızlandırması (örn: kırsal bölgelerde yeni iş ilanlarının yaratılması ile), toplumda kadın haklarının gelişimine katkı sağlamasını (örn: kadınlara bu sektörde iş imkanlarının sağlayarak kadınların daha özgür konuma gelmesine yardım etmekle), insanların boş zamanlarını iyi değerlendirmesine katkı sağlamasını (örn: ev sahibi halkın turistlerle daha iyi iletişime geçmesi için okuma ve araştırma alışkanlıklarını edinmesine etki etmekle), yeni mesleklerin ortaya çıkmasını, ev sahibi toplumun kendi kültürlerine sahip çıkarak onun değerini anlamasını (örn: yerel halkın kendi gelenek ve değerlerini turistlerin beğenisi ve ilgisine sunması ile), yabancı dil öğrenimini teşvik etmesini (örn: hem yerel insanların hem de seyahat eden ziyaretçilerin ikinci bir dili öğrenme bilmesine araç olmakla) ve aile bireyleri arasında bağları güçlendirerek aile yapısına katkıda bulunmasını olumlu etkiler şeklinde belirtmiştir (Kozak vd., 2014: 90, 91)

Turizmin toplum üzerinde olumsuz etkilerine ise kalabalık, uyuşturucu ve alkol problemleri, fahişelik, artan suç seviyeleri örnek gösterilebilir. Bundan başka, turizm bölge halkının yaşam biçimi ve değerlerinde de değişikliklerin meydana gelmesine sebep olmaktadır. Turistlerle ev sahibi halkın yaşam düzeylerindeki farklılıklar halkın turistleri kıskanmasına yol açmasına ve kendilerini yalnızca turistlere hizmet eden görevli kişiler olarak algılamaya başlamalarına neden olmaktadır (Gürbüz, 2002: 54). Aynı zamanda kültürün ticarileşerek kültürel kaynakların bilinçsiz olarak kullanımı da söz konusudur (Kozak vd., 2014: 92). Brunt ve Courtney`in (1999) yılında yapmış oldukları çalışmada turizmin sosyal ve kültürel etkileri farklı bilimsel makalelerden derlenerek aşağıdaki gibi özetlenmiştir:

Tablo 1.1 Turizmin Sosyal ve Kültürel Etkileri

Turizmin Sosyal Etkileri		Turizmin Kültürel Etkileri	
<i>Yazarlar</i>	<i>Etkiler</i>	<i>Yazarlar</i>	<i>Etkiler</i>
Mathieson ve Wall (1982)	Turizm, toplumu iç yapısını, turizm ve turistlerle ilişkisi olanlar ve olmayanlar olarak değiştirir.	White (1974)	Otel konaklamaları daha büyük bir sosyokültürel tehdittir
Krippendorf (1987)	Turizm, yerel halkın özerk karar alma mekanizmalarını sömüren sömürgeci özelliklere sahiptir.	de Kadt (1979)	Sanat, zanaat ve yerel kültür yeniden canlandırılabilir
Allen vd. (1988)	Düşük / orta düzeydeki turizm gelişiminin faydalı olacağı daha muhtemeldir.	Collins (1978)	Ev sahiplerinin davranışı geçici olarak dönüştürülebilir.
Urry (1991)	Turizmde kadınlara daha fazla ekonomik bağımsızlık derecesi sağlayan daha fazla fırsat var.	Murphy (1985)	Tutum değişiklikleri kültürelleşmenin bir göstergesidir
Harrison (1992)	Turizm, yeni fırsatlar sağlar ve toplumsal değişimleri tetikler.	Nunez (1989)	İki kültürün kültürleşme süreci birbirlerinin görüşlerini alıyor olma ihtimali var.
Sharpley (1994)	İstihdam olanakları ve ziyaretçilerin varlığı, gençleri turizm gelişim alanlarına çekmektedir. Turizm altyapı geliştirmeleri yoluyla yaşam kalitesini artırır.	Sharpley (1994)	Gerçek kültür, turizm ihtiyaçlarına zamanla uyum sağlar.
		Burns and Holden (1995)	Kültür, ticari bir kaynak olarak görülmektedir.

Kaynak: akt. Brunt ve Courtney, 1999: 495, 497

1.1.2.2. Turizmin Ekonomik Yapıya Etkisi

Turizm, çeşitli ekonomik etkilere sahiptir. En doğrudan etkiler, başta turizm sektörleri; lokanta, ulaşım, eğlence ve perakende ticaret olmak üzere meydana gelir. İkincil etkilerle turizm, ekonominin birçok kesimini etkilemektedir. Turizm faaliyetinin ekonomik etkilerinin analizi genelde bir bölgenin turizm faaliyetinden kaynaklanan satış, gelir ve istihdamdaki değişimlere odaklanır (Stynes, 1997: 11). Bölgesel kalkınmaya katkı sağlamakla beraber turizm kaynakların verimli bir şekilde kullanılmasında önemli rol oynamaktadır. Yani tarımsal ve sanayi anlamında yeteri kadar imkana sahip olmayan lakin turizm potansiyeli olan bölgelerin turizm plan ve politikaları uygulamakla turizmle dengeli bir şekilde kalkınmasını sağlayabilir. Bir destinasyonun turizmle gelişimini ve kalkınmasını sağlamak için aşağıdakilerin göz önüne alınması gerekmektedir:

- Kültürel kaynakların analizi; arkeolojik eserler, kültürel festivaller, tarihi binalar vs.
- Bölgenin yapısal analizi; iklimi, turizm için uygun arazilerin durumu vs.
- Tesislerin durumu; oteller, pansiyonlar vs.
- Turizmle bağlantılı pazarlama kuruluşlarının analizi;
- Bölgeye yapılan kamusal yatırımların durumunun analizi;
- Uluslararası talebin analizi;
- Turizmin yerel halk tarafından algılanma düzeyi;
- Bölgedeki turistik tesislerin istihdam yaratma kapasitesi;
- Turizmin diğer sektörlerle ilişkisi;
- Sivil toplum örgütleri ve durumudur (Çeken, 2008: 209).

Turizm dünyadaki birçok insanı üretici ve tüketici olarak doğrudan ve dolaylı olarak ilgilendirir. Turizm ülke için istihdam olanakları sağlayabilmektedir. Az gelişmiş ülkelerde giderek daha fazla insan turizm sektöründe istihdam etmektedir. Bununla birlikte, çalışanlar çoğunlukla düşük performans seviyesinde istihdam edilmektedir. Bunun nedeni maaşların düşük düzeyde tutulması istenmesidir (Ardahaey, 2011: 208).

Bundan başka turizm yabancı sermayenin ülkeye çekilmesini ve ekonominin diğer sektörleriyle de bağlantı kurmayı sağlayan en önemli araçlardan biridir. Ayrıca turizm endüstrisi kırsal bölgelerde önemli olan küçük ölçekli işletmeler için fırsatlar sağlamakla beraber bu kesimlerde okul, konut ve hastaneler için kullanılacak havaalanı ve otel vergileri gibi vergi gelirleri üretmektedir. Başarılı turizm faaliyetleri yollar, ziyaretçi merkezleri ve oteller gibi temel altyapı oluşmasına yardımcı olmaktadır. Lakin bu olumlu etkilerle birlikte turizmin ekonomi üzerinde negatif etkileri de vardır. Hizmet sektöründeki işler genellikle

mevsimsel ve düşük ücretlidir. Ancak turizm yerel emlak fiyatlarının, mal ve hizmetlerin maliyetini artırabilir. Turizmden gelen gelir her zaman yerel toplumlara yarar sağlamamaktadır, çünkü bu gelirin büyük kısmı otel zincirleri gibi büyük uluslararası şirketlere gitmektedir. Ekonomik gelirinin önemli hissesini turizmin oluşturduğu ülkelerin ekonomisi terörizm, doğal afetler ve ekonomik durgunluk gibi olaylardan olumsuz etkilenebilir (<http://traveltips.usatoday.com/>, erişim tarihi: 03.04.2017). Ekonomik etkilerin birkaç kategorisi vardır:

- Fiyatlardaki değişiklikler - turizm, bazen mevsimsel olarak bölgedeki konut ve perakende fiyatlarının maliyetini artırabilir.
- Malların nitelik ve niceliklerinde yapılan değişiklikler - turizm, bir alanda (turizm olmadan daha yüksek ya da düşük kalitede) daha geniş bir dizi mal ve hizmete yol açabilir.
- Mülkiyet ve diğer vergilerdeki değişiklikler - yerel hizmetlerin maliyetini karşılayacak vergiler, turizm faaliyetinde yüksek veya düşük olabilir.
- "Sosyal" ve "Çevresel" Etkilerin Ekonomik Boyutları - Bir ekonomik etki analizi kapsamında genellikle ele alınmayan çoğu sosyal ve çevresel etkinin ekonomik sonuçları da vardır (Ardahaey, 2011: 208).

Aynı zamanda turizm sektörü ülke ekonomisine iç gelirin sağlanmasına da yardımcı olmaktadır, diğer bir deyişle turizme girdi sağlayan ulaştırma, tarım ve hayvancılık gibi sektörlerin de kalkınmasını sağlamaktadır. Çünkü turistik hizmet veren otel ve restoranlar yiyecek-içecek ihtiyaçlarını da yerel pazardan karşılamaktadır. Kısacası, turizm ülke ekonomisinde geniş alanda gelir akımına neden olmaktadır (Kar vd., 2004: 90).

1.1.2.3. Turizmin Çevresel Etkisi

Turizm ve fiziksel çevre ilişkisini gösteren üç unsur vardır:

- Fiziksel çevre turistleri çekmektedir,
- Turistik hizmet veren tesisler çevrenin bir yönünü oluşturmaktadır,
- Turizmin gelişmesi ile bir alanın turizm için kullanılması çevreye etki etmektedir.

Turizm sektörünün sağlıklı gelişiminin sağlanması için onun çevresel etkilerinin dikkate alınması gerekmektedir. Olumsuz çevresel etkilerin aza indirilmesi için genel olarak sistemde değişiklikler yapılmalıdır (Demir, 2002: 93). Artık çevre, turizmde etkisi giderek artan bir faktör olarak kabul edilmektedir. Yirminci yüzyılın son on yılında bu düşünce, turizmin nihai olarak çevreye bağımlı olduğu yönünde ortaya çıkmıştır

(Sharma, 2014: 515). Lakin kontrolsüz turizm dünyanın birçok doğal alanı için potansiyel tehdit oluşturmaktadır. Aynı zamanda bölgeye büyük bir baskı oluşturarak artan kirlilik, toprak erozyonu, doğal yaşam alanı kaybı, orman yangınlarına karşı savunmasızlık gibi etkilere neden olabilir. Turizm en çok su kaynakları üzerinde etki yaratmaktadır. Oteller, yüzme havuzları, golf sahaları, turistlerin kişisel kullanımı için su kaynaklarını önemli derecede tüketmektedir. Tayland gibi tropikal bir ülkede ortalama bir golf sahası, yılda 1500 kilogram kimyasal gübre, böcek öldürücü ve herbisit gerektirir ve 60.000 kırsal köylünün yıllık su kullanımı ile aynıdır (Lee vd., 2015, <https://wiki.du.se>, erişim tarihi: 02.10.2016). Bu, su sıkıntısı, su kaynaklarının bozulmasına ve büyük hacimde atık su üretilmesine neden olabilir. Akdeniz gibi kurutucu bölgelerde, su kıtlığı konusu özellikle önem taşımaktadır. Sıcak iklim ve turistlerin tatildayken evde yaptıklarından daha fazla su tüketmeleri nedeniyle, kullanılan miktar günde 440 litreye kadar çıkabilir. Bu, ortalama bir İspanyol şehir sakinlerinin kullandığı su miktarının neredeyse iki kat daha fazlasıdır (<http://www.unep.org>, erişim tarihi: 08.06.2017). Bundan başka turizm enerji, gıda ve yetersiz kalmış diğer hammaddeler gibi yerel kaynaklar üzerinde büyük baskı yaratabilir. Doğal kaynakların fazla kullanılması yanında turizmin çevreye olan bir diğer etkisi de kirliliktir. Kirlilik gürültü, hava, su ve kara kirliliği gibi birçok biçimde olabilir ve turizm faaliyetleri bunu farklı şekillerde üretir. Uluslararası Sivil Havacılık Örgütünün istatistiki verilerine bakacak olursak 1972 yılında 88 milyon kişinin uluslararası uçak yolculuğu yaptığını, 1994 yılında ise bu sayının artan talepten dolayı 344 milyona ulaştığı görülmektedir. Hava taşımacılığındaki bu artışın bir sonucu, turizmin şu anda hava yolculuğunun % 60'ından fazlasını oluşturması ve dolayısıyla hava emisyonlarının artımında önemli bir paya sahip olmasıdır. Bundan başka oteller, rekreasyon ve diğer tesislerin inşası sıklıkla artmış olması kanalizasyon kirliliğine neden olmaktadır. Atık su, turistik bölgeyi çevreleyen deniz ve gölleri kirleterek flora ve faunaya zarar vermektedir. Öte yandan turizm, çevrenin korunması ve korunmasına katkıda bulunarak çevre üzerinde olumlu etkiler yaratma potansiyeline sahiptir. Çekiciliği nedeniyle bozulmamış alanlar ve doğal alanlar değerli olarak tanımlanır ve cazibe merkezinin canlı tutulması ihtiyacı milli parkların ve vahşi yaşam parklarının yaratılmasına neden olabilir. Temiz üretim teknikleri, turizm tesislerinin çevresel etkilerini en aza indirecek şekilde planlanması ve işletilmesi için önemli araçlar olabilir (Sunlu, 2003: 264).

1.2. Eğitim Kavramı ve Turizm Eğitimi

Turizm eğitiminin temelini, turizm ve eğitimin ulusal ve il düzeyinde birleşmesinden kaynaklanan turizm eğitim politikaları oluşturmaktadır. Turizm olgusu turizm özelliklerini,

turistik ürünleri, turizm endüstrisini, turizm pazarını, turizmin yerel halk ve ülke üzerinde etkisini kapsamaktadır. Eğitim sistemi de anaokullarından üniversitelere kadar her seviyede eğitimden sorumlu kuruluşlardan oluşmaktadır. Hem turizm hem de eğitim dünyası, daha geniş siyasi, ekonomik, sosyal ve çevresel şartlardan etkilenmektedir ve son derece dinamikdir (Amoah ve Baum, 1997: 9). Bu bağlamda turizmin bir hizmet sektörü olması sunulan hizmetin insan olgusu ile bütünleşmesi demektir. Bu bağlamda emek yoğun bir sektörde nitelikli iş gücüne sahip olmak verilen hizmetin de kaliteli olması anlamına gelmektedir. Nitelikli personelin yetiştirilmesi açısından verilen turizm eğitimi büyük öneme sahiptir. Eğitimli işgücü sürdürülebilir turizme katkı sağlayarak gelecek kuşakların da turizmden faydalanması ve ülkenin uluslar arası pazarda pozisyonunu koruması ve yükseltmesinde en önemli unsurlardan biridir. Aynı zamanda turizm sektöründe uluslararası pazarda kalite anlamında bir savaş yaşanmaktadır. Bu rekabet ortamında kaliteli turizm hizmetinin sunulması nitelikli iş gücü ile, nitelikli iş gücü ise kaliteli turizm eğitimi ile mümkündür (Ünlüöner ve Boylu, 2005: 13).

1.2.1. Eğitimin Tanımı ve Önemi

Eğitim olgusu hem eğitimbilimciler hem de eğitimle ilgisi olan diğer bilim dalları tarafından ele alınmaktadır. Sosyologlar ve eğitimin sosyal tarafına önem veren araştırmacılar tarafından eğitim, bireyin toplumda sosyalleşmesi, toplum kültürünü benimsemesi, toplumu benimseyerek onun kültürünü kazanması ve bu kültürü geliştirmesi olarak tanımlanmaktadır. Psikoloji yönünden eğitim çocuğa bir psikolojik organizma olarak yaklaşmaktadır ve bireyin yeteneklerini, arzularını ve ilgilerini ulaşabilecekleri maksimum düzeye çıkarmak ve kişinin potansiyelini tam olarak gerçekleştirebilmesine yardımcı olan gerekli çevre imkânlarını düzenlemek olarak tanımlanmaktadır. Eğitime ekonomik açıdan bakan eğitimcilere göre eğitim bir yatırım ve üretim işidir. Bu anlayışta bireyler bilgisiz ve yeteneksiz hammadde olarak eğitime başlar kalifiye işgücü olarak meslek edinirler (Ergün, 1999: 9).

Eğitim, gözlem, deneyim, deneme-yanılma yöntemleri ile bireylerin kendi bilişsel şemalarını yapılandırmasıdır ve bireyin yaşamı boyunca sıkça rastladığı kelimelerden biridir (Şimşek, 2007: 2). Toplumların benimsediği çeşitli yaşam biçimlerine, felsefi görüşlere göre eğitim anlayışı da farklılık göstermektedir. İdealizme göre eğitim, bireyin Tanrı'ya bilinçlice ve özgürce yaklaşma çabalarıdır. Realizm ise eğitimi bireye kültürel mirasın aktarılması, onları topluma ayak uydurmaya hazırlama sürecidir. Pragmatik felsefi görüşe göre eğitim kişiyi yeniden yetiştirme sürecidir. Marksist felsefeye göre eğitim insanı çok yönlü eğitime

yönlendirerek onu üretimde bulunacak biçimde yetiştirme sürecidir. Genel olarak eğitimin beş temel özelliği vardır. Bunlar:

1. İnsanın nesne olarak ele alınması
2. Nesnenin yani insanın şimdiki durumunu yetersiz olarak kabul edilmesi
3. Nesnenin istenen yönde değiştirilmesi
4. Bunun için gerekli çevrenin, yani etkin araç, gereç, strateji, yöntem ve tekniğin belirlenmesi
5. Bireyin istenen hedeflere ulaşip ulaşmadığının yoklanmasıdır.

Eğitim, önceden belirlenmiş ilkeler doğrultusunda bireylerin davranışlarında gelişmeler sağlamaya yarayan planlı etkinlikler dizgesi olarak tanımlanabilir (Yücel, 2007: 9, 10). Genel anlamı ile toplumun kültürel gelişim sürecinin bir parçası eğitimidir. Bireyin eğitiminde onun doğduğu ve yetiştiği kültür yapısının önemli rolü vardır (Demirel ve Kaya, 2006: 3-4). Eğitimin bir toplumun gelişiminde anahtar faktörlerden biri olduğunu göz önünde bulundurursak, toplumsal sorunların çözülmesinde, ülkenin ekonomik, politik, sosyal ve kültürel açıdan kalkınmasında da önemli rol oynadığını da vurgulamak gerekir. Turizmin de ekonomik, kültürel, sosyal gelişimi destekleyen başlıca sektörlerden biri olduğunu da hesaba katarsak, eğitimin bu alanın gelişimine nasıl fayda sağlayacağını da tahmin edebiliriz. Bu önemden dolayı ister turizm, isterse de diğer alanlarda eğitimin önemini vurgulayan çok sayıda çalışma yapılmış ve tanımlar sunulmuştur. Bu tanımların bazılarında eğitim kişinin davranışlarında pozitif yönlü değişim meydana getirme süreci olarak belirtilmiştir. Bu bağlamda eğitim üretimde iş gücü faktörünün verimliliğini artırmaktadır (Hacıoğlu ve Kaşlı, 2008: 1). Eğitim; bir bireye hem topluma hazırlamak amacıyla ona gereken bilgi beceri kazandırmakla beraber ona bakış açısı da aşılmaktadır (Üzümcü ve Bayraktar, 2004: 80). Eğitim, bireyin pozitif değerlendirilebilen davranış biçimlerini, yetenek ve tutumlarını geliştiren, toplumun kalkınmasına öncü olan, aydın insanların sayısını artırarak milli birliği sağlayan önemli bir öge olarak tanımlanmaktadır (Aksu ve Bucak, 2012: 8). Bu günkü ülke ekonomilerine de baktığımızda en gelişmiş ülkelerin eğitim-öğretime değer veren ülkeler olduğunu görmekteyiz. Kısacası eğitilmiş toplum gelişmiş ve güçlü ülke demektir.

1.2.2. Eğitimin Amacı

Eğitimin amaçları farklı dönemlerde farklı saptanmıştır. Eğer biz erken dönem Sparta`yı ele alırsak eğitimin amacının güçlü ve cesur askerler yetiştirmek olduğunu görebiliriz. Atena`da ise eğitimin amacı beden ve ruhun harmonik gelişimini sağlamak idi. İlk reformist olan Kerschensteiner 19. yüzyılda eğitimin amacının çalışkan ve faydalı bireyler

yetiştirmek olduğunu söylemiştir. 20.yüzyılın başlangıcında Amerika Birleşik Devletlerinde eğitim yeniliklere kolay adapte olabilen iş adamı yetiştirmek için bir araç olarak görülmüştür. Çağdaş Japon toplumunda ise eğitimde amacı yüksek örgüt ve iş disiplinli bireyler yetiştirmektir. Bu bağlamda eğitimin amacını oluşturan etkenlerin toplum, değerler sistemi, küreselleşme, insani duygular ve kişilik, pedagoji biliminin ve okul sisteminin gelişim düzeyi ve bireyin kendi ilgi, ihtiyaç ve arzularının olduğunu söyleyebiliriz (Papova-Koskarova, 2011: 167-168).

Eğitim amacı eğitim vasıtasıyla ulaşılmak istenen ve denen sonuçların formüle edilerek otaya konmasıdır. Genel olarak bakıldığında eğitim amaçlarını iki gruba ayırırlar: politik amaçlar ve eğitim amaçları. Eğitim amaçları bireysel düzeyde ideal duruma, politik amaçlar ise toplumsal düzeyde ideal duruma ulaşmaya çalışırlar. Yani, yabancı dil öğretmek, demokratik zihniyet kazandırmak eğitimin bireysel amacı, yeterli sayıda lise mezunu yetiştirmek ve yeterli maddi durumu olmayan çocukların yükselmesini sağlamak politik amaçıdır. Mevcut ekonomik zorluklar, devletin yönetim şekli, insan kavramı da eğitim amaçların belirlemede etkili rol oynamaktadır. Eğitim amaçlarının oluşmasında değerren hayat şartları önemli etki etmektedir. Yani eğitim amaçları çevrenin taleplerine cevap vermelidir. Çevrede olanlara ilgisi olmayan eğitim gereksizdir. Burada eğitimin yakın ve uzak amaçları konusu ortaya çıkmaktadır. Uzak amaçlar essentialist (esascılık, özcülük,) görüşü benimsemektedir. Bu görüş bireyi herhangi mesleğe göre değil, hayata hazırlamayı hedefler. Rousseau`ya göre eğitim insanı “insan” yapmalıdır, vatandaşlık ve meslek ikinci dereceli amaçlardır. Yakın amaçlar progressif (ilerleyici) görüşü benimsemektedir ve bu görüşe göre bireylerin eğitimi belli yaş ve gelişim durumlarına göre yapılmalıdır (Ergün, 1999: 43).

Modern çağımızda eğitim sistemi toplumun ihtiyaçlarından ve toplumun sistemi ile bağlantılı bir şekilde gelişmektedir. Ekonomik, politik, kültürel olarak gelişmeği hedef edinen ülkeler, modern çağın değerren üretim şekil ve yöntemlerine uygun olarak eğitim uygulamalarını ve sistemlerini yenilemek ve geliştirmek zorundadırlar. Ekonomik, sosyal ve teknolojik alanlarda yaşanan hızlı değerrişimler sonucunda eğitim sistemleri de değerrişim ihtiyacı ile karşılaşmaktadırlar. Eğitim kurumları da toplumsal ihtiyaçları karşıladıkları sürece varlıklarını sürdürmüş, talepleri karşılamadıklarında önemlerini yitirmişlerdir. Yüksek bilgi seviyesine, bireysel ve evrensel kültüre sahip toplum yetiştirmek bir ülkenin eğitim sisteminin başlıca amacıdır. Eğitim sistemi diğer ülkenin diğer sistemlerinden daha önce değerrişime uyum sağlamak durumundadırlar (Çakmak, 2008: 34). Bu bağlamda kaliteli eğitim sistemi, bilinçli, güçlü bireylerden oluşan toplum demektir. İnsan gücü ve doğal kaynak kullanımı bir ülkenin gelişim düzeyini etkilemektedir. Bu kaynakların verimli bir şekilde kullanımını sağlamak için

insan gücünün doğru bir şekilde eğitilmesi gerekmektedir. Doğru bir şekilde eğitim almış iş gücü sürdürülebilir kaynak kullanımı ve ülkenin gelişmesi anlamına gelmektedir. Teknolojik ve bilimsel gelişmeler doğrultusunda bir ülkenin kalkınmasını sağlayacak iş gücünün bu hedefe ulaşmasını sağlayacak en önemli etken eğitimidir. Aynı zamanda eğitim bilim ve teknoloji alanında gelişmeleri hızlandırarak toplumları sanayi toplumundan bilgi toplumuna dönüştürmektedir. Bu bağlamda eğitim örgüt, toplum ve insan kaynakları açısından stratejik önem taşımaktadır (Hacıoğlu ve Kaşlı, 2008: 1). Eğitim amacı toplumun ihtiyaçları doğrultusunda yön bulmaktadır. Bir eğitim sistemi yeniden düzenlenirken onun önce amacı sonra işlevi olmalıdır. Makro düzeyde eğitim, eğitim olayının birey ve okul düzeyinin üstünde, ekonomik, siyasal ve toplumsal boyutlarda devlet düzeyinde incelenmesidir. Eğitimin bütün toplumlar için geçerli temel işlevleri şunlardır:

- Kültürel anlamda bir toplumun mirasını birikimini korumak,
- Bireyi topluma kazandırarak ona toplumda yapılması gereken ve yapılmaması gerekenleri öğretmek,
- Yenilikçi, devrimci ve yaratıcı bireyler yetiştirmek, onarın onlar üzerinde gelenekçi ve tutucu baskıları azaltmak ve bireylere özgür ve entelektüel çevre kazandırmaktır (Sağ, 2003: 13).

Eğitimle beraber yükseköğretim de toplum için çok önemli unsurlardan biridir. On dokuzuncu yüzyılda yükseköğretim fikri ile ilgilenen birçok araştırmacı, esas sorunun yükseköğretimin liberal konseptiyle dünyanın artan baskıcı iddialarını kapsayan bir yükseköğretim anlayışı arasında gelişen gerginlikte olduğu kanaatine gelmiştir. Newman bilginin algılandığı bir eğitim sürecinin önemli olduğunu iddia etmiştir. Bu, özellikle bir bireyin "karakter oluşumuna" yardımcı olması amaçlanan bir eğitimdi. Bu, öğrencide bağlantılı bakış açısının ve kavramanın oluşturulmasını amaçlayan eğitim veya Newman'ın anlattığı gibi bilginin "felsefi" bir şekilde edinilmesinin öğrenciye "entelektüel bir gelişim" sağlamasıdır. Yirminci yüzyılda ise yükseköğretim ile meslekler arasındaki bağlantı ve bilgi verilmesinin profesyonelleştirilmesi konusu daha belirgindir (akt. Barnett, 1988: 241-242). Genel olarak mesleklerin akademik ve profesyonel şekilde öğretilmesi fikri benimsenmeye başlanmıştır.

Modern çağımızda eğitimde entegre amaçlar konusu daha çok tartışılmaktadır. Entegre amaç toplumun yararı için birey amaçlı, ekonomik amaçlı ve ahlak amaçlı eğitimin birleşimidir. Eğitim sistemi farklı sektörlerde ihtiyaç duyulan doğru nitelik, kabiliyet ve tutumlarla donatılmış işçi çeşitlerini sağlamaya yardım ederek politikacılar tarafından, ülkenin ekonomik hayatını korumak ya da iyileştirmek için bir araç olarak ele alınmaktadır. Burada

amaç ekonomiyi eğitimle entegre etmektedir. Kısacası bu iş için eğitimidir. Ahlaki amaçlarla ekonomik amaçların birleşimi ise vatandaşlığa yönelik eğitim olarak nitelendirilmektedir. Eğitimi endüstri ve ticaret yönünde yönlendirmek isteyenler arasında 'ahlak eğitimi' her zaman yüksek önceliğe sahiptir. İşverenler, dürüst, dakik, çalışkan, takım çalışmasına yatkın ve her şeyden önce itaatkar olan çalışanlar istemektedir (White, 1982: 45-76).

1.2.3. Mesleki Eğitim

Yaşadığımız hızlı bilimsel ve teknolojik gelişme dönemi, dünyanın her bölgesini saran ve küresel bir bilgi toplumu yaratan bir iletişim devrimi yaratmıştır. Gerçekten de, bilgi ve iletişim teknolojileri, dünyanın birçok yerinde yaşayan insanların çalışma yaşamını, öğrenmesini, çalışmasını veya düşünmesini dramatik biçimde değiştirmektedir. Her ülkenin vatandaşlarına hayatta kalma ve yaşam kalitesini yükseltme için gerekli becerileri kazanmalarını sağlamaları zorunludur. Bu nedenle, tüm eğitim programları ve faaliyetlerinin önemli bir özelliği, serbest meslek ve girişimcilik de dahil olmak üzere istihdam eğitimi sağlanması, aynı zamanda da teknik ve genel bilgilerin de dahil olduğu yaşam becerilerinin aşılmasıdır (Power, 1999: 30). Gelişmekte olan ülke ve toplumlar için eğitimin en temel gelişme aracı olduğunu düşünürsek, bireyin doğru mesleği seçmesi ve bu meslekle ilgili doğru eğitimi almasının da ülkenin teknolojik ve ekonomik açıdan gelişmesine ne kadar katkı sağlayacağını düşünmek o kadar da zor olmayacaktır. Bu bağlamda mesleki eğitimin amacı ekonominin gerek duyduğu kaliteli işgücünü yetiştirmektir. Burada önemli olan işgücü piyasasının verilerini dikkate alarak gereken eğitim sürecinin planlanmasıdır (Olcay, 2008: 385). Eğitimin amaca ulaşması programların işlevsel olup olmamasıyla bağlantılıdır. Eğitim ihtiyaçları bilimsel yollarla belirlenmektedir. İşlevsel eğitim programı bireye sorunları etkili yollarla çözebilecek, yaşam kalitesini arttıracak şekilde tasarlanan programlardır. Bu tür programların tasarlanabilmesi için aşağıdaki işlemlerin yerine getirilmesi gerekmektedir:

- Bireye kazandırılacak nitelikler belirlenmeli,
- Bu nitelikleri izleyecek davranışlar belirlenmeli,
- İçerik seçim ve düzenlenmesi,
- Eğitim durumlarının belirlenmesinin ve düzenlenmesinin davranışların kazanılmasını sağlayacak şekilde belirlenmesi,
- Belirlenen davranışların kazanılıp kazanılmadığını yoklayan sınav durumlarının belirlenmesidir (Budak, 2009: 66-67).

Bazı sosyologlar, meslek seçiminde etkili olan faktörlerin kültür, aile yapısı, okul ve arkadaşlık ilişkileri olduğu fikrini ortaya koymaktadır. Sosyologlar bu etkenler içerisinde daha çok aile faktörünün üzerinde durmaktadır. Ülkelerin gelişim düzeylerine paralel olarak, meslek seçiminde ailelerin çocuklarını yönlendirdiği alanlarla ilgili tercihlerinde de değişimler kaydedilmektedir. Ebeveynler genel olarak çocuklarını daha çok gelir getiren mesleklere yönlendirme doğrultusunda eğilim göstermektedir (Kılıç, 2007: 79).

Meslek, 'insanlığın çemberini belirleyen ve tanımlayan insan faaliyetlerinin sistemidir' (Entwistle, 1970: 20). Mesleki eğitim ise bir ülkenin milli eğitim sistemi kapsamında, endüstri, tarım ve hizmet sektörlerini ve bunlarla birlikte mesleki ve teknik eğitimin planlanarak araştırılması geliştirilmesi ve yönetilmesini içine alan etkinliklerin bütünüdür. (Aksu ve Bucak, 2012: 1). Bireyin yaşamı boyunca yaşamının büyük bölümünü mesleğine ayırdığını düşünürsek meslek seçiminde bireyin davranışları, yetenekleri dikkate alınarak seçim yapılması gerekmektedir. Aynı zamanda bireyin yetenek, ilgi ve eğilimlerine yönelik bir meslek seçimi mutlu ve yeterli yaşam tatmini elde etmesi için çok önemlidir. Bu da modern dünyamızda ekonomik kalkınmanın en temel ögesi olan yetişmiş insan gücüne sahip olmanın tek yoludur (Tunçalp, 2013: 3). Ekonomik anlamda güçlü olan ülkelerin söz sahibi olma nedenleri de mesleki ve mesleki teknik eğitimi teknoloji ile bütünleştirmelerinden kaynaklanmaktadır. Bu tür gelişmiş ülkelerde eğitimcilerin amacı bireylere çağın teknolojisini anlama, iletişim, sorun çözme ve takım halinde çalışabilmeye dair bilgiler vermektir. Mesleki eğitim işletmelerin ve ulusal ekonominin rekabet gücünü arttırmak ve korumak için çözüm faktörü olarak görülmektedir.

Tyler'in (1950) ortaya koymuş olduğu düşünceye göre mesleki eğitim müfredatları hazırlanırken dikkate alınması gerekenler şunlardır; *eğitim alanının düşüncesi*, *toplumun düşüncesi* ve *ana düşüncedir*. Eğitim alanların düşüncelerinin dikkate alınarak analiz edilmesi eğitimciler açısından onların ilgi alanları ve kapasiteleriyle nasıl başarıya ulaşabileceklerini belirlemekte yardımcı olmaktadır. Örneğin, araba teknisyeni olmak isteyen bir bireyin araba kullanma ve tamiri ile ilgili deneyimleri ve ya çevre kirliliği ve güvenlik hakkında farklı düşünceleri olabilir. Toplum ihtiyaçlarının analiz edilerek karar verilmesi ise o toplumun ulusal ve uluslararası düzeyde hangi mesleklere ihtiyaç duyduğunu belirlemek için çok önemlidir. Ana fikrin analizi ise öğrencilerin kapasiteleriyle hangi işi yapabileceklerinin anket, görüşme vs. yollarla saptanmasıdır. Elbette bu ilk önce işlerin analizi ile başlar ve bunun için de uzman görüşlerine başvurulur (akt. Stevenson, 2003: 27).

Teknik ve mesleki eğitim, eğitimin hizmet ve üretim sektörlerinde herkes tarafından istenen bilgi ve becerilerin edinilmesiyle doğrudan ilgili olan bileşenidir (Power, 1999, s:30).

Meslek ve eğitim arasındaki bağlantı, yani mesleki eğitimin amacı gençlerin iş hayatına girmesi için gerekli girdileri ve her türlü bilgiyi ve beceriyi kazandırmaktır. Eğitimi değerli yaşam biçiminin başlangıcı olarak gören profesyoneller tarafından tasarlanan herhangi bir eğitim süreci, işi, değerli yaşam biçiminin bir bileşeni olarak göstermektedir; çünkü, iş, insan faaliyetlerinin normal ve gerekli aralığının bir parçasıdır (Corson, 1985: 292).

Yüksek nitelikli ve yüksek vasıflı işçilerin oranı ile ilgili OECD istatistiklerinde yüksek nitelikli kesimdeki işçiler tüm işçilerin yüksek oranını temsil etmektedirler. OECD ülkelerinde çok yetenekli olan üniversite mezunlarının oranı % 69'dur. Bazı ülkelerde, kendi eğitim seviyesine göre daha alt kademe işlerde çalışanların oranı, önemli derecede yüksektir. örneğin Danimarka'da bu % 61, İspanya'da % 37'dir. Almanya ve İsviçre gibi gelişmiş ikili mesleki eğitim sistemlerine -çift eğitim sistemi, bir şirkette çıraklık eğitimini ve bir meslek okulunda mesleki eğitimi tek bir derste birleştirir- sahip olan ülkelerde kolej mezunlarının sadece %10-11'i iş bulamamaktadır. Mesleki yüksek eğitim diploması, İsviçre'de ikili mesleki dersleri işle ilgili yüksek öğrenim giriş yeterliliğini kazanmakla birleştirir (Zhao, 2014: 8).

1.2.4. Mesleki Turizm Eğitimi

Türkiye'de turizm eğitimi ile ilgili literatür, yabancı literatürle karşılaştırıldığında bu kavramın farklı kullanıldığı görülmektedir. Zais (1979) eğitim (training) ve öğretim (education) kavramları arasında ayırım yapmaktadır. "Eğitim (training)" spesifik davranışsal değişimlere doğru yönlendirilmiş bir teknik modeldir. "Öğretim (Education)" ise insanın çevresi ve çevre ile nasıl başa çıkabileceği konularında farkındalıkları geliştirmeye doğru yöneltilen bir süreci ifade eder (akt. Gharamaleki, 2011: 26).

Zagonari (2009) turizm eğitiminde iki temel uygulamanın olduğu fikrini ortaya koymuştur: statik ve dinamik uygulamalar. Statik uygulamalar daha çok mesleki okullarda, dinamik uygulamalar ise üniversitelerde yapılmaktadır. Mesleki okullarda öğrencilere daha çok işle ilgili temel beceriler, üniversitelerde ise genel anlamda sektörle ilgili bilgiler ve sektörde ve teknolojik alanda olası değişikliklere nasıl ayak uyduracaklarına dair beceriler aşılanmaktadır (Zagonari, 2009: 2). Yani Zagonari'nin (2009) düşüncesi baz alınarak, mesleki turizm eğitiminin daha çok okullarda turizm öğretiminin ise üniversitelerde verildiğini söyleyebiliriz (akt. Gharamaleki, 2011: 26).

Turizmin sosyo-ekonomik fenomen olduğu ülkelerde farklı eğitim düzeylerinde çeşitli turizm eğitim ve öğretim programlarının mevcut olması ile turizm eğitimi hızla önemli bir konu haline gelmiştir. Sonuç olarak, hükümet ve özel sektör, kaliteli hizmet sunumunda ve

genel hizmet sunumunun geliştirilmesinde profesyonel ve iyi eğitilmiş bir iş gücünün gerekli olduğu kanaatine varmıştır. Hem kamu hem de özel sektör tarafından turizm eğitime ve eğitime artan bir ilgi vardır. Bununla birlikte, turizm eğitiminde artan bir gelişme ve genişlemeye rağmen, birçok ülkede, özellikle Afrika'da ve dünyanın diğer gelişmekte olan bölgelerinde turizm eğitim ve öğretiminin geliştirilmesi konusunda stratejik planların ve politikaların eksikliği sorunu da mevcuttur. Bununla birlikte, bir çalışma alanı olarak, turizm pedagojik anlaşmazlıklar ile çevrili olmaya devam etmektedir. Turizm eğitiminin türü ve kalitesi ile ilgili mevcut zorluklar, birkaç temel konular etrafında dönmektedir. Birincisi, turizm oldukça parçalanmış ve çok yönlü bir endüstridir. Dolayısıyla turizmin tam olarak ne içerdiğini kavramak zor olabilir. Bununla birlikte, önemli bir küresel fenomen olarak turizme ilişkin çeşitli etkinliklerin doğru bir şekilde anlaşılması, sistematik planlanan müfredatların ve endüstriyi kapsayan ders içeriklerinin geliştirilmesi için son derece önemlidir. Sonuç olarak, eğitim ve öğretim açısından sanayi ihtiyaçları birbirinden farklıdır ve tanımlanması kolay değildir. İkincisi, çoğu ülke ve kurumlarda turizm araştırmalarının genel eğitim politikası çerçevesinde, özellikle üniversite ve orta öğretim kurumlarında nereye ait olduğu konusunda genel bir görüş birliği eksikliği vardır. Sonuç olarak, turizm eğitimi genellikle turizmle alakası olmayan bölümlerde verilmektedir. Birçok kurumda turizm çalışmaları genelde coğrafya, sosyoloji, ormancılık ve yaban hayatı yönetimi, eğlence ve rekreasyon çalışmaları, çevresel araştırmalar, kalkınma çalışmaları ve ticaret gibi farklı alanlarda yürütülmektedir. Bu aynı zamanda akademik bir disiplin olarak turizmin daha geniş akademik çevrelerinde güvenilirliğinin eksikliği ile bağlantılıdır (Mayaka ve Akama, 2007: 300). Turizm eğitiminin hem teorik hem de uygulamalı yönüyle dengeli bir şekilde yürütülmesi işletmeler, öğrenciler, eğitim kurumları ve devlet kurumları gibi turizm eğitimi ile ilgili bütün paydaşlar için faydalı olacaktır (Gharamaleki, 2011: 27).

Turizm eğitimi, Avrupa'da teknik / meslek okullarının geliştirilmesi ile başlamıştır. Bu okullar konaklama, otelcilik yönetimi ile ilgili iş becerileri gibi temel yetkinlikler konusunda eğitim vermekteydiler (Inui vd., 2006: 26). Üniversitelerde turizm programları üzerinde yapılan tartışmalar, mesleki ve akademik odak arasındaki dengeyi temel almaktadır. Yüksek öğrenimdeki turizm dersleri genellikle mesleki olarak adlandırılmaktadır; bunlar ağırlıklı olarak endüstri için nitelikli ve bilgili personel yetiştirmeye odaklanır (Wattanacharoensil, 2014: 9).

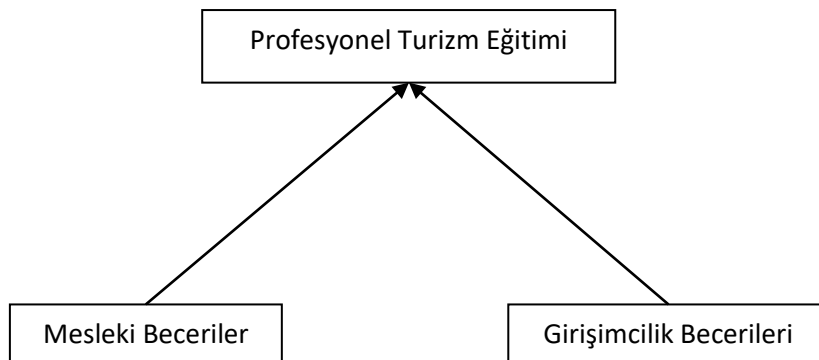
Amoah ve Baum (1997) turizm sektörünün ihtiyaçları ile, yönetim düzeyinde turizm eğitimi veren kurumlar arasında önemli bir fark olduğunu düşünmektedirler. Endüstri ile eğitim arasında köprü kurmak için sektör ile eğitim arasında ortaklık kurarak iş deneyimini

eğitimin akademik bileşeniyle bütünleştirmek fikrini ortaya koymaktadırlar (Amoah ve Baum, 1997, s:6). Genel olarak turizm eğitimi ile ilgilenen ana gruplar;

- Eğitimciler ("entelektüeller"),
- Gelecekteki işverenler ("endüstri") ve
- Öğrencilerdir ("tüketiciler") (Ring vd., 2009: 109).

Mesleki turizm eğitimi, turizm sektörünün ihtiyaçlarını karşılamak, onların verimliliğini arttırmak ve bu yönde bilimsel metotların meydana getirilmesiyle beraber ihtiyaç duyulan araştırma ve planlama çalışmalarını gerçekleştirerek sektörde istihdam sağlamak amacıyla verilen bir eğitimidir. Bundan başka, turizm eğitimi teorik ve pratik yönlerinden başka meslek ahlakı ve turizm mesleğinin çeşitli prensiplerine kadar uzanan alana sahiptir (Hacıoğlu ve Kaşlı, 2008: 1). Turizm eğitiminde önemli olan faktörlerinden en önemlisi öğrencilere pratik bilgi ve becerilerin verilmesidir. Sektörün emek yoğun ve dinamik bir yapıya sahip olması verilecek eğitimde dinamik yapıda olmasını gerektirmektedir (Aksu ve Bucak, 2012: 8).

Şunu da belirtmek önemlidir ki mesleki turizm eğitiminin genel eğitim içerisinde değerlendirilmesi turizm eğitimi açısından önemlidir. Bu bağlamda turizm eğitimi sadece mesleki formasyon niteliği taşımamakta, toplumsal değer ve amaçları da içermektedir. Yani turizm eğitimi bu sektörde çalışacak olan bireylere meslekle ilgili bilgilerin verilmesi süreciyle beraber, turizmin toplumsal bir olgu olmasından dolayı toplumun da isteklerini kapsamaktadır. Elli yıldan fazla bir süredir turizm ayrı bir eğitim alanı olarak meydana çıkmıştır. Son yıllarda da turizm eğitimi hem lisans hem de yüksek lisans düzeyinde yükselmekte ve gelişmektedir. Bu gelişme, turizm sektörünün hızlı büyümesi ve talepten kaynaklanmaktadır. Bu nedenle, akademik kurumlar ve üniversiteler turizm programlarını kurmuş veya genişletmiştir (Wattanacharoensil, 2014: 9).

Şekil 1.1 Turizm Eğitimine Üç Boyutlu Yaklaşım

Kaynak: Echtner, 1995: 33

1970 ve 2010 yılları arasında dünya genelinde turizm programlarına başvuru önemli derecede artmıştır. Örneğin Birleşik Krallık`ta turizm programlarına başvuruların sayısı 2002 yılında 600.000 kişiyken 2011 yılında bu rakam 2,4 milyona çıkmıştır. Avustralya`da 1970 yılında başvuru sayısı 161,455'den 2011`de 1,2 milyona yükseldi. Bu tür artış turizme birçok gelişmiş ülkelerde yükseköğretimin bir parçası olmasını sağlamıştır (Airey vd., 2015: 139). Ritchie (1995) farklı ülke ve bölgelerde turizm/konaklama eğitime yönelik farklı yaklaşımları kısaca aşağıdaki şekilde derlemiştir:

Tablo 1.2 Alternatif Turizm/Konaklama Eğitimi Modelleri

Alternatif Turizm/Konaklama Eğitimi Modelleri	
<p>Otel Okul Modeli:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Yiyecek İçecek İşletmeciliği, Ön Büro İşletmeciliği, Otel İşletmeciliği ve Bakımı ve Otel İşletmelerinin Hukuki Yönleri gibi otel mülkiyetinin çeşitli operasyonel özelliklerine ilişkin kurslar. • Bir otelin başarılı bir şekilde işletilmesi ile ilgili yönetimin çeşitli yönleriyle ilgili kurslar. Örnekler Satış ve Pazarlama Yönetimi, Finansal Yönetim, İnsan Kaynakları Yönetimi, Ağırlama Muhasebesi ve otel yönetimi için Bilişim Sistemleri içerir. 	<p>Turizm Odaklı Modelle Genel Yönetim:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Programın temel unsuru, serbest beceri , dil ve matematiği program gereksinimleri olarak içeren genel bir yönetim eğitimidir.. • Öğrencilerin belli bir işlevsel alanda daha ileri derslere odaklanmalarını sağlamakla beraber, bu program turizm / otelcilik endüstrisi ile ilgili çeşitli kurslar almalarını sağlayacak şekilde yapılandırılmıştır. • Bazı programlar, ulaşım, planlama veya hatta otel yönetimi gibi belirli turizm alt sektörlerine odaklanmaktadır. • Otel Okulları ve genel yönetim programları tarafından sağlanan operasyonel bilgi ve becerileri edinmek için sıklıkla öğrenme sürecinin ayrılmaz bir parçası olarak birkaç pratik çalışma şartı bulunmaktadır.
<p>Turizm Odaklı Serbest Beceri Programları:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Yetiştirmeye dayalı programlar</i>, turizm bileşenleri veya turizm vurgusu. Bu programlar daha çok coğrafya, ekonomi ve sosyoloji alanlarıyla bağlantılıdır. • <i>Rekreasyon ve ya boş zaman çalışmalarına dayalı programlar</i>, Bu tür programlar çok yönlü olma eğilimindedir. Bu programlarda sosyal bilgilerle beraber fiziksel eğitim ve bilgisayar eğitimi verilmektedir. En önemli özelliği ise endüstrinin aksine akademik yönlü olmasıdır. • <i>Turizm araştırmalarında disiplinler arası ana bilim dalları</i>. Bu programlar daha çok endüstri yönlüdür. 	<p>Turizm/Konaklama Eğitiminde Karma Model:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Program dünyanın dört bir yanındaki diğer kişilerin deneyimlerine dayanmalıdır, ancak bulunduğu topluluğun özel ihtiyaçlarını ve kaynaklarını yansıtmalıdır. • Program, ev sahibi bölgenin sakinleri üzerindeki turizmin toplam ekonomik sosyal ve kültürel etkilerini anlama ve yönetme yeteneğine sahip olan mezunları yetiştirerek endüstrinin ihtiyaçlarına cevap verebilmelidir. • Program, öğrencilerin programın ayrılmaz bir parçası olarak kavramsal materyal ve pratik deneyim dengesi sağlamalıdır.

Kaynak: Ritchie, 1995: 9, 10

Airey'e (1979) göre turizm eğitimin başlangıcı onun bileşen sektörleri olan otel yönetimi yeme-içme servisi veya bileşen aktiviteleri olan boş zaman ve rekreasyon aktivitelerine dayanmaktadır. Uzman akademik alanlar olan coğrafya ve iktisat konularını genişleterek bölgesel araştırmalara ve dış ticarete yönelmişlerdir. 1960'lı yıllarda turizm

aktiviteleri, yüksek öğrenim ve toplumda oluşan değişimler sonucu turizm kendine özgün kuralları olan bir alan olarak ortaya çıkmıştır. Bu da erken seyahat ve turizm programlarının mesleki yönelimine katkıda bulunmuştur (akt. Fidgeon, 2010: 700).

Turizm alanında ilk programlara 1970`li yıllarda ilk olarak lisans düzeyinde başlanmıştır. Kısa süre sonra yüksek lisans düzeyinde de turizm eğitimi verilmiştir. Bundan sonra, dünya genelinde turizm öğrencilerinin, enstitülerinin ve turizm eğitimcilerinin sayısında sürekli bir artış yaşanmıştır. Bu kısa zaman içerisinde turizm eğitimi başlangıç düzeyi olan mesleki odaklanmadan, eğitimin daha çeşitli düzeyine kadar genişlenmiştir (Jafari ve Xiao, 2016: 1). Turizmde eğitim programlarının düzenlenmesinde en çok rolü olan ülke Birleşik Krallık`tır. 1993 yılında Birleşik Krallık`ta kurulan NLG (National Liasion Group), yani Milli İrtibat Grubu`nun temel amacı turizm araştırmaları ve eğitimi üzerine odaklanmak, onların gelişimini sağlamak olmuştur. Milli İrtibat Grubuna üyelik turizmle ilgili bütün üniversite, örgüt ve kolejlere açıktı (Botterill, 1996, <https://www.athe.org.uk/>, erişim tarihi: 05.10.2016). 1994 yılında London`da turizm sektörü üyeleri ve akademisyenleri “bilgi alanlarını” saptamak için bir araya gelmişlerdir. Saptanmış alanlar bunlardır; “Turizmin Doğası ve Anlamı”, ”Sanayi Yapısı”, ”Turizmin Boyutları ve Ölçme Sorunu”, ”Turizmin Önemi ve Etkisi”, ”Turizm Paralaması”, Turizmde Politika ve Yönetim”. Kabul edilen bu alanlar Milli İrtibat Grubu üyeleri tarafından da kabul edildi ve bu alanların hem akademisyenler hem de uygulamacılar tarafından kullanılabilmesini sağladı (Holloway,1995, <https://www.athe.org.uk>, erişim tarihi: 03.10.2017). Çünkü Milli İrtibat Grubuna hem akademik kurumlar, hem de turizmle bağlantılı birçok örgütler de üyedir. İngiltere`de mevcut olan diğer kuruluş Yüksek Eğitim Yatırım Konseyi (Higher Education Funding Council) turizm eğitimi müfredatlarının hazırlanmasına dair projelere teşvik sağlamaktadır (Jafari ve Xiao, 2016: 2)

2007 yılında Viyana`da toplanan turizm eğitimcileri ve sektör üyeleri turizmi daha iyi bir konuma getirmek, ona bilgi, çerçeve, vizyon kazandırmak ve turizm eğitimi içerisinde global vatandaşlığı, iyimserliği teşvik etmek için yeni model, TEFİ (Tourism EducationFuture Initiatives-Turizm Eğitiminin Gelecek Girişimleri) modelini ortaya koydular. Bu modelin temel değerleri aşağıdaki şekilde ifade edilmiştir.

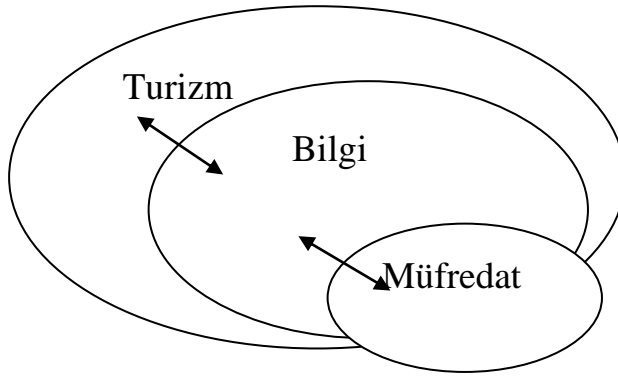

Şekil 1.2 TEFİ Modelinin Temel Değerleri

Kaynak: Sheldon ve Daniel, 2011: 8

Turizm eğitimcileri ve sektör uzmanları turizm eğitimi ve turizm sektörü arasında uyumun sağlanmasında turizm müfredatlarının önemini vurgulamaktadırlar. Bazı araştırmacılara göre müfredatlar sektörün talep ve beklentileri doğrultusunda yöntem ve uygulama ağırlıklı oluşturulmalıdır. Bu anlamda hem sektöre nitelikli personel kazandırılmış olur hem de mezunların istihdamı sağlanabilir. Lakin bu yaklaşım eğitimin sadece sektör ihtiyaçlarına uygun verilmesi gerektiği algısı yaratmaktadır. Oysa ki bu, üniversite eğitiminin en etkili ve arzu edilen amacı olmayabilir. Çünkü eğitimin amacı sadece sektör taleplerine uygun nitelikli personel yetiştirmek değil aynı zamanda küresel ölçekte düşünebilen bireyler yetiştirmektir. Dolayısıyla hem toplum hem de öğretim kurumları öğretmekle öğrenmeyi, eğitim ile başarı notunu, diploma ile yeni fikirler üretebilme becerisi konularını karıştırmaktadırlar. Turizm eğitimi kapsamında bakıldığında yüksek not ortalamalarının öğrencilerin sektörde çalışmak için yeterli oldukları, turizm hakkında konuşmak için geniş bilgi birikimine sahip oldukları yönünde yanlış algı yaratmaktadır. Lakin bu yaklaşım sertifikalandırmayı kolaylaştırırsa da eğitimin liberal amaçlarından olan gerçek öğrenme ve sosyal adaleti desteklememektedir. Eğitimcilerin turizm eğitim ve müfredatlarının sadece endüstrideki talepler için gerekli bir öncül olduğu düşüncelerini bırakmaları gerekmektedir (Inui vd., 2006: 30-31).

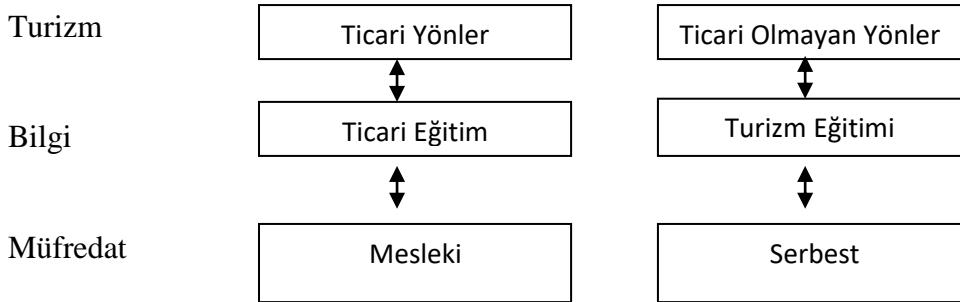
Taylor ve Richards (1985) tarafından müfredat basit olarak öğretilenlerin toplamı olarak tanımlanmıştır (akt. Tribe, 2005: 47). Turizm müfredatlarının amacı iki önemli paydaşın, yani endüstrinin ve öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılamaktır. Turizm müfredatı, yirmi yılı aşkın süredir gelişim sürecine girmektedir. İlk olarak teknik ve mesleki okullarda turizm eğitimi verilmeye başlanmıştır.

Şekil 1.3 Turizm, Bilgi ve Müfredat İlişkisi

Kaynak: Tribe, 2005: 50

Turizm müfredatının, turizm bilgisinden daha az alana sahip olduğu söylenebilir. Turizm bilgisi de turizm olgusunun küçük alanını kapsamaktadır. Ek olarak, müfredat sadece turizm bilgisinden oluşturulmadığı için turizm dışı etkenler de müfredatın oluşmasına etki etmektedir. Dış dünya etkenleri Tribe (2005) tarafından aşağıdaki şekilde gösterilmiştir:

Şekil 1.4 Turizm Olgusunun Farklı Düzeyleri

Kaynak: Tribe, 2005: 52

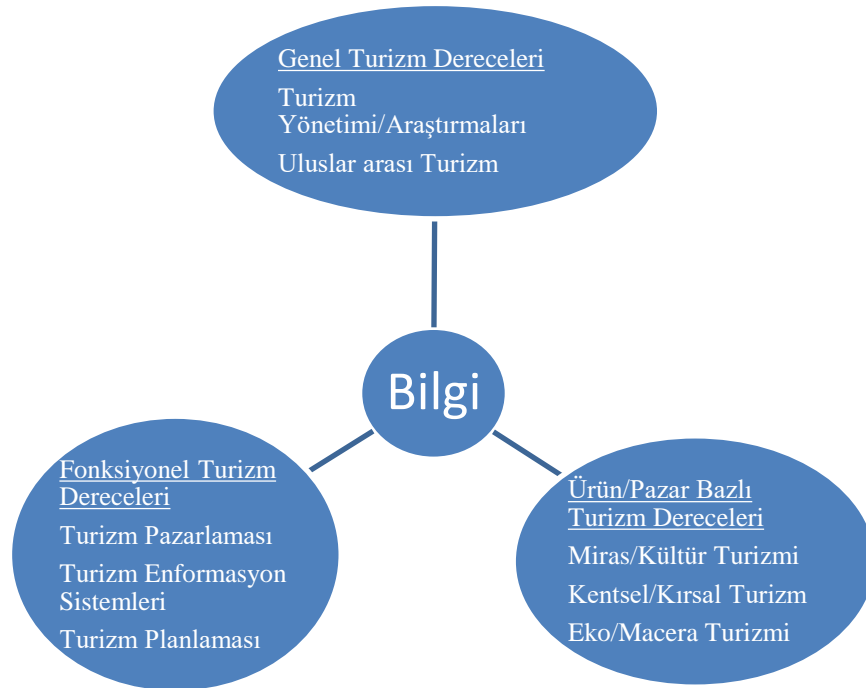
Turizm müfredatları oluşturulurken aşağıdaki ders türlerini kapsamaları gerekmektedir:

- sosyal bilimler ve çevre araştırmalarına (sosyal, politik, ekonomik ve fiziksel) yönelik dersler
- entelektüel kapasite, öğrencilerin analiz etme becerileri ve karar verme yeteneklerini geliştirmek üzere tasarlanmış temel dersler,
- sözlü ve yazılı olarak ifade etme ve iletişim kurmayı kolaylaştırmak için hazırlanmış dersler
- yönetim yönlü dersler ve eğitimin turizm, seyahat ve konaklama işlemlerini içeren teknik derslerdir (O'Halloran ve O`Halloran, 1992: 62).

Jafari (1990) müfredatların hazırlanması için turizmin dört bilgi alanını belirlemiştir:

- Savunma Alanı: Buradaki savunucular turizm sektöründeki işyerleri, danışmanlık şirketleri, kamu kurumları ve devlettir. Hem kamu hem de özel kurumlar daha çok turizmin ekonomik önemine odaklanırlar. Örneğin, turizm emek yoğun sektördür, bir çok toplum ve ülkeler için ekonomik alternatiftir, ülkeye döviz sağlamaktadır (Jafari, 1990: 35).
- Uyarıcı Alan: Turizmin ev sahibi destinasyonlar üzerindeki etkilerine yönelmiş bir yaklaşımdır (Shepherd ve Cooper, 1997: 38)
- Uyum Alanı: Alternatif turizm, yeşil turizm, sorumlu turizm, yumuşak turizm vb. gibi turizmin düşük etkili türlerine yönelen bir yaklaşımdır. Genel olarak bu yaklaşım hem misafire hem de ev sahibi topluma fayda sağlamayı, yerel kaynaklardan düzgün bir şekilde yararlanmayı, çevreye zarar vermeden sürdürülebilirliği sağlamayı amaçlamaktadır.
- Bilgi temelli Alan: Araştırma temelli ve bilimsel yönlü bir yaklaşımdır. Aynı zamanda diğer alanlarla köprü yaratmaktadır (Jafari, 1990: 35).

Dale ve Robinson (2001) “Turizm eğitiminde üç temel alan” modelini önermişlerdir.

Şekil 1.5 Turizm Eğitiminde Üç Temel Alan Modeli

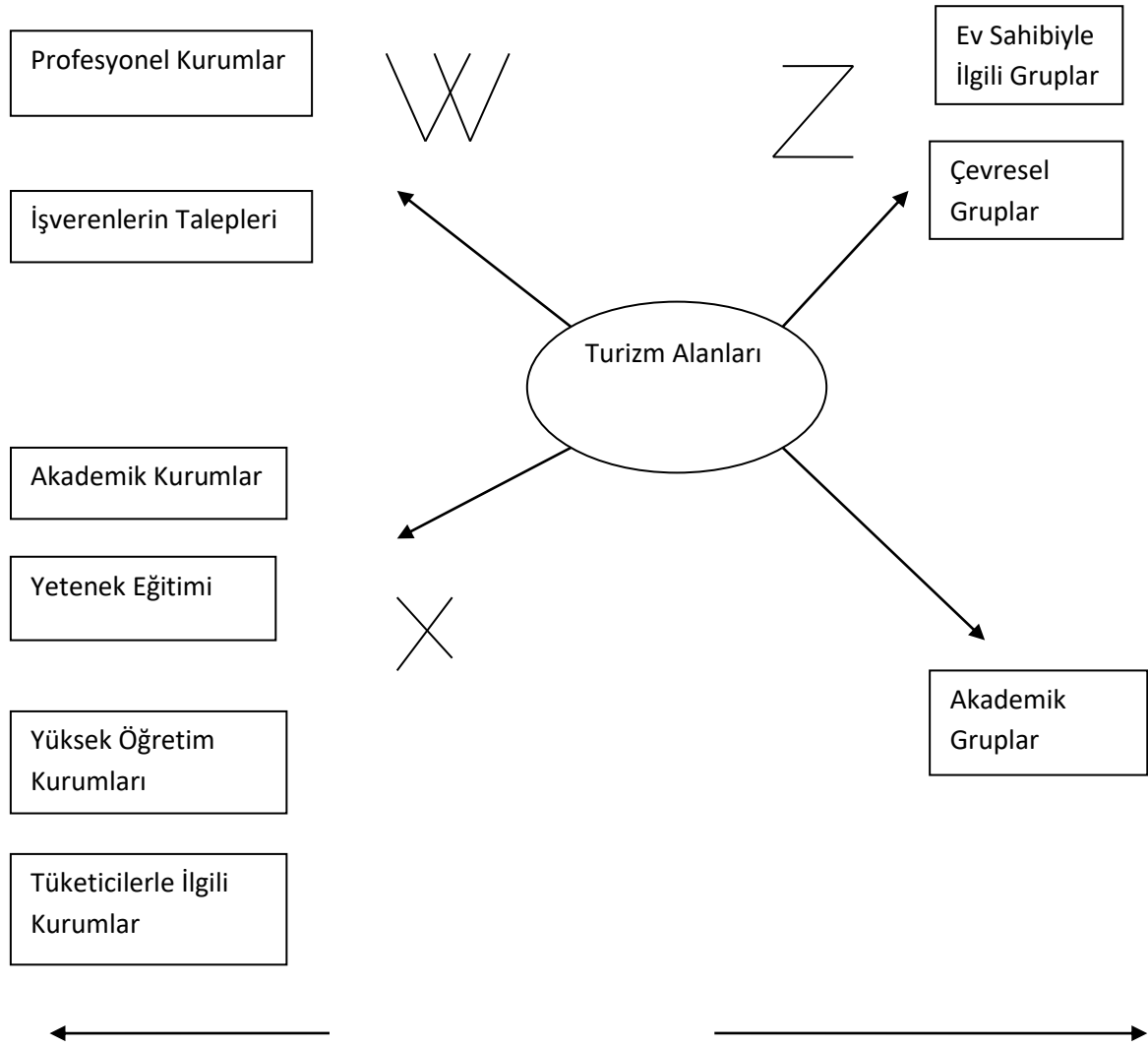
Kaynak: Dale ve Robinson, 2001: 32

1. *Genel Dereceler:* Bu dereceler turizm endüstrisi için gereken genel becerileri sunmaktadır. Farklı seçenekler üzerinde çalışıla bilir lakin belirli alan verilmemiştir.

2. *Fonksiyonel Dereceler:* Bu programlar öğrenciye belirli bir alan üzerinde uzmanlık sunmaktadır.
3. *Ürün/Pazar Bazlı Dereceler:* Bu programlar, uzman bilgi ve uzmanlık gerektiren belirli niş ürünlerin ve pazarların doğası ve gelişimine odaklanmaktadır (Dale ve Robinson, 2001: 32).

Genel olarak turizm müfredatlarının oluşturulmasında iki ana yaklaşım vardır: ticari yaklaşım ve ticari olmayan yaklaşım. Ticari yaklaşım turizmin yapı ve tutarlılık sağlayan kısmı ile, ticari olmayan ise çevresel, sosyal etkileri ile ilgilenmektedir (Busby ve Fidel, 2001: 503). Benzer yaklaşımla Tribe (2002) teorik olarak turizm eğitiminde (müfredatlarında) mesleki ve akademik yönleri birleştirmeye çalışmıştır. Tribe “felsefi uygulamalarla” eğitme fikrini ortaya koymuştur. Bu düşüncenin temelini, öğrencilerin düşünme ve hareket etme becerilerini geliştirerek liberal ve mesleki yönlü eğitim verilmesinin sağlanması oluşturmaktadır. Dolayısıyla müfredat, müşterileri tatmin etmek ve ekonomik yararlar sağlamak için turizm endüstrisinin ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde tasarlanmakla beraber öğrencileri endüstrinin toplumsal sorumluluklarını inceleme ve sorgulama yeteneğine sahip düşünen bireyler olarak yetiştirmelidir (Tribe, 2002: 347).

İşletmeciliğin ve ekonomik güçlerin etkisi altına girerek, turizm eğitimi, bu güçlerin yönlendirdiği toplumsal faaliyetlere duyarlı hale gelmiştir. Eğitimcilerin ve müfredat oluşturanların turizm eğitiminin mesleki ve akademik yönleri arasında denge kurmaya yönelik araştırmalarının devam etmesine rağmen hazırlanan müfredatlar genel olarak günlük işlere yeterli ve etkili bir biçimde uygulanması yönünde yoğunlaşmakta ve sadece istihdam etmeye yönelik bireyler yetiştirmeye odaklandığı için eleştirel düşünme yeteneğine sahip mezunlar yetiştirme ile mücadele etmektedir (Gharamaleki, 2011: 33).

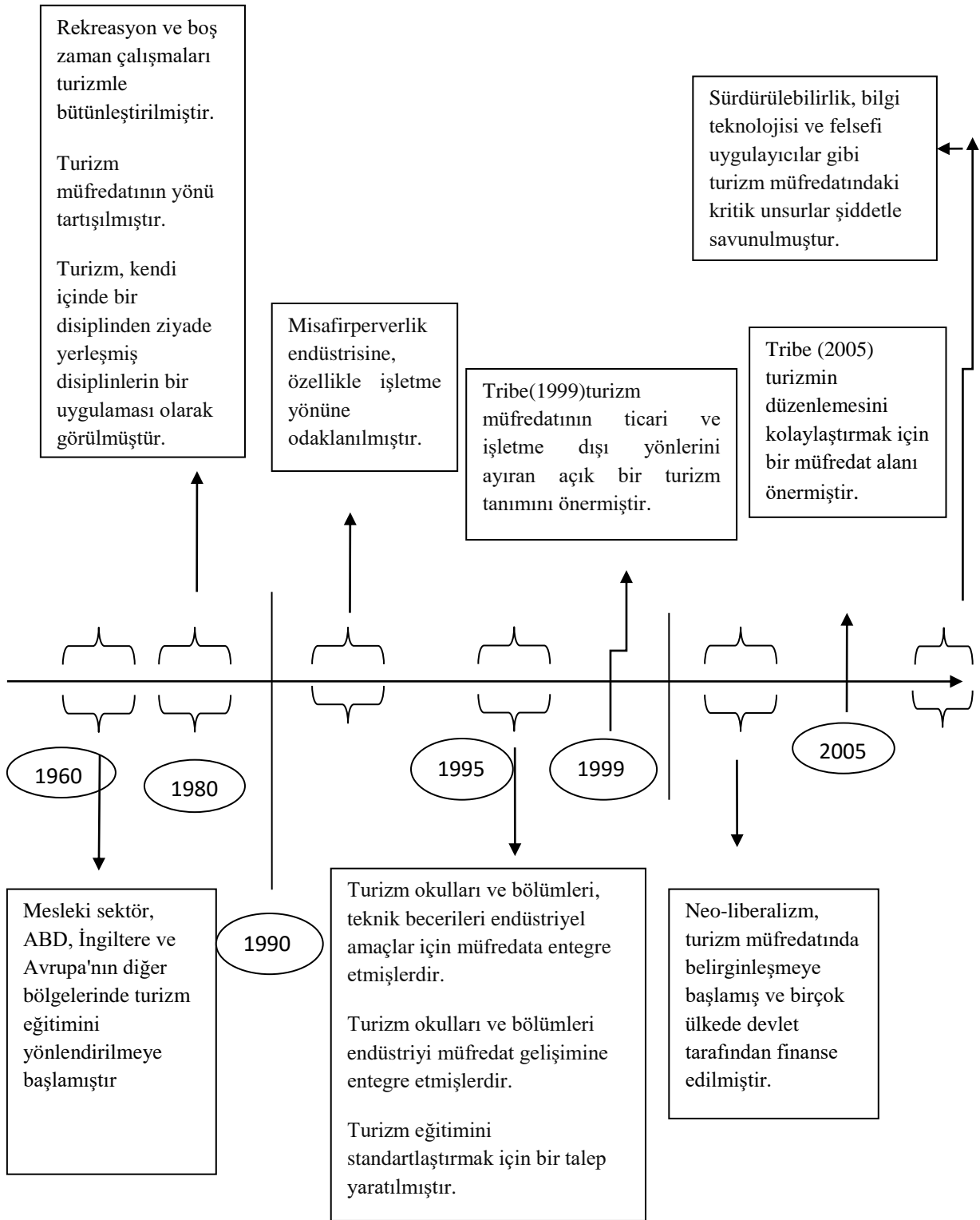
Mesleki ve Ticari Sonuçlar için Etkiler

Mesleki ve Ticari Olmayan Sonuçlar için Etkiler

Şekil 1.6 Turizm Alanlarının Belirlenmesine Etki eden Faktörler

Kaynak: Botterill, Tribe, 2000, <https://www.athe.org.uk/> (erişim tarihi: 05.03.2016)

Şekil 1.6`da turizm alanlarının ve ya müfredatlarının oluşturulmasına etki eden faktörler gösterilmiştir. Diyagramın solunda, turizm müfredatını ticari amaçlar için mesleki bir müfredat olarak düzenleyen etkiler bulunmaktadır. Diyagramın sağında ise turizm müfredatını ticari olmayan amaçlar için düzenleyen unsurlar bulunmaktadır. W okunun yöneldiği taraf ticaret yönlü etkilerin güçlü olduğu, X okunun yöneldiği taraf kurumsal becerilere üstünlük verildiği, Z okunun yöneldiği taraf ev sahibi toplumun çıkarlarının daha çok dikkate alındığı, Y okunun yöneldiği taraf ise eleştirel yönlerin baskın olduğu anlamına gelmektedir (Botterill ve Tribe, 2000, <https://www.athe.org.uk/>, erişim tarihi: 05.03.2017).

Şekil 1.7 Dönemlere Göre Turizm Müfredatının Gelişimi

Kaynak: Wattanacharoensil, 2014: 14

Fidgeon` un (2010) çalışmasında müfredat oluşturulması için tipik bir tasarım dizisi önerilmektedir:

- Gerekçe belirlenmesi,
- Talep oluşturmak için pazar araştırmasının yapılması,
- Amaçların ve hedeflerin belirlenmesi,
- Düzeyler ve zorunlu / seçmeli değerler arasındaki geçişler de dahil olmak üzere modüler bir yapının oluşturulması,
- Modüllerin seçilmesi,
- Modüller için öğrenme çıktılarının oluşturulması,
- Değerlendirme stratejisinin belirlenmesi,
- Öğretim ve öğrenme stratejisinin belirlenmesi,
- Doğrulama, değerlendirme, inceleme ve ilerletmek için bir sistemin geliştirilmesi (Fidgeon, 2010: 705).

Tribe (2000) müfredatın önemli iki türünü saptamıştır; meslek amaçlı müfredat, genel amaçlı müfredat. Meslek amaçlı müfredat öğrencileri meslek hayatına hazırlamak ve onları hem de pratik becerilerle donatmayı amaçlamaktadır (Tribe, 2000: 9). Bu müfredata pazarlama, destinasyon yönetimi gibi dersler ve profesyonel staj dahildir. Genel amaçlı müfredat ise turizm içerisinde bütüncül akademik araştırmalardır. Yani turizm hakkında doğru ve birbiriyle yarışan araştırmaları içerir, güç ve ideolojinin birlikte işlemini dikkate alarak “iyi” turizmin ne olduğuna önem vermektedir (Ayikoru vd., 2009: 214).

Koh (1995) dört yıllık turizm müfredatının önemli öğelerini belirlemiştir, bunlar:

- İnsan kaynakları yönetimi teorileri
- Yazılı iletişim becerileri
- Pazarlama teorisi
- Otel ve restoran işletmeleri
- Yönetim Muhasebesi
- Seyahat ve turizm endüstrisine giriş
- Bilgisayar kullanımı
- Etik ve sosyal sorumluluk
- Girişimcilik ve yenilik
- Hizmet kalitesini yönetme
- Kişilerarası ilişkiler becerileri
- Turizm gelişimi ilkeleri

- Uygulamadır (Koh, 1995: 69)

Bu yaklaşımlar turizm bilgisinin yönlerinin belirlenmesine ve turizm ders müfredatlarının hazırlanmasına yardımcı olmaktadır. Turizm eğitiminde temel bir müfredat için aşağıdaki yedi konu alanında anlaşmaya varılmıştır:

- Turizmin anlamı ve doğası, eğlence ve dinlenme ile olan ilişkisi;
- Turizm endüstrisinin yapısı, endüstrideki kilit sektörler ve temel işletme özellikleri, sanayi içindeki bağlantılar;
- Turizmin boyutları - uluslararası ve yurt içi ve ölçüm konuları;
- Turizmin önemi ve etkisi - ekonomik, sosyal ve fiziki çevre ve sürdürülebilir kalkınma konuları;
- Pazarlama - turizm uygulamaları;
- Planlama ve geliştirme - turizm uygulamaları;
- Politika konuları, turizmin yönetimi, finans ve organizasyondur (Cooper ve Shepherd, 1997: 38).

Genel olarak turizm eğitimi veren okul ve üniversiteler müfredatlarını kendi amaçlarına göre geliştirirler. Örneğin, Ring (2009) tarafından yapılan araştırmada öğretim dili İngilizce olan 64 farklı turizm lisans programı çeşitlendirmiştir (Ring vd., 2009: 111).

1.2.5. Turizm Eğitiminde Motivasyon, Algı ve Beklentiler

Eğitim kalitesini negatif etkileyen faktörler sırasında fiziksel altyapı ve insan gücü eksiklikleri önemli yer tutmaktadır. Uluslararası standartlar ve istatistiksel verilerle birlikte ulusal koşul ve analizlerin iyi değerlendirilmesi eğitim politikalarının değerlendirilmesi için çok gereklidir. Ülkelerin eğitim kalitesinin hem nitelik hem de nicelik yönünden düşük olması bu başarısızlığı ortadan kaldırmak için yeni politikalar oluşturmaya itmiştir. Burada başarısızlığa bir süreç olarak yaklaşılmalıdır. Bu bağlamda, eğitim-öğretim stratejileri belirlenirken bireylerin gelişim özellikleri, zeka ve ilgi alanları dikkate alınarak eğitim ortamları çeşitlendirilmelidir. Son zamanlarda eğitim ve eğitim psikolojisi üzerine yapılan akademik çalışmalarda motivasyonun bireyin eğitim hedefleri üzerinde önemli rolü olduğu görülmektedir. Burada üniversitelerin önemi ortaya çıkmaktadır. Eğitim öğretim programlarının giderek öğrenci odaklı olması bu süreci daha kalıcı hale getirmektedir (Gürdoğan, 2012: 151). Eğitim süresi boyunca bireyin tutumu onun gelecek başarılarında önemli yer tutmaktadır. Bireyin bilgilerinin, kavramsal ve teknik becerilerinin kullanımına yardımcı olarak, motivasyon, kişinin problemleri açıklamasına ve yaratıcı çözümler bulmasına faydalı olmaktadır (Gürdoğan, 2012: 150). Öğrencilerin algı ve beklentileri onların

akademik motivasyonları üzerine etki etmektedir. Aynı zamanda endüstrinin, müfredatın kullanılabilirliğine dair algısı, öğrencilerin de müfredatın değerini algılamasını etkileyecektir. Endüstri, öğrencileri mezuniyet sonrası kötü donanımlı olarak algılsa, müfredatın değeri hakkındaki öğrencilerin algılaması düşük olur ve böylece öğrenme konusunda daha az motivasyona sahip olurlar (Mak ve Melody, 2014: 266). Bundan başka karşılaşılmayan öğrenme ve ihtiyaçlarla ilgili beklentiler de öğrenci motivasyonunun önemli derecede etkilemektedir. Bu bağlamda, öğrencilerin beklentilerini, algılarını ve motivasyon seviyelerini öğrenmek turizm eğitimi alan öğrencilerin mevcut turizm eğitiminin niteliğini ortaya koymak, eksiklikleri ve sorunları tespit etmek ve çözmek açısından büyük önem taşımaktadır (Akıncı vd., 2017: 11). Kısacası, sektör bireylerin eğitim düzeyini yetersiz olarak değerlendirirse, bu, sektörün aynı zamanda turizm eğitim programını da düşük olarak algılamasına neden olacaktır. Sektörün bu tutumu ise bireylerin de kendi eğitimini kalitesiz olarak değerlendirmesine ve genel olarak turizm programlarında eğitim alan öğrencilerin de öğrenmeye dair akademik motivasyonların da negatif yönde etkilenmesine neden olacaktır.

1.2.5.1. Turizm Eğitiminde Motivasyon

Öğrencilerin akademik performansını artırmak için onların motivasyon düzeylerini etkileyen faktörlerin belirlenmesi faydalı olmaktadır. Her hangi bir okulu ve ya programı seçmek için nedenler, mezun olduktan sonra iş olasılıkları, tercihler, gelecek beklentileri, yüksek lisans yapma arzuları, gelir düzeyi vs. gibi demografik özellikler üniversite öğrencilerinin akademik motivasyonlarını etkilemektedir (Yüksekoğlu ve Karagüven, 2013: 282). Motivasyon, eğitim ile bağlantısı olan herkesin ilgilendiği bir mesele olduğu için akademik başarı hedefleyen eğitimcilerin öğrencilerin motivasyonu ile ilgilenmesi gerekmektedir. Motivasyonun akademik başarıyı etkileyen en önemli unsurlardan biri olması yapılan çalışmalarla da tespit edilmiştir (Karagüven, 2012: 2600).

Motivasyon, hedefe yönelik faaliyetin kısırlatıldığı ve devam ettirildiği süreç olarak tanımlanabilir. Erken teorisyenler başarı motivasyonunun içgüdüler, özellikler, ihtiyaçlar ya da dürtülerden kaynaklandığını ileri sürdüler. Başarı özelliğine ve dürtüsüne daha çok sahip öğrencilerin başarıya daha çok motive olacakları düşünülmüştür (Denzine ve Brown, 2015: 20). Öğrenci motivasyonu ve akademik performans arasındaki ilişkiler üzerinde yapılan bir dizi güncel araştırma, motivasyon kavramını çok boyutlu ve durumsal bir yapı olarak vurgulamaktadır (Bouffard ve Couture, 2003: 19).

Deci ve Ryan (1985) insanların ihtiyaçları ile çevre arasında bağlantı olduğunu temel alan self-determination (kendi kaderini belirleme) teorisinde motivasyonun üç türünü

belirlemiştir; dışsal motivasyon, içsel motivasyon ve motivasyonsuzluk (Deci ve Ryan, 1985, s:245). Dışarıdan verilen pekiştiricilerin etkisi sonucu dışsal motivasyon ortaya çıkmaktadır. Bireyin kendi içsel ihtiyaçlarına karşı geliştirdiği içsel motivasyonsa, bireyin faaliyetinin sadece zevk ve memnuniyet için yapılmasıdır (Akbaba, 2006: 345). Motivasyonsuzluk davranış ve faaliyet arasında uyumsuzluğun olması nedeniyle dürtü ve amaç eksikliğinden doğmaktadır. Sonuç olarak self-determination teorisinde çevrenin motivasyon üzerinde çok önemli rolü olduğu fikri savunulmuştur (Yüksekoğlu ve Karagüven, 2013: 283).

Turizm programlarında eğitim alan öğrencilerin motivasyonlarıyla ilgili çok az araştırma mevcuttur. Genel olarak öğrencilerin turizm programlarını seçme nedenleri ulusal veya etnik geçmişlerine göre de farklılık gösterebilmektedir (Seongseop vd., 2008: 220) . Farklı ülkelerde turizm eğitimi alan öğrencilerin motivasyon düzeylerini ölçme amacıyla yapılmış araştırmalar mevcuttur.

Hjalager (2003) İsveç`de turizm eğitimi alan öğrencilere yönelik yapmış olduğu araştırmada esas üç motivasyonu belirledi:

1. İş tecrübesi.
2. Turizm endüstrisindeki programların değeri.
3. İnsanlarla çalışma tercihidir (Hjalager, 2003: 28).

Zhao (1991) Çin`de yapmış olduğu çalışmada gençlerin yüksek maaş ve iyi çalışma koşulları nedeniyle bu alanda eğitim alıp çalışmak istediklerini belirtmiştir. Aynı zamanda yabancılarla bağlantılı olan turizm programının öğrencilere daha çok cazip geldiği vurgulanmıştır (Zhao, 1991: 362).

Avustralya`da öğrenciler, bu büyük alan hakkında daha fazla bilgi edinmek ve gelecekte uygun bir kariyer elde etmek, ailelerini etkilemek istedikleri için turizm programlarını tercih etmektedirler (O'Mahony vd., 2001: 93).

Kim'in (2008) yılında turizm eğitimi alan Güney Koreli lisans ve yüksek lisans öğrencileriyle yaptığı araştırmada Koreli öğrencilerin bu alanı seçme nedenlerinin yeni dil ve kültürler öğrenmekle bilgilerini ve iş bulma şanslarını arttıracaklarını düşünmeleriyle alakalı olduğunu gözlemlemiştir (Kim, 2008: 225).

Pazarlama açısından bakıldığından turizm programlarında arz ve talep arasında ilişki vardır. Talep açısından bakıldığında, örneğin Asya ülkelerinde yapılmış çalışmalarda öğrencilerin turizm programlarını seçme nedeninin ekonomik, politik ve örgütsel unsurlara dayandığı ortaya çıkmıştır (Mohammad ve Alsaleh, 2013: 1639). Örneğin Mohammad ve Alsalehin (2013) Ürdün`de yaptığı çalışmada Ürdünlü öğrencilerin turizm programlarını

seçmesini etkileyen en önemli faktörlerin sosyal statü ve iş fırsatları olduğunu saptamıştır (Mohammad ve Alsaleh, 2013: 1643).

1.2.5.2. Turizm Eğitiminde Algı ve Beklentiler

Eğitimcilerin turizm müfredatlarıyla ilgili temel sorunu meslek ve bilim arasında dengeyi sağlamaktır. Turizm eğitimi ve öğretim politikalarının profesyonel beceri, temel bilgi ile desteklenmesi günümüzde eğitimin karşısında duran en önemli meselelerden biridir. Müfredat tasarımının sektörün ihtiyaçlarını gidermek yönünde olması gerektiği düşünülmektedir. Aynı zamanda öğrencilerin de sektörle ve eğitim programı ile ilgili algılarını anlamak, ders tekliflerini değerlendirmek ve yeni müfredat tasarlamak açısından kritik önem taşımaktadır (Lee vd., 2009: 62). Öğrencilerin öğrenmeye yaklaşımları hem öğretme, hem de öğrenme konusundaki geçmiş deneyimlerine ve mevcut öğrenmeye ilişkin algılarına bağlı olup onların öğrenme düzeyini de etkilemektedir (Ginns vd., 2007: 604). Müfredatta ele alınan sektörle ilgili meseleler öğrencilerin turizm ve konaklama endüstrisini daha iyi anlamasına yardımcı olmaktadır. Böylece öğrenciler geleceğin liderleri ve profesyonelleri olarak teknik ve teorik bilgilerle eğitim görmektedirler. Sektörün son gelişimini yansıtmak için turizm programları sürekli yenilenmelidir. Eğer eğitimciler sektörün doğasını ve taleplerini sunmakta başarısız olursa öğrenciler de merakını yitirir ve sektör hakkında yanlış izlenim kazanırlar. Bu izlenim onların mezun olduktan sonra sektörde çalışmalarını da negatif yönde etkilemektedir (Mak ve Melody, 2014: 263).

Turizm imajı iki türlü anlaşılmaktadır. Turizm insanlar tarafından farklı kültürlerle, insanlara iç-içe olan büyüleyici bir sektörle beraber aynı zamanda düşük statülü, düşük ücretli ve yorucu çalışma koşullarına sahip alan gibi de algılanmaktadır. Şöyle ki, “kendini geliştirme” ve “dost canlısı insanlarla iletişimde olmak” için can atan öğrencilerin bilgi eksikliği turizmi onlara pozitif ve ya gerçekçi olmayacak yönleri ile de cazip gösterebilmektedir (Lewis ve Airey, 2001: 7). Bu algıları da kapsayan sosyal sınıf ve aile koşulları gibi dış faktörlerin yanı sıra bilgi de bireyin eğitim programını ve gelecek iş alanını seçmesinde baskın etkiye sahiptir (Fotler ve Bain, 1984: 249).

Karayıpler`de turizm öğrencileriyle yapılmış araştırmada onların turizm sektörünü seçme nedenlerinin bu öğrencilerin bu sektörü insan odaklı ve potansiyel iş olanaklarına sahip bir sektör olarak algılamaları olduğu belirtilmiştir. Öğrenciler herhangi bir programı seçerken kariyerlerinde ilerleme fırsatlarını da göz önünde bulundurmaktadırlar. İşletmeye stajyer olarak girmeyi, iki yıl içinde terfi ederek beş yılda orta düzey yöneticiliğe yükselmeyi beklemektedirler (Charles, 1992: 13). Lakin sektörün turizm öğrencilerinin gözünde özellikle

zayıf bir imaja sahip olduğuna dair raporlar da bulunmaktadır. Bu da, endüstrinin nitelikli personeli cezp etmek, işe almak ve korumakta daha büyük güçlük çektiği anlamına gelmektedir (Richardson, 2009: 383).

Sciarini ve Woods'un (1997) öğrencilerin sektör hakkında algılamalarını en fazla etkileyen beş faktörü belirlemiştir, bunlar:

- Bir tüketici olarak şirketin deneyimi;
- Öğretim üyelerinin söyledikleri;
- Önceki yıllarda mezun olanların söyledikleri;
- Şirket temsilcilerinin karakteri;
- Öğrencilerin söyledikleridir (Sciarini ve Woods, 1997: 78).

O'Mahony'nin (2001) benzer çalışmasında öğrencilerin kişisel gözlemlerinin, part-time olarak çalıştıkları zamanlarda elde ettikleri kişisel deneyimin, sanayinin gelişimi hakkında olan raporların ve bu sektörde çalışan akraba ve arkadaşların deneyimlerinin onların sektörü ve turizm programlarını algılamalarına büyük ölçüde etki ettiği iddia edilmiştir (O'Mahony, 2001: 95).

Kandiko ve Mawrein (2013) İngiltere'de öğrenci algılamalarını etkileyen faktörlerin sunulmuş olduğu araştırmasında elde edilen sonuçlara göre öğrenciler eğitimlerine önemli miktarda zaman ve para yatırdığı için, buna karşılık olarak da okullarından öğrenimlerini destekleme ve kariyer olanaklarını artırma konusunda açık beklentileri vardır. Öğrencilerin öğrenim dönemleri onların öğrenime ve geleceğe yönelik bakış açılarını etkilemektedir (Kandiko ve Mawer, 2013: 71).

Zagreb üniversitesinde Pavlina vd. (2011) tarafından öğrencilerin eğitim kalitesini nasıl algıladıklarını içeren bir araştırma yapılmıştır. Araştırmada öğrenim değerlendirme anketleri kullanılmış, aynı zamanda 2007 ve 2009 yılında yapılmış araştırmaların sonuçlarıyla da karşılaştırılma yapılmıştır. 2007 yılında öğrenciler için daha çok programın önemli sorunlar hakkında nasıl çözüm üretilmesi gerektiği hakkında fikir vermesi ve belli konular üzerinde anlayış sağlaması önemliyken 2009 yılında yapılan araştırmalarda öğrencilerin konu ve uygulama olanaklarına önem vermekte olduğu göze çarpmaktadır. Son araştırmada ise pratik becerilerin teorik bilgilerle desteklenmesinin önemi öğrenciler tarafından vurgulanmıştır (Pavlina vd., 2011: 2288, 2291). Bu araştırmayla öğrencilerin algılarının yıllara göre değişerek hayat koşullarına göre değişim gösterdiği sonucuna varılabilir.

İKİNCİ BÖLÜM

TÜRKİYE'DE EĞİTİM SİSTEMİ VE TURİZM EĞİTİMİ

2.1. Türkiye Eğitim Sistemi

Modern Türkiye Cumhuriyeti kurucusu Atatürk eğitimli, bilinçli bir toplumu, cumhuriyetin devam ettirilmesinin ön şartı olarak görmüştür. O, ülkenin ihtiyaçlarına ve modern çağın gereklerine göre eğitim sisteminin düzenlenmesinin ve eğitimin ülkenin bütün kesimleri içi şart olduğunu düşünmüştür. Cumhuriyetin ilk dönemlerinde Türk Milli Eğitiminin üç temel amacı belirlenmiştir:

1. Milli kültür birliğini sağlamak,
2. Vatandaşlık eğitimini ve ilköğretimi yaygınlaştırmak,
3. Toplumun ihtiyaç duyduğu eğitimli iş gücünü yetiştirmektir
(<http://dhgm.meb.gov.tr/>, erişim tarihi: 04.02.2017).

Atatürk`ün eğitimle ilgili hedefleri arasında eğitimde birlik ve milliliğin sağlanması, eğitimin demokratikleştirilmesi ve laikleştirilmesi, bilimin egemen kılınması, eğitimde hak ve eşitliği sağlanması da vardı (<http://dergiler.ankara.edu.tr/>, erişim tarihi: 03.01.2017). Mustafa Kemal`ın eğitim felsefesi insan yetiştirmeye yönelikti. Osmanlının gerilemeye başlamasıyla Atatürk`ün gündeminde de esas konulardan biri eğitim sistemi olmuştur. Cumhuriyet döneminde Atatürk devrimleri ve çağdaş girişimlere ve sosyo-ekonomik koşullara ayak uydurmak için yeni bir eğitim sistemi şart idi. Bunun için aşağıdaki çalışmalar yapılmıştır:

- Bilimsel Eğitim Kongreleri,
- İzmir`de Düzenlenen Ekonomi Kongresi,
- Yabancı Uzmanların Çalışmaları,
- Yerli ve Yabancı Komisyonlar,
- Türk Eğitimcilerin Ortaya Koyduğu Görüşler,
- Eğitimci Yetiştirme ve Köy Enstitüleri Denemeleri,
- Milli Eğitim Şuraları,
- Devlet Planlama Kurulu Çalışmaları.

Bir toplumun sağlıklı gelişerek yaşamını sürdürme bilmesi için toplumsal düşünce sistemi ve dünya görüşü çok önemlidir. Atatürk`ün görüşlerine halkın egemenliği, bağımsızlık, bilimsellik, akılcılık, devrimcilik, ülke ve ulusun bütünlüğü, çağdaş uygarlık anlayışı hakim idi. Atatürkçü felsefede okul, metot, öğrenci, müfredat gibi temel kavramlar gerçek tanımlarını almışlardır. *Okullar*, bu anlayışa göre, ekonomi, sanat ve edebiyat gibi

alanların geliştiği ve bilimsel ve teknik temele dayalı kurumlardır. Atatürkçü düşünceye göre *metotların* en başlıca özellikleri pratik olması, işlevsellik, gerçek hayatta başarı sağlayan, çevreye uygunluk, iş ilkesine dayalı olmasıdır. Yani bilgiler süs ya da baskı aracı değil, yaşamda başarı sağlayan ve kullanışlı bir aygittir. Erkek ve kız çocukları için eğitim bütün basamaklarda eşittir ve iş ilkesine dayanmaktadır. *Öğrenci* olarak çocukların kişiliğine saygı duyulması ve onlara geleceğin kurucuları olarak yaklaşılması gerektiğinin önemi vurgulanmaktadır. Atatürk'e göre *öğretmenler* toplumda en fedakar ve saygıdeğer kişilerdir. Onlara toplumun geleceği olan bireyleri yetiştirmek, düşüncelerde ve toplumda devrim yapma, ulusal mevcudiyeti devam ettirme görevi ve sorumluluğu verilmiştir. Öğretmenler öğrencilerini bilgili, ahlaklı, yaratıcı, çalışkan demokrasiye ve hukuk devletine sadık birer neferler gibi yetiştirmelidirler. Atatürk'ün öğretmenler hakkında söylediği bu sözler, onun öğretmenlere ne kadar değer verdiğini göstermiştir: “Hiçbir zaman unutmayınız ki Cumhuriyet sizden fikri hür, vicdanı hür, irfanı hür nesiller ister.” Bu düşünce sistemine göre *müfredatların* üç temel amacı vardır, bunlar:

1. Bireysel ve toplumsal varlığın devamı ve gelişmesi için temel bilincin oluşturulması,
2. İnsanlara yaşam için gerekli bilgi ve becerileri aktarmak,
3. Çevreye, ulusal ve evrensel taleplere uygunluğun sağlanmasıdır (Kocabaş, 2008: 204-205).

Atatürk döneminde eğitim alanında yapılan inkılaplar arasında en önemlisi 1924 yılında Tevhid-i Tedrisat Kanunu'nun kabulüdür. Bu kanun eğitimde düzensizliği bitirmekte çok büyük role sahipti. Böylece yabancı dilde eğitim veren kolej ve azınlık okulları, medreseler kapatılmıştır. Din propagandası yasaklandı. İlkokullar ücretsiz ve zorunlu hale getirildi. Harf inkılabı yapıldı ve eğitim bütün halk için eşit olarak verilmeye başlanmıştır. 1929 yılında, ilk amacı halka okuma-yazma öğretmek olan, daha sonraki yıllarda ise yaşamak için gereken diğer bilgileri de öğreten Millet Mektepleri oluşturulmuştur. Atatürk döneminde yükseköğretimde de gelişmeler yaşanmıştır. Bu gelişmeler 1926 yılında Gazi Eğitim Enstitüsü'nün, 1930 yılında Yüksek Ziraat Okulu'nun ve 1933 yılında İstanbul Üniversitesi'nin açılmasını kapsamaktadır. 1933 yılında Ankara Milli Musiki ve Temsil Akademisi açılmış, 1936 yılında da Dil-Tarih ve Coğrafya Fakültesi oluşturulmuştur. 1933 yılından itibaren yapılmış üniversite reformu sayesinde yabancı öğretim üyelerinin fakültelerde ders vermesi sağlanmıştır. Bundan başka, reformu tamamlamak için John Dewey, Kühne, Omer Buyse, Albert Malche, Beryl Parker gibi uzmanların ve Amerikan Heyetlerinin görüşlerine başvurulmuştur (Demirtaş, 2008: 160, 161, 162).

Özetlemek gerekirse Atatürk`ün eğitim politikasının amacı cehaleti yok etmek ve Türk halkının çağdaş bir toplum olmasını sağlamaktır. 1923 yılında Eskişehir`de yaptığı toplantıda var olan geleneksel eğitimi “yabancı” eğitim olarak nitelendirmiş ve eleştirmiştir. Atatürk`e göre geleneksel eğitim hayata dair yüzeysel bilgi vermekte ve amacı sadece tüketmek olan bireyler yetiştirmektedir (http://yunus.hacettepe.edu.tr/, erişim tarihi: 03.05.2017).

Eğitim sistemi hakkında Ziya Gökalp`ın düşünceleri de eğitimle ilgilenen pek çok kesimi etkilemiştir. Ziya Gökalp eğitimi psikolojik olmakla beraber sosyolojik süreç olarak görmüştür. Kültürel eğitim sosyal çevreyi, bilim ve teknoloji doğal çevreyi oluşturmaktadır. Bu eğitim türü ulusal eğitim veya halk eğitimi olarak tanımlanmış ve Cumhuriyet döneminin eğitim sisteminin oluşturulmasına da büyük etki etmiştir. Lakin Gökalp`ın görüşleri ile beraber kısmen Rousseau`nun eğitim anlayışına benzer “Bireyci Anlayış” ve “Yeniden Kuramcı” görüşleri de mevcut idi. Aynı zamanda Osmanlı İmparatorluğunun eğitim anlayışı olan “İslamcı ve Disiplinci” görüşler de devam ediyordu. “Yeniden Kuramcı” yaklaşımın temsilcileri J. Dewey, I. Bergson, T. Brameld idi ve onların felsefi görüşlerinin amacı toplumu yeniden düzenleyerek demokrasiyi hakim kılmak olmuştur. “Yeniden Kuramcı” felsefeye göre eğitim yeni bir toplumsal düzen yaratmalı ve bu değişimden sorumlu olan kurumlar da okullardır (Kocabaş, 2008: 204).

Eğitim sistemleri her ülkeye göre farklılık göstermektedir. Türkiye Cumhuriyeti Anayasa`nın 42. maddesine esasen Türkiye`de eğitim Devletin denetimi altında, Atatürk ilke ve inkılapları doğrultusunda çağdaş esaslarla gerçekleştirilir. Milli Eğitim Bakanlığı (MEB), 1739 sayılı Millî Eğitim temel Kanunu`nun 56. Maddesine göre eğitim-öğretimin devlet adına yürütülmesinden ve denetiminden sorumludur ve eğitimle ilgili bütün düzenlenmeleri yerine getirmektedir (Demirkasımoğlu, 2011: 25). 20. Yüzyılın ortalarından başlayarak bu güne kadar eğitim sistemimizde paradigmatik değişimler yaşanmaktadır. Bundan dolayı değişimlerin eğitimciler tarafından yorumlanarak yeni tanımların yapılması gerekmektedir. Çünkü bilgi toplumunda üretim paradigması egemendir ve bu paradigma eğitilmiş insanın doğasını, eğitim-öğretim anlayışını da etkilemektedir (Özden, 2002: 11).

Türkiye eğitim sistemi diğer ülkelerle karşılaştırıldığında daha merkezîyetçi bir yapıya sahiptir. Milli Eğitim Müdürlükleri ise bölgelerde eğitim-öğretim işlerini bakanlıktan gelen talimatlarla yürütmektedirler (https://egitimiliminegiris.files.wordpress.com, erişim tarihi: 09.04.2017). 14 Haziran 1973 yılında Türk Eğitim Sistemi 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu`na göre oluşturulmuştur. Türk Milli Eğitiminin on dört temel ilkesi vardır, bunlar:

1. Genellik ve Eşitlik
2. Birey ve Toplum ihtiyaçları

3. Yönelme
4. Eğitim hakkı
5. Fırsat ve imkan eşitliği
6. Süreklilik
7. Atatürk İnkılap ve İlkeleri, Atatürk Milliyetçiliği
8. Demokrasi eğitimi
9. Laiklik
10. Bilimsellik
11. Planlılık
12. Karma eğitim
13. Okul ile aile işbirliği
14. Her yerde eğitimidir (Akgün ve Şimşek, 2011: 20-27)

Örgün ve yaygın eğitim Türk Milli Eğitim Sisteminin temelini oluşturmaktadır. Örgün eğitim amaca uygun olarak hazırlanmış müfredatlarla okul çatısı altında belirli grup bireylere verilen eğitim olarak tanımlanmaktadır. Örgün eğitim kademeleri: Okul öncesi eğitim, ilköğretim, ortaöğretim ve yüksek öğretimdir (<http://acikders.ankara.edu.tr/>, erişim tarihi: 08.03.2017). Örgün eğitimin amacı bireylerin uyumlu bir biçimde yaşamaları için gereken temel davranışların onlara aşılmasıdır (Hacıoğlu ve Kaşlı, 2008: 4). Örgün eğitim dışında düzenlenen eğitim faaliyetler, yaygın eğitim olarak bilinmektedir. Yaygın eğitimin amacı örgün eğitim sisteminde bulunmayan bireylere okuma-yazma öğretmek, bu bireylerin bilimsel, ekonomik ve teknolojik gelişmelere uyumlarını kolaylaştırmaktır (<http://www.apltransfer.gov.tr>, erişim tarihi: 08.03.2017).

Hareket vd. (2016) yapmış olduğu durum çalışmasında Türk Milli Eğitim Sisteminin temel sorunlarını üç başlık altında toparlamıştır. Bunlar: “Öğretmen ve Akademisyen Kaynaklı Sorunlar”, “Eğitim Ortamlarından Kaynaklanan Sorunlar”, “Eğitim-Öğretim Süreçlerinden Kaynaklanan Sorunlar”, “Siyasal ve Sosyal Kaynaklı Sorunlar”dır (Hareket vd., 2016: 287-299). Sorunlar ve çözüm önerileri aşağıdaki Tablo 2.1`de gösterilmiştir:

Tablo 2.1 Türk Milli Eğitim Sisteminin Sorunları ve Çözüm Önerileri

Sorunlar	Çözümler
Öğretmen ve Akademisyen Kaynaklı Sorunlar <ul style="list-style-type: none"> • Öğretmenlerin yapılandırmacı modeli gerekli açılardan özümseyememeleri. • Analitik düşünmeye yönlendirmeyen öğretmen/akademisyen tutumları • Öğretmenlerin bilgi düzeyi eksikliği 	<ul style="list-style-type: none"> • Değişen şartlara uyum sağlayabilen öğretmenler görevde olmalı. • Akademisyenler yeterli donanıma sahip olmalı.
Eğitim Ortamlarından Kaynaklanan Sorunlar <ul style="list-style-type: none"> • Okulların fiziki imkanlarında ki yetersizlik. • Üniversitelerde ve devlet okullarında öğrenci sayısının fazlalığı. 	<ul style="list-style-type: none"> • Eğitim fakültelerinin fiziki koşulları iyileştirilmeli. • Üniversitelerin fiziki ve sosyal yapılarında yenilikçi ve çağdaş bir tutum benimsenmeli.
Eğitim-Öğretim Süreçlerinden Kaynaklanan Sorunlar <ul style="list-style-type: none"> • Eğitim sisteminde yapılan ihtiyaç dışı değişiklikler. • Eğitim sisteminde hakim olan ezberci anlayış. • Eğitim sisteminde yapılan plansız değişiklikler. 	<ul style="list-style-type: none"> • Eğitim süreçlerinin yönetimi ve planlaması alan uzmanlarınca gerçekleştirilmeli. • Eğitim sisteminde sık ve gereksiz değişiklikler yapılmamalı. • Eğitim fakülteleri öğretim programı revize edilmeli.
Siyasal ve Sosyal Kaynaklı Sorunlar <ul style="list-style-type: none"> • Eğitim sistemi üzerindeki politik etkiler. • Öğretmen olmanın kolay şartlar içermesi. • Siyasal ve sosyal unsurlar tarafından eğitime yeterli değerin verilmemesi. 	<ul style="list-style-type: none"> • Öğretmen seçim kriterleri oluşturulmalı. • Eğitimde yapılanma süreçlerine farklı fikirlere sahip bileşenler dâhil edilmeli. • Eğitim fakülteleri reform sürecine alınmalı. • Öğretmenlerin emeklilik yaşı düşürülmeli.

Kaynak: Hareket vd., 2016: 287-299

2.1.1. Türkiye`de Yüksek Öğretim Sistemi ve Yüksek Öğretim Kurulu

Türk yükseköğretimini 1981 Üniversite reformundan önce beş tür kurumdan oluşturmaktaydı. Bunlar üniversiteler, MEB`e bağlı akademiler, iki yıllık meslek yüksekokulları ve konservatuarlar, MEB`e bağlı üç yıllık eğitim enstitüleri ve mektupla eğitim veren YAYKUR idi. 1981 yılında 2547 sayılı kanunla ülkedeki bütün yükseköğretim kurumları YÖK çatısı altında toplandı. Reformdan sonra akademiler üniversitelere, enstitüler fakültelere dönüştürüldü, konservatuarlar ve meslek yüksekokulları üniversitelere bağlandı. Bununla da YÖK tüm yükseköğretimden sorumlu tek kuruluş oldu (<http://www.yok.gov.tr/>, erişim tarihi: 03.01.2017). 1981 yılının istatistik verilerine göre ülkede 19 devlet üniversitesi, enstitüler ve yüksekokullar mevcuttu (Günay, 2011: 113).

YÖK`ün faaliyetleri, proje ve süreçleri aynı zamanda siyasal olarak etkiye sahip olduğu için siyasal muhataplar için YÖK öneme sahiptir. Eğitimsel gelişimle Türkiye`nin değişiminde yüksek beklentilerin ortaya çıkmasıyla YÖK Türkiye`deki akademik alanda

önem kazanmaya başlamıştır (Doğan, 1999: 504). Üniversiteler YÖK`e bağlıdır ve ön lisans, lisans, yüksek lisans ve doktora programları sunmaktadır (<http://www.yok.gov.tr/>, erişim tarihi: 03.01.2017). Bu programlara öğrenci alımları her yıl Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi (ÖSYM) tarafından yapılmaktadır. ÖSYM 1974 yılında kurulmuş ve 1981 yılında YÖK`ün alt kuruluşu olmuştur (Visakorpi vd., 2008: 56).

Tablo 2.2 Türkiye`de Türlerine Göre Akademik Birim Sayıları

Tür	Devlet	Vakıf	Vakıf Meslek Yüksek Okulu	Toplam
ÜNİVERSİTE	112	65	6	183
FAKÜLTE	1229	408	0	1637
YÜKSEKOKUL	367	100	0	467
MYO	846	96	6	948
ENSTİTÜ	477	197	0	674
ARŞ. UYG. MRKZ.	2351	499	8	2858
BÖLÜM	14564	2745	103	17412
PROGRAM	16054	9328	622	26004
A.B.D	25995	2096	0	28091
B.D	7467	584	0	8051
YÜKSEKLİSANS PROGRAMI	10057	2135	0	12192
DOKTORA PROGRAMI	4843	432	0	5275
SANATTA YETERLİLİK PROGRAMI	118	12	0	130

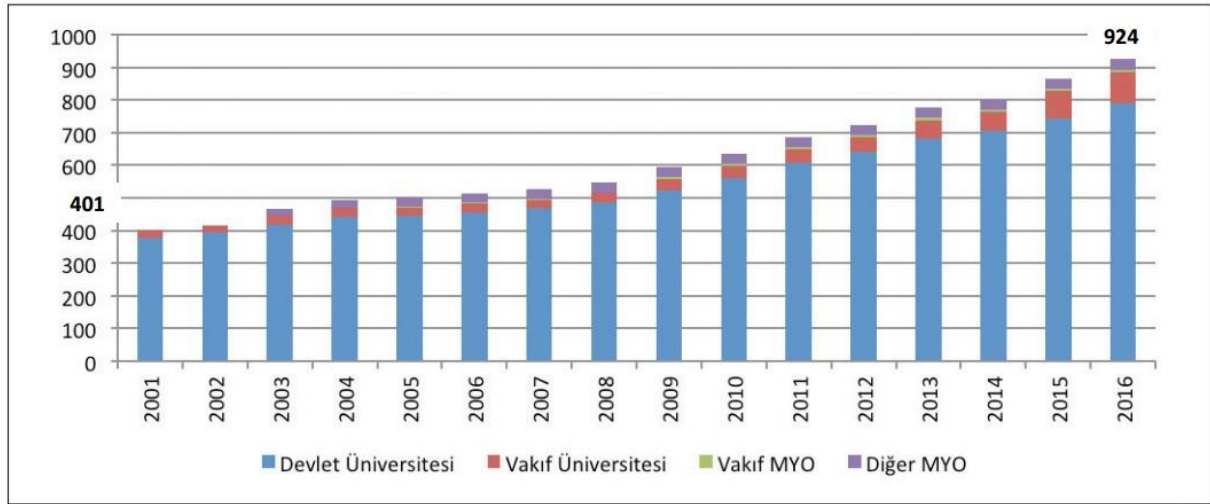
Kaynak: <https://istatistik.yok.gov.tr/>, erişim tarihi: 03.01.2017

2.2. Türkiye`de Mesleki Eğitim

Bir ülkenin teknoloji yoluyla gelişmesiyle beraber o ülkenin ekonomik açıdan kalkınması, mal ve hizmet üretebilecek gerekli işgücünün sağlanması için mesleki eğitime önem vermesi gerekmektedir. Türkiye`de mesleki eğitimin gelişimine bakıldığında, ilk mesleki eğitim veren okulların Osmanlı döneminde sanat okulları adı ile açılmıştır. 1862 yılında Niş`de, 1864 yılında Ruscuk ve Sofya`da açılan bu okulların amacı kimsesiz çocukları barınacak yerle temin etmek, onlara kunduracılık, araba yapıcılığı, terzicilik gibi meslekler kazandırmaktı. Cumhuriyet döneminde 1926 yılında MEB mesleki ve teknik eğitimle ilgili faaliyetleri üstlenmiştir. 1935 yılında 2765 sayılı kanun ile bu okulların tüm masraflarını devlet üstlendi. Mesleki eğitim alanında faaliyetlerin gerçekleştirilmesi için 1933 yılında “Mesleki ve Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü”, 1941 yılında ise “Mesleki ve Teknik Öğretim Müsteşarlığı” kuruldu. 1940-1950 yıllarında mesleki ve teknik eğitimin hızla yayıldığı gözlemlenmiştir (Pak, 2015: 5).

Türkiye`de 2008 yılında mesleki eğitim alanında bir sıra değişiklikler yapılmıştır (Günay, 2011: 120). 2000 yılında Türkiye ile Avrupa Birliği arasında "Türkiye'deki Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi" (MEGEP) anlaşması imzalanmıştır. Anlaşmanın amacı istihdam sorunlarını çözmek için kalifiye eleman yetiştirmek ve sektörlerin

ihtiyaçlarını karşılamaktır. Bu proje kapsamında 2004-2005 yılında pilot çalışmalara başlanmış ve 2006-2007 yılından itibaren de meslek eēitimi veren tüm liselerde kademeli uygulanmaya başlanmıştır (Uçar ve Özerbaş, 2013: 244-245). Meslek liselerinden sonra mesleki eēitimin verildiēi diēer bir kurum meslek yksekokullarıdır. Meslek yüksekokulları üniversitelere baēlı okullardır ve ortaēēretimden sonra 2 yıl süreli ön lisans eēitimi vermektedir (Kenar, 2010, <http://www.messegitim.com.tr/>, erişim tarihi: 10.02.2017).

Grafik 2.1 Türkiye`deki Meslek Yüksek Okulların Yıllara Göre Sayıları

Kaynak: Günay ve zer, 2016: 3

Ülkemizde Meslek Yüksekokulları 1. Devlet niversiteleri bünyesinde, 2. Vakıf niversiteleri bünyesinde, 3. Müstakil olarak Kanunla kurulan Vakıf MYO`ları ve 4. Diēer MYO`lar (Türk Silahlı Kuvvetlerine baēlı Astsubay MYO`lar ve Polis MYO`ları) şeklinde yksekēretim sistemi içinde yer almaktadır (Günay ve zer, 2016: 3).

2.3. Türkiye`de Turizm Eēitimi

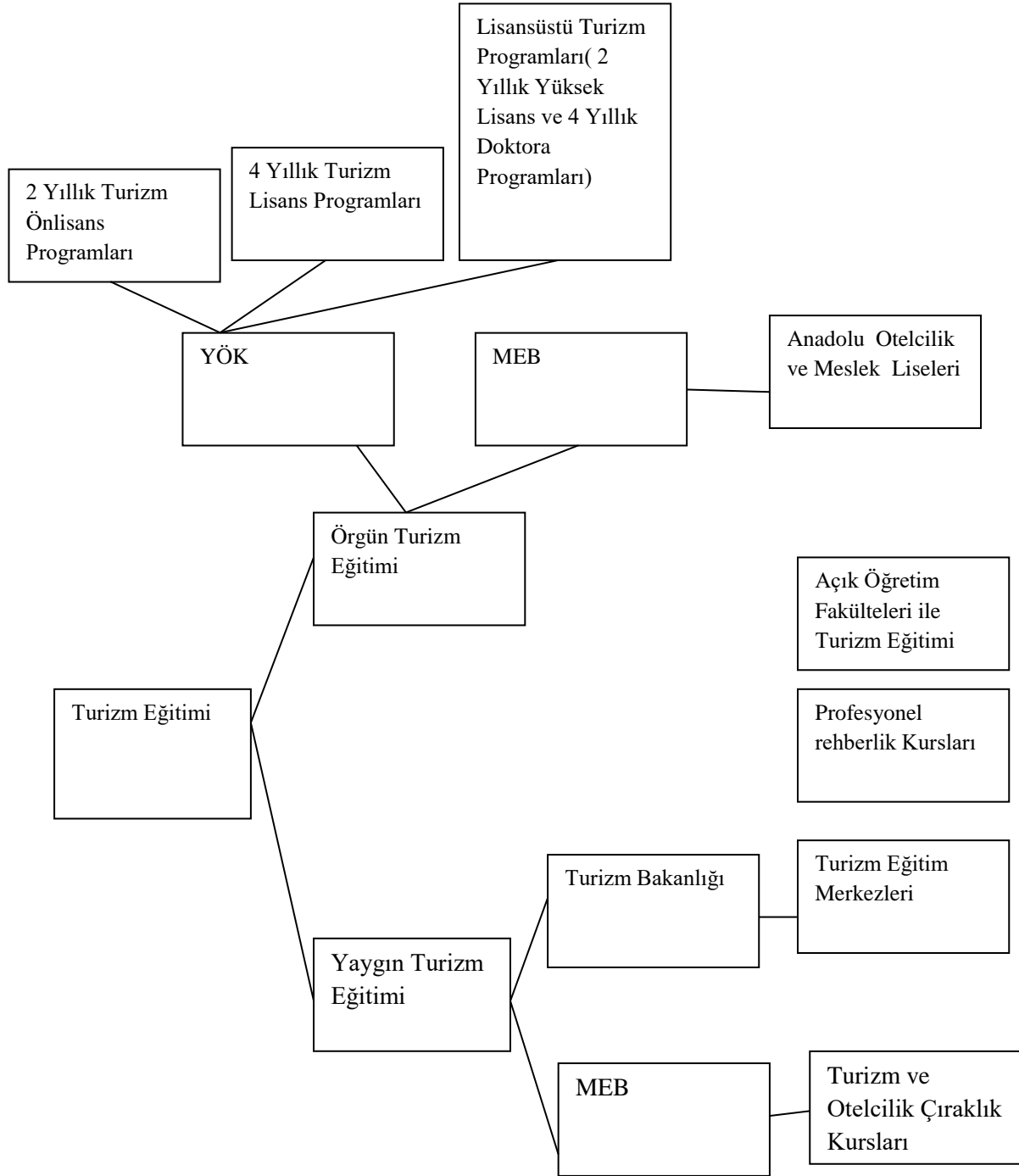
Turizm sektörünün ülkemizin ekonomisine saēladığı katkının byklēn düşünürsek, turizmin imkanlarından yeteri kadar yararlanılmadığını görebiliriz. Özellikle Akdeniz bölgesinin dünya pazarında payı Türkiye`nin sahip olduēu bu potansiyele karşın çok azdır. Aynı zamanda dünya turizm pazarında zor bir rekabet yaşanmaktadır. Bu yüzden ekonomik ve siyasal anlamda gelişmekte olan ülkelerin özellikle bu alanda mesleki ve teknik bilgilerin verilmesini ve kaliteli hizmet saēlanmasını temin edebilmeleri için turizm eēitimine verilen dikkatin arttırması ve toplumsal düzeyde turizm bilincini yerleştirilmesine önem vermesi gerekmektedir (Olca, 2008: 384).

Ülkemizde turizm eēitimi ile ilgili faaliyetlerin tarihçesine bakıldıēında ilk düzenlemelerin 1890 yılında yapıldığını görmekteyiz. 29 Ekim 1890 yılında Osmanlı

döneminde “Seyyahlara Tercümanlık Edenler Hakkında 190 Sayılı Nizamname” yürürlüğe koyuldu. Yabancı dil bilen gayrimüslimler tercüman rehberlik yapmışlardır. 1925 yılında, yani, cumhuriyet döneminde 1730 Sayılı Seyyah Tercümanları Hakkında Kararname” yürürlüğe girmiş lakin belediyeler bu işe sorumlulukla yanaşmadığı için hedeflere ulaşılmamıştır. Sonradan Türkiye Turing Otomobil Kurumu turist rehberlerinin yetiştirilmesinde ve turizm eğitimi ile ilgili yayınların hazırlanmasında büyük rol oynamıştır (Ünlüöner ve Boylu, 2005: 13-14). Türkiye’de turizm eğitimi alanında ilk çalışmalara 1950’li yıllardan itibaren yapılmaya başlanmıştır. İlk başlarda turizm eğitimi meslek kursları bünyesinde verilmiş, daha sonra ortaöğretimden doktora düzeyine kadar yayılmıştır (Soybalı ve Bayraktaroğlu, 2013: 185). 1953 yılında Turizm Meslek Liselerinde turizm meslek kursları açılmaya başlamıştır (Öztaş, 1995: 93). Yükseköğretim kapsamında ön lisans düzeyinde turizm eğitimi 1970 yıllarında Boğaziçi ve Ege üniversitesinde ara insan gücü yetiştirmek amacıyla açılmıştır. 2547 Sayılı Yükseköğretim Kanunu çerçevesinde Türkiye’de “turizm ve otelcilik”, “turizm işletmeciliği”, “otel yöneticiliği”, “turizm yönetimi”, “mutfak yönetimi”, “turizm rehberliği” vb isimlerle turizm ön lisans programları yürütülmektedir (Baltacı vd., 2012: 18). Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi’ne (ÖSYM) göre turizm ile ilgili alanlarda 25 üniversite (16 devlet ve 9 özel) dört yıllık lisans programları sunmaktadır. Başkent Üniversitesi turizmde iki ayrı lisans programı sunmaktadır: biri İktisadi ve Ticari İlimler Fakültesi’nde, diğeri Uygulamalı Bilimler Lisesinde. Böylece, toplam 26 dört yıllık lisans programı vardır. Başkent Üniversitesi’ne ek olarak, Dokuz Eylül ve Sakarya üniversiteleri, ekonomi ve işletme fakültelerinde dört yıllık lisans programları sunmaktadır. Gazi Üniversitesi, Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi’nde dört yıllık bir lisans programı sunmaktadır. Diğer programlar bağımsız turizm ve konaklama liselerinde verilmektedir. Bu dört yıllık lisans programlarının genel amacı, turizm örgütlerinde orta ve üst düzey yöneticilik pozisyonları için mezun sağlamak olmuştur. Yüksek lisans düzeyinde, turizmde ilk yüksek lisans programı 1969’da İstanbul Üniversitesi İktisat, Coğrafya ve Turizm Enstitüsünde sunuldu. 2003-2004 öğretim yılı için 17 üniversite turizmle ilgili alanlarda yüksek lisans programları sunmuştur. Bu programların amacı, kamu ve özel turizm organizasyonlarında orta ve üst düzey yöneticilik mezunları yetiştirmektir. İki tür yüksek lisans programı vardır: Tezli ve tezsiz yüksek lisans. İlk doktora programları 1975-1976 yılında Boğaziçi ve Ege Üniversitelerinde açılmıştır.2003-2004 öğretim yılı için, beş üniversite turizmde doktora programlarını önermiştir (Okumuş ve Yağcı, 2005: 89-116).

Türkiye’de mesleki turizm eğitiminin iki şekli vardır: örgün ve yaygın. Yaygın turizm eğitimi Kültür ve Turizm Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı, vakıf ve ya özel kuruluşların

bünyesinde verilmektedir. Örgün turizm eğitimi ise orta ve yüksek öğretim düzeylerinde gerçekleştirilmektedir (Hacıoğlu ve Kaşlı, 2008: 24).

Şekil 2.1 Türkiye Turizm Eğitim Sistemi

Kaynak: Demirkol ve Elibeyli, 2002: 1-20

2011-2012 yılların istatistiklerine göre Türkiye`de 13 turizm fakültesi, 14 İşletme, Ticaret ve ya Ekonomi bölümlerine bağlı Turizm Yönetimi bölümleri ve 33 otel ve turizm yönetimi okulu vardır (Pirnar, 2014: 5071).

Şekil 2.2 Mesleki Turizm Eğitimi Sistemi

Kaynak: Solmaz ve Ulama, 2014: 99

Türkiye`de turizm eğitiminin halledilmesi gereken birçok sorunları da mevcuttur. Bunlar içerisinde en önemlileri turizm eğitimi politika ve planlamasındaki yetersizlikler, turizm eğitimi veren kurumlarla sektör arasındaki uyumsuzluklar, müfredatlardaki yetersizliklerdir (Olçay, 2008: 383-390). Kozak (2009) akademik turizm eğitiminde sorunları sekiz boyutta ele almıştır: *sektör, öğrenciler, insan kaynakları, yönetim, mevzuat, eğitim-öğretim, akademik yeterlilikler, fiziksel altyapı*. Akademik turizm eğitiminde temel sorunlar sektörden kaynaklanmaktadır. Sektörel sorunlar çalışma koşullarının kötü olmasını, yatırımcılarla yöneticiler arasındaki sorunları, eğitim programlarının sektörün taleplerine cevap verememesini kapsamaktadır. Akabinde insan kaynaklarıyla ilgili sorunlar görülmektedir. Yani mezunların mesleki bilgilerinin yeteri kadar iyi olmamasından dolayı daha iyi pozisyonlarda işe başlayamaması gibi sorunlar buna dâhildir. Bundan başka öğrencilerin karşılaştıkları sorunlar da mevcuttur; eğitim kalitesinin düşük olması, programların güncellenmemesi, eğitimde denetimsizliktir. Öte yandan da turizmin bir bilim olarak görülmemesi de bu sorunlardan biridir (Kozak, 2009: 9)

2.3.1. Yaygın Turizm Eğitimi

Yaygın turizm eğitiminin amacı toplumda turizm bilincini oluşturmak ve sektörün gelişimine katkı sağlamaktır. Bu amaçla toplumun farklı kesimleri için turizme yönelik seminer, konferans ve ya etkinlikler Turizm Bakanlığı ve MEB tarafından düzenlenmektedir. Seminer konularının başlıkları ihtiyaçlara ve hedef kitlelere göre değişmektedir (<http://pdb.kulturturizm.gov.tr/>, erişim tarihi: 06.03.2017).

Bakanlık tarafından verilen turizm eğitimi kurslarında programlar şunlardır:

1. a) İşbaşı Eğitim Kursları
 - b) Ev Pansiyonculuğu Eğitimi Kursu
 2. Kişisel Gelişim Seminerleri
 3. Ev Pansiyonculuğu Bilinçlendirme Semineri
- (<http://pdb.kulturturizm.gov.tr/TR>, erişim tarihi: 07.02.2017)

2.3.2. Örgün Turizm Eğitimi

Örgün turizm eğitimi veren kurumlar belirli disiplin içinde çalışmakta ve verilen bilgilerin doğru olup olmadığı kontrol edilebilmektedir. MEB bünyesinde örgün eğitim veren kurumların denetlenmesi, bu kurumların müfredatlarının Bakanlık tarafından önceden hazırlandığı için daha kolaydır (Aksu ve Bucak, 2012: 9).

Örgün turizm eğitimi ön lisans, lisans ve lisansüstü düzeylerinde üniversitelerde verilmektedir (Ulama vd., 2015: 343). Ülkemizde ön lisans düzeyinde turizm eğitimi iki yıllık eğitim süresi olan meslek yüksek okulları bünyesinde Turizm-Otelcilik, Turizm Rehberliği, Turizm ve Seyahat İşletmeciliği, Yiyecek-İçecek İşletmeciliği, Turizm İşletmeciliği, Turizm Yönetimi, Turizm Animasyonu, Yatçılık ve Yat İşletmeciliği, Otel Yöneticiliği, Aşçılık, Hazır Yemek ve Aşçılık, Mutfak Yönetimi, Host ve Hosteslik bölümleri bulunmaktadır. Ülkemizde turizm eğitiminin geniş düzeyde örgütlenmesi turizm işletmeciliği ve otelcilik yüksekokulları ile mümkün olmuştur (Kozak, 2009: 2). Kamu ve sektörün gerek duyduğu bilgi ve yeteneklerle bireylerin donatılması lisans düzeyinde turizm eğitimi veren yüksek okulların amacıdır. Yüksek lisans ve doktora düzeyinde turizm eğitimi Sosyal Bilimler Enstitülerinde verilmektedir. Lisansüstü eğitimin amacı turizm sektörünün geleceği için yatırım yapmak ve sektörün gelişimi için analiz ve değerlendirme yapacak araştırmacıların yetiştirilmesidir (Çimen ve Akbaba, 2006: 235). 2013 yılı verilerine göre Türkiye'de 41 lisansüstü turizm eğitimi programı mevcuttur. Bu programlardan 27'si yüksek lisans, 14'ü ise doktora düzeyindedir (Boylu ve Arslan, 2014: 88). 2014 yılı istatistiklerinde ülkemizde lisans düzeyinde turizm eğitim veren 46 devlet, 17 vakıf üniversitesinin olduğu görülmektedir (Ulama vd., 2015: 343).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

AVRUPA BİRLİĞİ VE POLONYA'DA EĞİTİM SİSTEMİ VE TURİZM EĞİTİMİ

3.1. Avrupa Birliği'nin Eğitime Bakış Açısı

Eğitim konusu Avrupa Birliği'ne üye ülkelerin gündeminde olan en önemli konulardan biridir. 1 Aralık 1948 yılında kabul edilen “İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi”nin eğitime ayrılan madde sayısı 26'dır. Bu maddenin ilk fıkrasına göre herkesin eğitim hakkı vardır, eğitimin ilk aşaması ücretsizdir, ilköğretim herkes için zorunludur, mesleki ve teknik eğitim herkese açıktır, yükseköğretim bireyin yeteneğine göre herkese eşit olarak sağlanır. 1957 yılında imzalanan Roma Antlaşması'nda ve 1992 yılında imzalanan Maastricht Antlaşması'nda eğitim büyüme, istihdam ve rekabetle ilgili sorunları çözüme ulaştırabilecek en etkili yol olarak vurgulanmıştır. Avrupa Birliği'nin uyguladığı eğitim politikasının esas amacı üye ülkeler arasında öğrencilerin ve öğretmenlerin hareketliliğini sağlamayarak bilgi ve kültür alışverişi yaparak karşılıklı anlayışı desteklemek, diplomaları tanıyarak akademik yapıyı güçlendirmek, teknolojik gelişmelerin eğitime uyumunu sağlamak ve üye ülkelerin eğitim sistemlerinin en iyi özelliklerini alarak eğitim politikasını geliştirmektir (Öncüer, 2008: 66-67). 27 üyesi olan Avrupa Birliğinin tek bir eğitim sistemi yoktur (Sağlam, 2011: 91). Avrupa Birliğine üye ülkeler arasında eğitimde işbirliği yapmak için birçok programlar başlatılmıştır.

Tablo 3.1 Avrupa Birliğinde Uygulanan eğitim Programları

Projenin Adı	Konusu
Comenius (Okul Eğitimi)	<ul style="list-style-type: none"> Okul işbirliği projeleri Okul personelinin eğitilmesi Bireysel eğitim bursları Networks (Bilgi Ağı)
Erasmus (Yüksek Öğretim)	<ul style="list-style-type: none"> Avrupa'daki üniversiteler arası işbirliği Öğretim elemanı ve öğrenci hareketliliği Erasmus'a yönelik ađ sistemleri, Networks (Bilgi Ağı)
Grunthvig (Yetişkin eğitimi)	<ul style="list-style-type: none"> Avrupa işbirliği projeleri Yetişkin eğitiminde yapışallaşma, Bireysel gelişim bursları Networks (Bilgi Ağı)
Lingua (Dillerin öğretimi ve öğrenimi)	<ul style="list-style-type: none"> Dil öğretimini geliştirme Araç-gereç geliştirme
Minerva (açık ve uzaktan eğitim)	<ul style="list-style-type: none"> Eğitim alanındaki bilgi ve iletişim teknolojileri
Socrates II	<ul style="list-style-type: none"> Eğitim kaynaklarına hızlı ulaşım Birlik ülkelerindeki ortak kültürel değerlerin geliştirilmesi Eğitimde yeni yaklaşım ve teknolojilere destek
Leonardo da Vinci II (Mesleki Eğitim)	<ul style="list-style-type: none"> Yaşam boyu Eğitim Dil becerilerini geliştirme Mesleki eğitimi geliştirme, personel hareketliliği Bilgi ve becerilerin iş yaşamına uyumunu sağlama
Tempus III (Yüksek Öğretim)	<ul style="list-style-type: none"> Orta ve batı Avrupa ülkeleri ile yükseköğretimde yeniden yapılanmada işbirliği Öğrenci değişim projeleri Üniversite yönetimi, bilgi ağı v.b. konularında işbirliği
Youth	<ul style="list-style-type: none"> Farklı ülkelerdeki gençler arasındaki iletişim Yeteneklerinin geliştirilmesi, yaşam boyu öğrenme Bilgi Avrupa'sının oluşturulması

Kaynak: Tuncer ve Taşpınar, 2004: 4

AB Antlaşması'nın 149. ve 150 Maddeleri esas alınarak 1955 yılında Socrates Programı başlatılmıştır. Bu program sekiz alanı kapsamaktadır:

- Yükseköğretim,
- Örgün eğitim,
- Yaygın eğitim,
- Açık ve Uzaktan eğitimi,
- Avrupa dilleri eğitimi,
- Eğitim sistem ve alanlarının takip edilmesi ve yenilikler yapılmasını,
- Diğer Avrupa programları ile ortak faaliyetleri,
- Destek Önlemlerdir.

Türkiye de bu programları uygulamaya başlamıştır. Socrates programı eğitimin tüm düzeylerinde Avrupa standartlarına ulaşılmasını, üye ülkelerle bilgi alışverişinde bulunarak kaliteyi yükseltmeği amaçlamaktadır. Gençlerin bireysel çalışmalarını ve iletişimlerini desteklemek için Youth ve mesleki eğitimde gelişme sağlamak için Leonardo da Vinci

programları AB eğitim programları içerisinde yer almaktadır. Erasmus programı Türkiye'deki üniversitelerle AB üniversiteleri arasında öğrenci geçişlerini kolaylaştırmaktadır. Aynı zamanda AB ülkelerinde uygulanan mevzuatlara uyum sağlamak için Avrupa Kredi Transfer Sistemi'ne uygunluk çalışmaları yapılmaktadır (Gedikoğlu, 2005: 67, 68, 69).

Avrupa'da eğitimle ilgili eğilimlerden biri de lisans sürelerinin kısaltılmasıdır. Bunun nedenleri şunlardır:

- Programların bilgi yüklü ve “ansiklopedik” olması,
- Mezun olanlar arasında işsizlik oranının yüksek olması,
- Eğitim ücretsiz olduğu için ve yükseköğretime girişte seçim sınavı olmadığı için tercihler gelişigüzel yapılıyor ve bunun da düşük motivasyona neden olması,
- Öğrencilerin hem eğitim alması hem de çalışması
(Tuncer ve Taşpınar, 2004: 3).

3.2. Avrupa Birliği'nde Mesleki Eğitim

Sanayinin gelişmesiyle mesleki eğitimin işgücü yetiştirilmesinde gereği artmıştır. Üretken, titiz, verilen işleri kusursuz yapabilen bireyler istenmiştir. Eğitimin tipik özellikleri şunlardır:

- Eğitim sadece okullarda verilir,
- Sanayinin taleplerine uygun insan yetiştirmek eğitimin amacıdır,
- Başarısız olanlar elenir.

Lakin modern devirde okulların tek başına temel öğrenme gereksinimlerini karşılayamadığı ve bireylerin yetenekleri farklı olduğu için onların aynı sürede ve dönemde başarılı olamayacağı kanaatine varılmıştır. Gelişmiş ülkelerin eğitim sistemlerinde sanayi destekli programlarla daha çok ilgilenilmektedir. Bu tarz sistemlerde elenme değil herkesin kendi yeteneklerine uygun alana yönlendirilmesi söz konusudur (Binci ve Arı, 2004: 387).

Siyasi ve ekonomik birliği amaçlayan Avrupa Birliği eğitimi hedefe ulaşmak için araç olarak görmektedir. Bu politikaların oluşumunu etkileyen bazı faktörler vardır:

- İstihdamın artırılması: Dönemin koşulları dikkate alınarak mesleki eğitim alanında politikalar üretilir. İşsizlik bugünkü Avrupa Birliğinde önemli bir sorundur ve mesleki ve teknik eğitimin bu sorunun üstesinden gelmek için önemli bir rol oynadığı konusunda ortak bir düşünce vardır. İşgücü piyasasının talepleri doğrultusunda bireylerin niteliklerinin geliştirilmesi istihdamı olumlu etkilemekte ve mesleki eğitimin bunda büyük rolü vardır. İş dünyası ve bireyler arasındaki uyumu artırmak ve

istihdam olanaklarını artırmak amacıyla mesleki ve teknik eğitim kurumları işletmelerle ilişkili olarak desteklenmektedir. İş dünyası ve bireyler arasındaki uyumu ve istihdam olanaklarını artırmak amacıyla mesleki ve teknik eğitim kurumları işletmelerle ilişkili olarak desteklenmektedir.

- Bilim ve Teknoloji alanında değişiklikler: Günümüzde gelişmiş teknolojinin hakim olması ve bilginin yoğun bir şekilde kullanılması, bireylerin de niteliklerini güncellemelerini sağlamaktadır. Bu nedenle, eğitimin amaçları, içeriği ve metodolojisinde bir değişim zorunluluğu da ortaya çıkmaktadır. Toplumun bilgi topluluğuna cevap verecek bir mesleki eğitim planlaması yapılması gerektiği düşünülmektedir.
- Artan Rekabet: Eğitim rekabetin artırılmasında anahtar unsur olarak görülmektedir. Mesleki eğitim gören bireylerin niteliklerini arttırarak günün talepleri karşılanabilir. Uluslararası pazardaki rekabetçilik seviyesi, mesleki eğitimi güncelleyerek pekiştirmektedir. Bu nedenle, mesleki eğitim alanında Avrupa Birliği düzeyinde kaliteyi artıracak politikalar göze çarpmaktadır.
- İşgücünün serbest dolaşımı: Avrupa Birliğinin işgücü piyasasının taleplerine cevap verecek işgücünün yaratılması ve işgücünün serbest dolaşımı temin edilmelidir. Bütün bunlar için yabancı dil yeterliliği zorunludur (Balcı vd., 2013: 40).

Avrupa Birliği`nde uygulanan mesleki eğitim programları üç başlık altında gruplandırılabilir:

1. Fransa ve Hollanda`da Uygulanan Okul Merkezli Model: Bu model tam zamanlı örgün eğitim ve teorik uygulamalar ağırlıklıdır. Firmalar bu eğitim yapılanmasındaki nitelik ve nicelikten çok fazla etkilenmez.
2. ABD, İngiltere ve Japonya`da Uygulanan Liberal Anglo-Saxon Modeli: Bu yapılanma daha çok iş piyasasına yöneliktir. Örgün eğitim dışında kalmış öğrenciler piyasa şirketlerinde çalıştırılmaktadır.
3. Almanya, Avusturya ve Danimarka`da Uygulanan Dual (Çift) Model: Bu modelin amacı bürokratik ve liberal modeller arasında denge sağlamaya çalışmak ve okulların ve firmaların işbirliklerini sağlamaktır. Mesleki Eğitim-Öğretim kursaları düzenlenir ve hükümetlerce desteklenir. Teorik kısımdan hükümet, pratik kısımdan şirketler sorumludur (Tuncer ve Taşpınar, 2004: 8).

Avrupa Birliği`ne üye ülkelerin mesleki eğitim politikalarının geliştirilmesi amacıyla Leonardo da Vinci programı yürütülmektedir. Bu programla ülkeler arasında işbirliğine

dayanarak mesleki eğitim sistemleri ile uygulamalarda kalitenin geliştirilmesi, yeniliklerin teşvik edilmesi hedeflenmiştir. Kültürel çeşitlilik ve dil çeşitliliği dikkate alınmaktadır. Aynı zamanda bu projelere hibe desteği sağlanmaktadır (Uçum, 2011: 10).

Avrupa`da mesleki eğitime destek vermek amacıyla birçok kuruluş mevcuttur. Bu kuruluşlardan en önemli iki kuruluş aşağıdakilerdir:

Avrupa Eğitim Vakfı: 1990 yılında İtalya`nın Torino şehrinde 1360.sayıllı Konsey Yönetmeliği tarafından kurulmuş olup, 2008 yılında 1339 numaralı Yönetmelikle yeniden düzenlenmiştir. Bu kuruluşun misyonu Avrupa Birliğinin dış politikaları kapsamında gelişmekte olan ülkelerin eğitim- öğretim sistemlerinde ve işgücü piyasalarında yenilikler yaparak bu ülkelerin gelişimine katkı sağlamaktır (<http://www.etf.europa.eu/>, erişim tarihi: 10.05.2017).

Avrupa Mesleki Eğitim Geliştirme Merkezi (The European Centre for the Development of Vocational Training–CEDEFOP) 1975 yılında kurulmuş ve 1995 yılından beri Yunanistan`da bulunmaktadır. Kuruluş amacı Avrupa`da mesleki eğitim-öğretim politikalarının geliştirilmesinin desteklemesi ve bunların uygulanmasına katkı sağlanmasıdır.

CEDEFOP`un başlıca sorumlulukları:

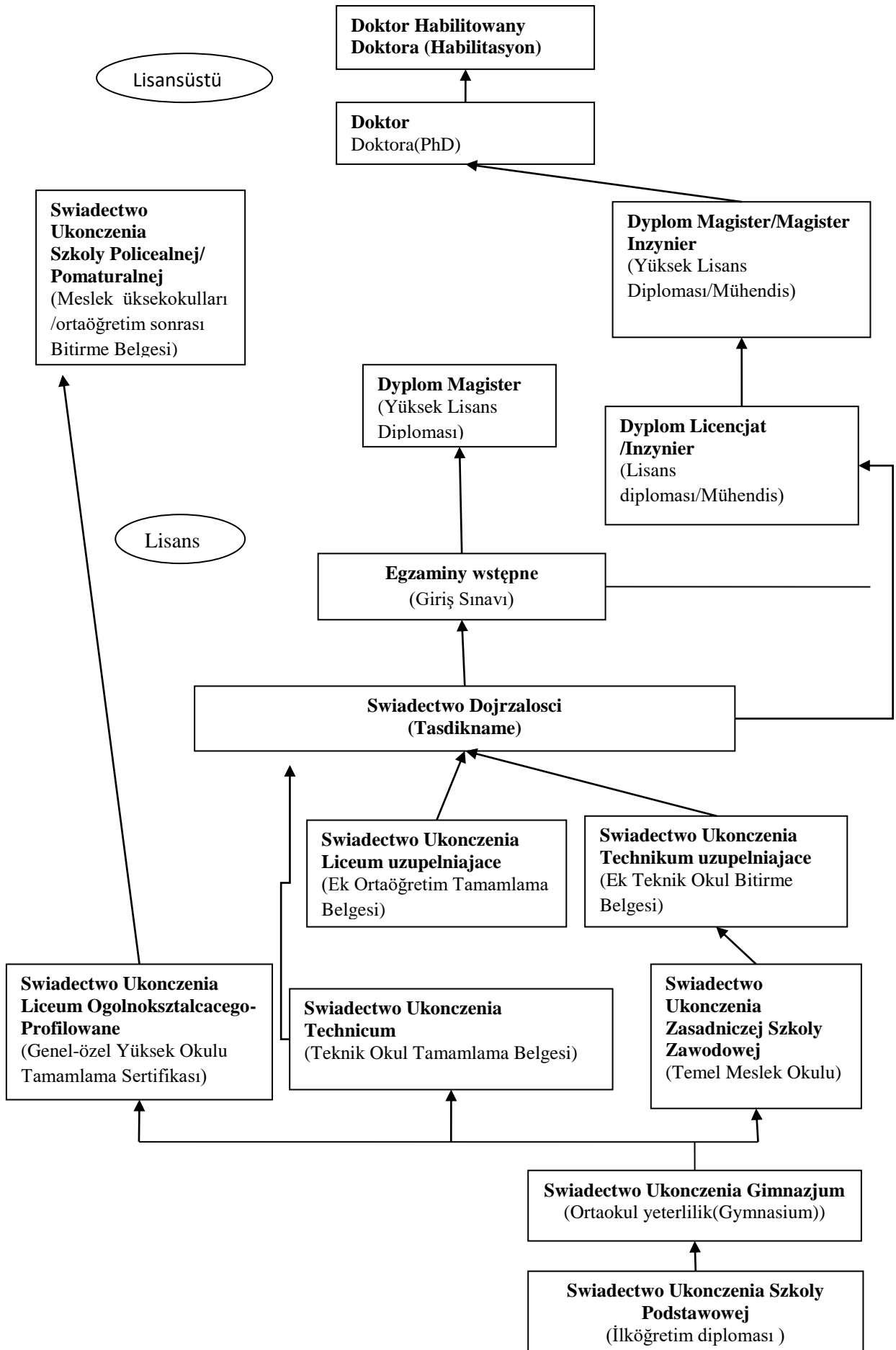
- Mesleki Eğitim ve Öğretim politikaları için teknik tavsiyeler sağlamak ve fikirler önermek;
- Bilgi boşluklarını doldurmak ve MEÖ için eğilimleri ve zorlukları tanımlayan yeni kavramlar oluşturmak;
- MEÖ imaj ve önemini artırmak;
- MEÖ politikalarını iyileştirmenin en iyi yollarını tartışmak ve fikir alışverişinde bulunmak için politika yapıcılarını, sosyal ortakları, araştırmacıları ve uygulayıcıları bir araya getirmek;
- Mesleki Eğitim ve Öğretimi geliştirmek için ortak Avrupa yaklaşımlarını, ilke ve araçlarını desteklemektir (<http://www.cedefop.europa.eu/>, erişim tarihi: 05.05.2017).

3.3. Polonya'da Eğitim Sistemi ve Yüksek Öğretim

Modern çağımızda bilim ve teknolojiye yaşanan değişimlere ayak uydurmak için Avrupa Birliği'ne üye ülkeleri diğer alanlarda olduğu gibi eğitimde de ortak çalışmalar yapmaktadırlar. AB'in ortak eğitim politikası olmasa da üye ülkeler ortak ilkeleri benimsemektedir. Ülkeler kendi özelliklerini koruyarak ortak eğitim sistemi yönünde faaliyetler yapmaktadır (Sağlam vd., 2011: 88). Bin yıllık bir geçmişe sahip, AB üyesi ülkelerden biri olan Polonya'nın kültürel mirası son derece zengindir. Bu miras, 14. yüzyılda Polonya'da kurulan ilk üniversite ile birlikte yüksek öğretim sektöründeki uzun süredir devam eden geleneklerini de içermektedir (<https://www.topuniversities.com/>, erişim tarihi: 12.04.2017). Polonya'nın akademik eğitim gelenekleri, 1364 yılına Kral Büyük Casimir'in, bugün Jagiellonian Üniversitesi olarak bilinen Krakov Akademisini kurmasına dayanmaktadır. Polonya'daki eğitim sistemi iki merkezi kurum tarafından yönetilmektedir: Milli Eğitim Bakanlığı ve Bilim ve Yükseköğretim Bakanlığı. Milli Eğitim Bakanlığı bölgesel okulların pedagojik denetimini yapmaktadır. Yüksek öğretim sistemi, Yüksek Öğrenimde danışma işlevini yerine getiren Yüksek Öğretim Konseyi tarafından yönetilir. Lakin üniversitelerin bilimle ilgili iç mesele ve konularını düzenlemek konularında bağımsızlıkları vardır. Polonya'da eğitim sistemi merkeziyetçilik esasında kurulmuştur. Bununla birlikte, anaokulları, ilk ve orta dereceli okulların yönetim sorumluluğu yerel makamlara devredilmiştir. 2014 yılı verilerine göre 2013/14 okul yılında 550 bin öğrencisi ile 2,3 bin genel lise, 515 bin öğrenciyle, 2 bin teknik lise, 184 bin öğrenciyle 1,7 bin adet temel meslek yüksekokulu ve 273 bin öğrenciye sahip 2,4 bin ortaokul mevcuttur (Polskie Biuro Eurydice, System Edukacji W Polsce W Skrócie, 2015, <http://eurydice.org.pl>, erişim tarihi:02.02.2017). 2016 yılı verilerine göre Polonya'da 500 civarında üniversite vardır, bunlardan 365'i özeldir (<http://www.polonyadan.com/>, erişim tarihi: 09.04.2017). Dünyanın en iyi 200 üniversitesi arasında 5 Polonya üniversitesi bulunmaktadır (<http://polonyakulturderneği.com>, erişim tarihi: 05.02.2017)

Komünist rejimi zamanında gençleri işe yerleştirme yönünde eğitim verilmiştir. Öğrencilerin %50'i temel mesleki eğitime yönelmiştir. 30 yıl önce 25-34 yaş grubundan her 10 kişiden biri üniversite eğitimi alırken, bugün her 10 kişiden üçü üniversite eğitimi almaktadır (<http://www.egitimpedia.com/>, erişim tarihi: 01.02.2017). Polonya'nın Avrupa Birliği'ne katılmasıyla 1999 yılından itibaren eğitim politikaları yenilenmiş ve ortak ilkeler doğrultusunda eğitim vermeye başlanmış ve en kırsal kesimlere ulaşılmaya çalışılmıştır. Polonya anayasasına göre herkesin eğitim alma hakkı vardır. 18 yaşına kadar eğitim zorunludur. Polonya'da eğitimin amaçları:

- Tüm halkın yaşam standartlarını yükseltmek.
- Öğrencileri zgr, adaletli, demokratik ve dayanışma içerisinde yetiştirmek.
- Öğrencileri, vatandaşlık görevlerini ve ailevi sorumluluklarını yerine getiren bireyler olarak yetiştirmek.
- Fiziksel, duygusal ve ekonomik yetersizlikleri bulunan öğrencilere destek sağlamak.
- İş yaşamının gerektirdiği insan gücünü yetiştirmektir (Parmaksız ve Yavuz, 2016: 63).

Şekil 3.1 Polonya Eğitim Sistemi

Kaynak: www.nuffic.nl (erişim tarihi: 02.03.2017)

Burada Habilitasyon; Avrupa ve Asya ülkelerinin bazılarında en yüksek seviyeli akademik sınav olarak bilinmektedir. Bir ilim dalında, doktora derecesinden sonra, bilimsel eser sunulduktan sonra habilitasyon derecesi verilmektedir.

İlköğretim öncesi eğitim: Polonya`da 0-3 yaş arasındaki çocuklara eğitim veren ilköğretim öncesi kurumlar kreşler (*żłobek*)ve çocuk kulüpleridir (*klubdziecięcy*).

3-6 yaşlı çocuklara ise aşağıdaki kurumlarda eğitim verilmektedir:

- Okul öncesi (*przedszkole*)
- Bir ilkokulda okul öncesi sınıfı (*oddziałprzedszkolny w szkołachpodstawowych*)
- Okul öncesi birimi (*zespółwychowaniaprzedszkolnego*)
- Okul öncesi merkezi (*punktprzedszkolny*).

İlköğretim: 6-13 yaş arası çocuklar için ilköğretim okulları (*szkołapodstawowa*) zorunludur. İlköğretim iki aşamadan oluşmaktadır:

- 1-3 sınıflar (erken okul eğitimi)
- 4-6 sınıflar (öğretim konularına göre yapılır)

Ortaöğretim: Zorunlu eğitimin diğer aşaması 13-16 yaş arası çocuklar için 3 yıllık eğitim veren ortaokullardır (*gimnazjum*). *Liselerde* eğitim zorunlu olmasa da 16-18 yaşına kadar gençlerin büyük çoğunluğu liselerde eğitimlerine devam etmektedirler. Bu aşamada üç okul türü vardır:

- 3 yıllık genel lise (*liceum ogólnokształcące*)
- 4 yıllık teknik lise (*technikum*)
- 3 yıllık temel meslek okulu (*zasadnicza szkołazawodowa*).

Ortaöğretim sonrası ek ortaöğretim eğitimi: Ek ortaöğretim ortaöğretimin bir parçası olarak kabul edilir. Bu okullardan mezun olanlara mesleki yeterliliği doğrulayan belge verilmektedir (EURYDICE, 2016, <https://webgate.ec.europa.eu>).

Polonya`da yüksek öğretim kurumları, yüksek öğrenim okulları (*szkoławyższa*) ve yüksek mesleki eğitim okullarına (*wyższa szkołazawodowa*) ayrılmaktadır. Bu kurumlar 1990 Yüksek Öğretim Yasası ve 1997 Yüksek Mesleki Eğitim Yasası esas alınarak kurulmuştur. 2005 yılında Yeni Yüksek Öğretim Yasasına göre bu kurumlar üniversitelere bağlı kurumlar (*uczelniaakademicka*) ve üniversite dışı (*uczelniazawodowa*) olarak sınıflandırılmıştır (<http://www.euroeducation.net>). 2007/2008 akademik yılında Polonya yüksek öğretim sistemi üç aşamaya ayrılmıştır: Lisans (Licencjat, Inżynier), Yüksek Lisans (Magister) ve Doktora (Doktor). Polonya Devlet Akreditasyon Komitesi Polonya yüksek öğretim kurumlarında eğitim standartlarını denetlemek ve kontrol etmekle görevlidir. Polonya, Avrupa Yüksek Öğretim Alanı yaratmayı amaçlayan Bologna Deklarasyonu'nu imzalamıştır. Yüksek öğrenim

kurumları, AKTS'yi (Avrupa Kredi Transfer Sistemi) uygulamıştır. Ayrıca bireysel okul etkinliklerine ve SOCRATES / Erasmus gibi programlara dayanan uluslararası öğrenci değişim programları da mevcuttur (<http://www.studyinpoland.pl/>, erişim tarihi: 06.05.2017).

Üniversite dışı yüksek öğretim kurumları da üniversiteler gibi birinci aşama(lisans), ikinci aşama (yüksek lians) programlar sunmaktadır. Lakin doktora derecesinde programları sunma yetkisine sahip değildirler. Bu kurumlar aynı zamanda yüksek mesleki eğitim okulları (wyższa szkoła zawodowa) olarak da adlandırılmaktadırlar (<http://www.euroeducation.net>, erişim tarihi: 01.02.2017). Her yüksek öğretim kurumun eğitim kurallarında kendi puanlama ölçeği vardır. En yaygın kullanılan ölçek aşağıdaki gibidir:

Polonya'da birkaç farklı yüksek öğrenim kurumu vardır:

- Uniwersytety (Üniversiteler)
- Politechniki (Teknik Üniversiteler)
- Akademia Rolnicza (Tarımsal Akademileri)
- Akademia Ekonomiczna (İktisat Akademileri)
- Wyższe Szkoły Pedagogiczne (Pedagoji Temelli Okullar)
- Akademia Medyczna (Tıp Akademileri)
- Akademia Teologiczna (İlahiyat Akademileri)
- Szkoły Morskie (Deniz Okulları)
- Akademia Wychowania Fizycznego (Beden Eğitimi Akademileri) (Gorecki, 2001: 327-340)

2011-2012 eğitim-öğretim yılında toplam 460 yüksek öğretim kurumu-132'si kamu-eğitim vermiştir (<http://www.euroeducation.net>, erişim tarihi: 01.02.2017).

Polonya üniversitelerinde öğretim yılı iki yarıyla ayrılır: sonbahar-kış (1 Ekim-15 Şubat arası) ve ilkbahar-yaz (15 Şubat-30 Haziran arası). Eğitim süreci dersler, çalıştaylar, seminerler, laboratuvar oturumları ve konferansları içerir. Her yarıyıl sınav dönemi ile sona ermektedir (http://entrant.eu/en/sistema_osviti.html, erişim tarihi: 01.02.2017).

Tablo 3.2 Polonya Eğitim Sistemi Yönetimi

Ulusal Düzey	Milli Eğitim Bakanlığı	<ul style="list-style-type: none"> Eğitim politikasını formüle eder; Tüm eğitim kurumlarının işleyişi için yasal bir çerçeve oluşturur, mesleki eğitim ve öğretim de dahil olmak üzere; Eğitim için ulusal bütçeyi yönetir; Genel ve mesleki eğitim için temel müfredatı belirler; Belirli konular için müfredatı kabul eder; Genel ve mesleki eğitimde kullanılan ders kitaplarını onaylar; Okul müdürlerinin çalışmalarını kısmen denetlemektedir. 			
	<table border="0"> <tr> <td>Milli Eğitim Kurulu (Danışma organı)</td> <td>Sosyal diyalog kurumları</td> </tr> <tr> <td> <ul style="list-style-type: none"> Yüksek öğrenim için eğitim politikası oluşturmada Milli Eğitim Bakanlığı ile işbirliği yapar; Önerilen değişiklik yönü hakkında fikir verir; Yasama eylemlerinin önerileri hakkında danışmanlık yapar ; Eğitimde reform önerileri sunar. </td> <td> <ul style="list-style-type: none"> Yasama eylemlerinin önerileri hakkında danışmanlık yapar ; Mesleki eğitim, işsizler için eğitim ve istihdamı teşvik eden programlarla ilgili konularda görüş bildirir; </td> </tr> </table>	Milli Eğitim Kurulu (Danışma organı)	Sosyal diyalog kurumları	<ul style="list-style-type: none"> Yüksek öğrenim için eğitim politikası oluşturmada Milli Eğitim Bakanlığı ile işbirliği yapar; Önerilen değişiklik yönü hakkında fikir verir; Yasama eylemlerinin önerileri hakkında danışmanlık yapar ; Eğitimde reform önerileri sunar. 	<ul style="list-style-type: none"> Yasama eylemlerinin önerileri hakkında danışmanlık yapar ; Mesleki eğitim, işsizler için eğitim ve istihdamı teşvik eden programlarla ilgili konularda görüş bildirir;
Milli Eğitim Kurulu (Danışma organı)	Sosyal diyalog kurumları				
<ul style="list-style-type: none"> Yüksek öğrenim için eğitim politikası oluşturmada Milli Eğitim Bakanlığı ile işbirliği yapar; Önerilen değişiklik yönü hakkında fikir verir; Yasama eylemlerinin önerileri hakkında danışmanlık yapar ; Eğitimde reform önerileri sunar. 	<ul style="list-style-type: none"> Yasama eylemlerinin önerileri hakkında danışmanlık yapar ; Mesleki eğitim, işsizler için eğitim ve istihdamı teşvik eden programlarla ilgili konularda görüş bildirir; 				
Bölgesel Düzey	Okul müdürü (kurator) tarafından sunulan bölgesel yetkililer:	<ul style="list-style-type: none"> Ulusal politikanın uygulanmasını denetlemek; Bölgedeki eğitim kurumlarına pedagojik denetim sağlamak; Tıbbi amaçlı okullar da dahil olmak üzere bölgesel önemi haiz okulları ve eğitim kurumlarını çalıştırmak (Personel ve sosyal hizmet uzmanları, öğretmen yetiştirme ve geliştirme için kamu kuruluşları ve öğretmen kütüphaneleri.) 			
	Sosyal diyalog kurumları	Mesleki Eğitim ve Öğretim ile ilgili olarak bölgede görüş bildirmek için eğitim organizasyonu ve finansmanı ile ilgili soruları inceler.			
İlçe Düzeyi	Sosyal diyalog kurumları: ilçe iş bulma kurulları (danışma organları)	İlçede MEÖ (Meslek Eğitim ve Öğretimi) ile ilgili görüş bildirir.			
	Müdürlerin (starosta) temsilciliğini yaptığı ilçe makamları (powiaty).	<ul style="list-style-type: none"> Orta öğretimin (mesleki eğitim dahil) yönetiminden sorumludurlar; Ortaöğretim sonrası okullar ve özel okullar (ilk ve ortaokul), spor okulları ve spor ustalığı okullarını yönetmek; Pratik ve devam eden eğitim merkezlerini yönetmek; Psikolojik ve pedagojik yardım merkezlerinden sorumludurlar. 			
Yerel Düzeyi	Yerel öz-yönetimler (gmina)	<ul style="list-style-type: none"> Ortaöğretimin alt eğitimini yönetmekten sorumludurlar; İlkokulları çalıştırmak; Okul öncesi eğitimden (anaokulu) sorumludurlar. 			
Okul Düzeyi	Bir okulun veya eğitim kurumunun müdürü	<ul style="list-style-type: none"> Müfredat seçer; Pedagojik denetim sağlar; Personel işe alımı ve görevden alımı; Okul bütçesini yönetir. 			

Kaynak: CEDEFOP,2011,s:24

3.4. Polonya`da Mesleki Eğitim

Polonya`da orta öğretim düzeyinde mesleki eğitim veren okul türleri aşağıdakilerdir:

- Dört yıllık teknik orta öğretim okulları (*technikum*);
- Üç yıllık ek teknik orta öğretim okulları (*technikumuzupełniające*);
- İki / üç yıllık temel meslek yüksekokulları (*zasadniczaszkołazawodowa*);
- Engelli öğrenciler için üç yıllık özel ihtiyaçlar okulları, zihinsel veya fiziksel olarak hazırlanma (*szkołaspecjalna*).

Meslek eğitimi, orta öğretim sonrası okullarda da sağlanmaktadır. Bunlar orta okul sonrası okullardır (*szkołapolicealna*) (CEDEFOP, 2011: 28, <http://www.cedefop.europa.eu>, erişim tarihi: 02.10.2017).

2003-2004 eğitim-öğretim yılında Polonya`da mesleki eğitim veren 1.415 okul vardı ve mezun olan öğrenci sayısı 167.228`dir. Ortaöğretim düzeyinde mesleki eğitim veren okul sayısı 4.330 ve bu okullardan mezun olanların sayısı 477.906`dır (Öncüer, 2007: 157)

3.5. Polonya`da Turizm Eğitimi

Polonya`da lisans derecesinde ilk turizm programları 1992 yılında sağlanmıştır. Buna ek olarak, Avrupa Toplulukları Komisyonu (CEC) tarafından desteklenen Polonya hükümeti, "Polonya'da Turizm Geliştirme Programı" adı altında iki yıllık bir turizm yönetimi programı oluşturmuş ve teknik olarak danışmanlığı bir İspanyol şirketinin vasıtasıyla yapılmıştır (Formica, 1996: 318).

Bu gün Polonya'da yüksek seviyede turizm eğitimi çoğunlukla "Turizm ve Rekreasyon" programı kapsamında sağlanmaktadır."Turizm ve Rekreasyon" lisans programı, turizmin toplumsal rolünü vurgulamaktadır. Bu program rekreasyonda sağlık paradigmasına önem veren beden eğitimi ile bağlantılıdır. "Turizm ve Rekreasyon" programı ilk olarak Krakov Üniversitesi Beden Eğitimi Okulunda uygulanmıştır. 2011-2012 öğretim yılından itibaren Polonya`daki yüksek öğretim kurumları Turizm Ekonomisi başlığı altında yeni bir Lisans (licencjat) ve Yüksek Lisans (magister) programı sunmuştur. Bu programda 2011-2012 yılında Poznań Ekonomi Üniversitesi (hem lisans hem de yüksek lisans) ve Katowice Ekonomi Üniversitesi (sadece lisans) tarafından eğitim vermekteydi. Turizm ekonomisi teorisi ve uygulaması ile turistik işletmelerin yönetim becerileri konularında ileri düzeyde bilgiye sahip mezunlar yetiştirilmektedir (Golembski, 2013: 20-44).

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

TÜRKİYE VE POLONYA EĞİTİMİ KAPSAMINDA LİSANS DÜZEYİNDE TURİZM EĞİTİMİ ALAN ÖĞRENCİLERİN AKADEMİK MOTİVASYONLARI İLE TURİZM EĞİTİMİNE YÖNELİK BEKLENTİ VE ALGILARININ KARŞILAŞTIRILMASI

4.1. Araştırmanın Amacı, Kapsamı Ve Önemi

Bu araştırmanın amacı Türkiye ve Polonya`da lisans düzeyinde turizm eğitimi alan öğrencilerin akademik motivasyon, turizm eğitime yönelik algı ve beklentilerinin değerlendirilerek farkların ortaya çıkarılması ve elde edilen bulguların ışığında turizm eğitiminde kalitenin artırılması yönünde gereken adımları ortaya koymaktır.

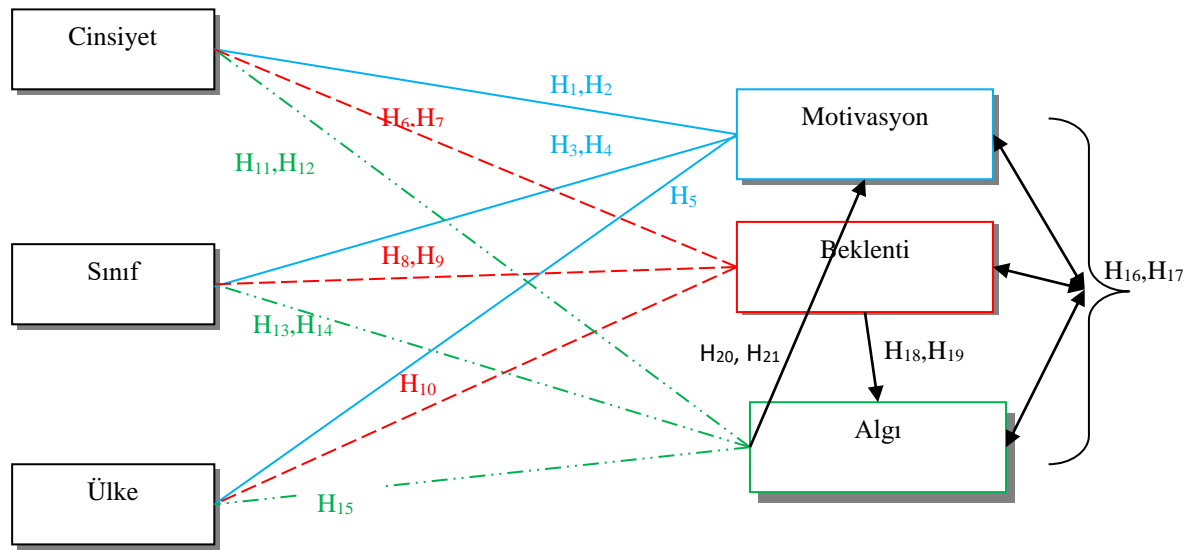
Araştırmanın kapsamı şu şekildedir:

1. Türkiye ve Polonya`da turizm eğitimi alan lisans öğrencilerinin turizm programlarını seçmelerine yönelik motivasyonlarının veya bu seçimde etkili olan faktörlerin belirlenerek karşılaştırılması,
2. Öğrencilerin turizm eğitimi ve müfredatlarına yönelik algı ve beklentilerinin değerlendirilerek karşılaştırılması,
3. Araştırma sonucunda elde edilen bulguların ışığında turizm eğitiminin hem Türkiye hem de Polonya için daha kaliteli ve verimli bir şekilde gerçekleştirilmesi için önerilerin sunulması.

Çağdaş dönemde turizm sektörü ülkelerin siyasi, ekonomik, toplumsal ve kültürel yaşamlarında önemli rol oynamaktadır. Turizm sektörünün artan bu öneminden ve ekonomik açıdan getirilerinden bu sektörün gelişmesi için altyapı sorunlarının çözümü, turizm faaliyetleri için uygun ortamın yaratılması ve çevresel meseleler kadar sektörde kalifiye elman istihdamının sağlanması da önemlidir. Sektörde istihdam edilecek bireylerin hem kaliteli hizmet sunması hem de turizmin dinamik ve çok kültürlü yapısından dolayı küresel düşünme becerilerinin olması gerekmektedir. Dolayısıyla sektörün iyi bir şekilde eğitilmiş, rekabetçi ve işbirlikçi insan gücüne ihtiyacı vardır. Bütün bunların sağlanabilmesi için sektörün farklı alanlarında işgücünün yetiştirilmesini temin eden turizm eğitiminin olması zaruridir. Turizm eğitimi ülkenin milli eğitim politika ve planları içerisinde yer almaktadır. Turizmin siyasi, toplumsal ve ekonomik olgu haline geldiği ülkelerde turizm eğitiminin profesyonel iş gücü ve kaliteli hizmet sağlamada vazgeçilmez unsur olduğu sonucuna varılmıştır.

Hem turizm sektörü açısından hem de turizm eğitimi veren kurumlar açısından farklı ülkelerdeki ve kurumlardaki turizm eğitimi sistemlerinin ve müfredatlarının karşılaştırılmasına dair araştırmaların kısıtlılığı hangi turizm eğitim sistemi ve müfredatlarının kaliteli olmasının belirlenmesinde zorluklar yaratmaktadır. Bu çalışma bu boşluğun doldurulmasında yardımcı olacak ve Türkiye ve Polonya gibi gelişmekte olan ülkelerin turizm alanında lisans eğitimlerini daha da kaliteli hale getirmesine yardımcı olacaktır.

4.2. Araştırmanın Modeli

Şekil 4.1 Araştırmanın Modeli

Araştırmanın amaçları doğrultusunda araştırmanın hipotezi şu şekildedir:

“Turizm eğitimi alan lisans öğrencilerinin akademik motivasyonları, turizm eğitimine yönelik algı ve beklentileri, öğrencilerin eğitim aldıkları ülkelere göre (Türkiye ve Polonya) farklılık gösterir.”

Bu hipotez esas alınarak, doğru olup olmadığını kanıtlamak amacıyla bağımlı ve bağımsız değişkenler arasında ilişki olup olmadığını belirlemek için alt hipotezler geliştirilmiştir:

Tablo 4.1 Araştırma Hipotezleri

H₁	Akdeniz Üniversitesi öğrencilerinin motivasyonları cinsiyetlerine göre farklılık gösterir.
H₂	Varşova Yaşam Bilimleri Üniversitesi öğrencilerinin motivasyonları cinsiyetlerine göre farklılık gösterir.
H₃	Akdeniz Üniversitesi öğrencilerinin motivasyonları sınıflarına göre farklılık gösterir.
H₄	Varşova Yaşam Bilimleri Üniversitesi öğrencilerinin motivasyonları sınıflarına göre farklılık gösterir.
H₅	Öğrencilerin akademik motivasyonları ülkelere göre farklılık gösterir.
H₆	Akdeniz Üniversitesi öğrencilerinin beklentileri cinsiyetlerine göre farklılık gösterir.
H₇	Varşova Yaşam Bilimleri Üniversitesinin öğrencilerinin beklentileri cinsiyetlerine göre farklılık gösterir.
H₈	Akdeniz Üniversitesi öğrencilerinin beklentileri sınıflarına göre farklılık gösterir.
H₉	Varşova Yaşam Bilimleri Üniversitesinin beklentileri sınıflarına göre farklılık gösterir.
H₁₀	Öğrencilerin beklentileri ülkelere göre fark gösterir.
H₁₁	Akdeniz Üniversitesinin öğrencilerinin algıları cinsiyetlerine göre farklılık gösterir.
H₁₂	Varşova Yaşam Bilimleri Üniversitesinin öğrencilerinin algıları cinsiyetlerine göre farklılık gösterir.
H₁₃	Akdeniz Üniversitesinin öğrencilerin algıları sınıflarına göre farklılık gösterir.
H₁₄	Varşova Yaşam Bilimleri Üniversitesinin öğrencilerin algıları sınıflarına göre farklılık gösterir.
H₁₅	Öğrencilerin algıları ülkelere göre farklılık gösterir.
H₁₆	Akdeniz Üniversitesi öğrencilerinin beklentileri, algıları ve motivasyonu arasında pozitif yönlü bir ilişki vardır.
H₁₇	Varşova Yaşam Bilimleri Üniversitesinin öğrencilerinin beklentileri, algıları ve motivasyonu arasında pozitif yönlü bir ilişki vardır.
H₁₈	Akdeniz Üniversitesi öğrencilerinin beklentileri algılarını olumlu yönde etkiliyor.
H₁₉	Varşova Yaşam Bilimleri Üniversitesinin öğrencilerinin beklentileri algılarını olumlu yönde etkiliyor.
H₂₀	Akdeniz Üniversitesinin öğrencilerinin algıları motivasyonlarını olumlu yönde etkiliyor.
H₂₁	Varşova Yaşam Bilimleri Üniversitesinin öğrencilerinin algıları motivasyonlarını olumlu yönde etkiliyor.

4.3. Araştırmanın Yöntemi

Sosyal bilimlerde nitel ve nicel araştırma yöntemleri yaygın olarak kullanılmaktadır. Bu çalışmada nicel araştırma yöntemine başvurulmuştur. Nicel araştırma yöntemi araştırma sorularını cevaplamak için sayısal verilerin toplanarak analiz edilmesidir (Christensen vd, 2015: 30). Nicel araştırma yönteminin amacı nesnel, genellenebilir, geçerli ve güvenilir bilgi elde etmektir. Nicel çalışmalardan elde edilen bulguların güçlü, dikkatli ve güvenilir olduğu düşünülmektedir. Veriler sistematik prosedürlerle toplandı için araştırmacılar tarafından daha rahatlıkla kontrol edilebilir (Kuş, 2007: 119).

Araştırmada veriler olasılıklı örnekleme yöntemiyle toplanmıştır. Olasılıklı örnekleme yönteminde her cevaplayıcının örnekleme olma olasılığı bilindiği için

genelleme yapabilme imkanı daha çoktur. Tesadüfi örneklemede araştırma evrenindeki her birey seçilme için eşit şanstadır. Bu örnekleme türü yansız olduğu için ve hataları belirlemek için istatistiksel araçlar kullanma konusunda daha avantajlıdır (Kuş, 2007: 45).

4.3.1. Araştırmanın Evreni, Örnekleme ve Sınırlılıkları

Araştırma evrenini Türkiye'nin Antalya şehrindeki Akdeniz Üniversitesi'nin Turizm Fakültesinde eğitim alan tüm lisans öğrencileri (gastronomi bölümü hariç) ve Polonya'nın başkenti Varşova'da bulunan Varşova Yaşam Bilimleri Üniversitesi'nin İşletme Fakültesinde (Szkola Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie-SGGW) Turizm ve Rekreasyon bölümünün lisans düzeyinde eğitim almakta olan turizm öğrencileri oluşturmaktadır.

Akdeniz Üniversitesi'nin Turizm Fakültesinde toplam 447, Varşova Hayat Bilimleri Üniversitesinde ise 497 olmakla bu üniversitelerde toplam 944 kişi lisans düzeyinde turizm eğitimi almaktadır. 944 ana kitle için %95 güvenirlilik düzeyinde 274 öğrenciye anket uygulanması gerekirken 372 öğrenciye anket uygulanmıştır.

Türk ve Polonyalı katılımcıların cinsiyet ve sınıflarına ilişkin bilgiler Tablo 4.2'de gösterilmiştir. Akdeniz Üniversitesinden araştırmaya katılan öğrencilerin 137'si (%62,6) erkek, 82'si (%37,4) kadındır. Türk öğrencilerin eğitim durumlarına bakıldığında çoğunluğu (%32,4) 3.sınıf öğrencileri oluşturmakla, %16,4'ü 1.sınıf, %23,7'i 2.sınıf,%27,4'ü 4.sınıf öğrencileridir. Polonyalı öğrencilerin 111'i (%73) kadın, 41'i (%27) erkek olmakla, %39,5'i 1.sınıf, %25,7'i 2.sınıf, %15,1'i 3.sınıf, %19,7'i 4.sınıf öğrencileridir.

Tablo 4.2 Akdeniz Üniversitesi ve Varşova Yaşam Bilimleri Üniversitesinde Turizm Eğitimi Alan Lisans Öğrencilerinin Cinsiyet ve Eğitim Yılına İlişkin Bilgiler

	Cinsiyet	Frekans	Yüzde (%)
	Akdeniz Üniversitesi	Erkek	137
Kadın		82	37,4
Toplam		219	100,0
Eğitim Yılı			
1.Sınıf		36	16,4
2.Sınıf		52	23,7
3.Sınıf		71	32,4
4.Sınıf		60	27,4
Toplam		219	100,0
Varşova Yaşam Bilimleri Üniversitesi		Cinsiyet	
	Erkek	41	27,0
	Kadın	111	73,0
	Toplam	152	100,0
	Eğitim Yılı		
	1.Sınıf	60	39,5
	2.Sınıf	39	25,7
	3.Sınıf	23	15,1
	4.Sınıf	30	19,7
	Toplam	152	100,0

4.3.2. Verilerin Toplanması

Veri edinmenin iki yolu vardır: Birincil ve İkincil veriler. Bu araştırmada hem birincil hem de ikincil veriler kullanılarak konuyla ilgili literatür taraması ve anket çalışması yapılmıştır. Birincil kaynak kullanımında üç tür veri toplama yöntemi vardır: anket, gözlem, mülakat. Veriler anket yöntemi kullanılarak toplanılmıştır. Günümüzde anketle veri toplama yöntemi bilimsel araştırmalarda yaygın kullanılmaktadır. Bunun nedeni bilgisayar destekli istatistik programlarının geliştirilmesi ve bu programlarda verilerin analizinin daha kolay olmasıdır. Anket türleri geleneksel ve modern olmakla ikiye ayrılmıştır. Geleneksel anket yöntemlerine posta, faks, elden bırakılan anketler, modern anketlere ise e-posta ve internet anketleri örnek gösterilebilir (Altunışık vd., 2010: 75-82). Anketler İnternet üzerinden ve elden dağıtılmıştır. İnternet üzerinden dağıtılan anketlerinin tercih edilme nedeni düşük maliyetli olması, verilerin hızlı toplanmasıdır. Lakin bazen geri dönüş oranı düşük olabilmektedir (İslamoğlu, 2011: 120). Polonyalı öğrencilerin cevaplama için anket Google

Belgeler`de hazırlanmış ve online olarak öğrencilerin Facebook ve Mail gruplarında paylaşılmıştır. Akdeniz Üniversitesindeki öğrencilere ise anketler elden dağıtılmıştır.

Araştırma için kullanılan anket dört bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde öğrencilerin cinsiyetleri ve eğitim yılı hakkında sorular yer almaktadır. İkinci bölümde öğrencilerin turizm eğitimine yönelik motivasyon düzeylerini değerlendirmek için 17 ifade kullanılmıştır. Bu ifadeler (1) alan çekiciliği, (2) kendini gerçekleştirme, (3) müfredat cazibesi, (4) başkaları tarafından nüfuz ve (5) diğer eğitim alanlarına uygunluk düzeyleri kategorisine ayrılmaktadır. Üçüncü bölümde, öğrencilerin turizm eğitimine yönelik beklentilerinin değerlendirilmesine yönelik 10 ifade yer almaktadır. Dördüncü bölüm 7 ifadeden oluşmaktadır ve öğrencilerin turizm eğitimine yönelik bakış açılarını değerlendirilmesine yöneliktir. Kullanılan ölçek Mak ve Melody (2015) tarafından öğrencilerin akademik motivasyon, algı ve beklentilerinin değerlendirilmesine yönelik literatürden ve Cole vd (2006), Kim vd (2007), Lee vd (2008), Lee vd (2010)`dan yararlanarak geliştirilmiş (akt. Mak ve Melody, 2015: 265), Akıncı vd. (2017) tarafından Türkçeye uyarlanması yapılmış, geçerlilik ve güvenilirliği analiz edilmiştir. Çalışmaya uygun olarak bazı ifadeler değiştirilmiş, geçerlilik ve güvenilirliği yeniden test edilmiştir. Lisans düzeyinde turizm eğitimi alan öğrencilerin turizm eğitimine yönelik motivasyon, algı ve beklentilerinin ölçülmesi için 5 puanlık Likert tipi ölçek (1=Kesinlikle Katılmıyorum, 2=Katılmıyorum, 3=Kararsızım, 4=Katılıyorum, 5=Kesinlikle Katılıyorum) kullanılmıştır.

Ölçeğin güvenilirlik analizi sonuçları Tablo 4.3`de gösterilmiştir ve güvenilirlik katsayıları 0,831 ve 0,870 arasındadır. Ölçeğin güvenilir olarak kabul edilmesi için aldığı Cronbach`'s Alfa değerinin en az 0,70 olması gerekmektedir (Altunışık, 2010: 124). Ölçeğin $0,81 < \alpha < 1,00$ arasında değerler alması yüksek düzeyde güvenilirlik sağlaması anlamına gelmektedir (Yaşar, 2014: 63).

Tablo 4.3 Güvenirlik Analizi

	Cronbach's Alfa	İfade Sayısı
Akademik Motivasyon Ölçeği	0,831	17
Beklenti Ölçeği	0,861	10
Algı Ölçeği	0,870	7

4.3.3. Verilerin Analizi

Elde edilen veriler SPSS 20.00 ve Excell programında analize tabi tutulmuştur. Kolmogorov-Smirnov testi ile verilerin normal dağıldığı gözlemlenmiştir. Araştırmada t-testi, ANOVA ve Korelasyon testlerinden faydalanılmıştır.

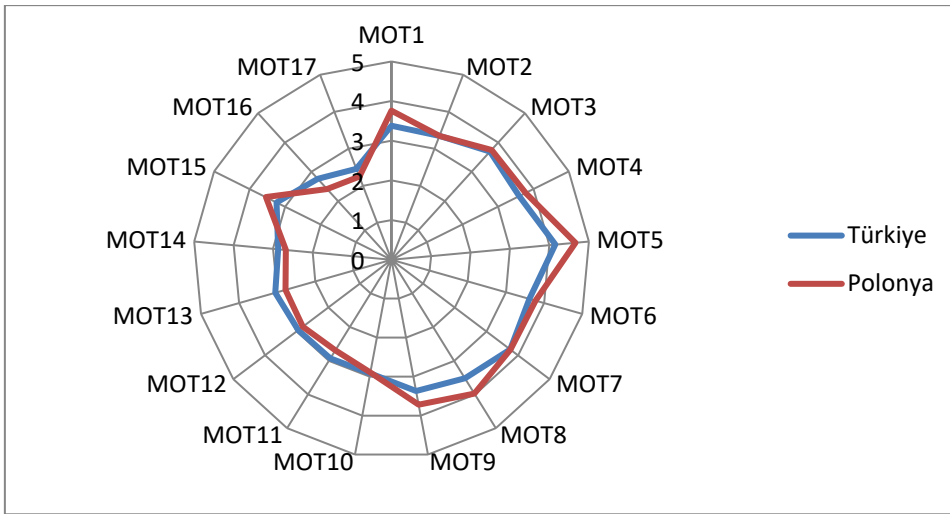
4.3.4. Araştırmanın Bulguları

Tablo 4.4`de Akdeniz ve Varşova Yaşam Bilimleri Üniversitesinin öğrencilerinin motivasyon düzeyleri yüzde olarak gösterilmiştir. Tablo 4.4`de görüldüğü üzere “Seyahat etmeyi severim” ifadesinde her iki üniversitenin öğrencilerinin cevaplarının ortalaması (\bar{x} =4,15 (Türkiye); \bar{x} =4,66 (Polonya)) ve Grafik 4.1`de görüldüğü üzere (MOT 5) madde düzeyi diğerlerine göre daha çoktur. Polonya`dan ankete katılan öğrenciler seyahat etme konusunda Türkiye`den katılan öğrencilerden daha olumludurlar. “Annem ve babam bu sektörde çalışmamı öneriyor” ifadesinde Akdeniz Üniversitesi öğrencilerin cevapları Varşova Yaşam Bilimleri Üniversitesindeki katılımcıların cevaplarından daha olumludur (\bar{x} =3,05 (Türkiye); \bar{x} = 2,78 (Polonya)).

Tablo 4.4 Akdeniz Üniversitesi ve Varşova Yaşam Bilimleri Üniversitesinin Öğrencilerinin Turizm Alanında Eğitim Alma Nedenleri

Akademik Motivasyon	Akdeniz Üniversitesi						Varşova Yaşam Bilimleri Üniversitesi					
	1.Kesinlikle Katılmıyorum	2.Katılmıyorum	3.Kararsızım	4.Katılıyorum	5.Kesinlikle Katılıyorum	\bar{x}	1.Kesinlikle Katılmıyorum	2.Katılmıyorum	3.Kararsızım	4.Katılıyorum	5.Kesinlikle Katılıyorum	\bar{x}
	%	%	%	%	%		%	%	%	%	%	
1.Bu sektörde çalışmak isterim.	8,2	14,2	27,9	31,1	18,7	3,38	2	2,6	29,6	49,3	16,4	3,76
2.Bu programda 3. Derecede de(yüksek öğrenim) eğitim almak isterim.	10	17,4	21,9	27,9	22,4	3,35	1,3	7,2	53,3	31,6	6,6	3,35
3.Sektörün nasıl işlediğini öğrenmek istiyorum.	7,3	12,3	16,4	31,1	32,4	3,69	2,0	4,6	23	57,2	13,2	3,75
4. Turizm ve konaklama konularında teorik bilgiler edinmek istiyorum.	6,4	12,3	20,5	34,7	25,1	3,60	1,3	7,2	19,1	56,6	15,8	3,78
5. Seyahat etmeyi severim.	8,7	4,1	7,3	23,3	56,6	4,15	2	0,7	3,9	16,4	77	4,66
6..Kişiliğimin bu programa uygun olduğunu düşünüyorum.	8,7	11	21	28,8	30,6	3,62	2	3,3	25,7	53,3	15,8	3,78
7. Turistlere Antalya' yı/Varşova' yı daha iyi tanıtmak isterim.	8,2	10,5	14,2	32	35,2	3,75	2	5,9	24,3	49,3	18,4	3,76
8.Bu sektörde çalışmak benim için çekicidir.	6,4	12,3	26,9	31,1	22,8	3,52	-	4,6	18,4	52,6	242,3	3,97
9.Öğretim içeriği ve etkinlikleri benim için caziptir.	7,3	14,6	31,1	27,4	19,6	3,37	1,3	5,3	23	60,5	9,9	3,72
10. Arkadaşlarım bu programı seçtiler.	12,8	23,7	32,4	20,1	10,5	2,92	5,9	32,9	29,6	28,9	2,6	2,89
11. Öğretmenlerim bu programda eğitim almaya teşvik ettiler.	16	21	27,4	24,2	11	2,93	14,5	30,3	30,3	21,7	3,3	2,69
12.Annem ve babam bu programda okumaya teşvik ettiler.	15,1	21,9	26,9	25,6	10,5	2,95	11,2	27,6	33,6	24,3	3,3	2,81
13.Annem ve babam bu sektörde çalışmamı öneriyor.	12,8	19,6	30,6	22,8	13,7	3,05	11,8	25	40,1	19,7	3,3	2,78
14.Diğer programlar benim için çekici değil.	15,1	18,3	39,3	19,2	8,2	2,87	7,9	34,2	42,1	13,8	2	2,68
15.Benim akademik sonuçlarım bu programda eğitim almam için yeterli.	11	16,4	27,9	26,9	17,8	3,24	3,3	4,6	34,9	49,3	7,9	3,54
16.Akademik sonuçlarım başka programları seçmek için nitelikli değildir.	19,6	23,7	27,9	17,4	11	2,76	15,8	38,2	35,5	9,9	0,7	2,41
17. Başka seçeneğim yok.	32,9	22,8	21,5	11	11,9	2,46	28,9	33,6	23,7	11,2	2,6	2,25

Grafik 4.1'e bakıldığında “Arkadaşlarım bu programı seçtiler” (MOT 10), “Öğretmenlerim bu programda eğitim almaya teşvik ettiler” (MOT 11), “Annem ve babam bu programda okumaya teşvik ettiler” (MOT 12), “Annem ve babam bu sektörde çalışmamı öneriyor” (MOT 13), “ Diğer programlar benim için çekici değil” (MOT 14), “Akademik sonuçlarım başka programları seçmek için nitelikli değildir” (MOT 16), “Başka seçeneğim yok” (MOT 17) ifadelerinin madde düzeyleri Türkiye`den katılan öğrencilerde Polonya`dan katılan öğrencilere göre daha çok olduğunu görebiliriz.

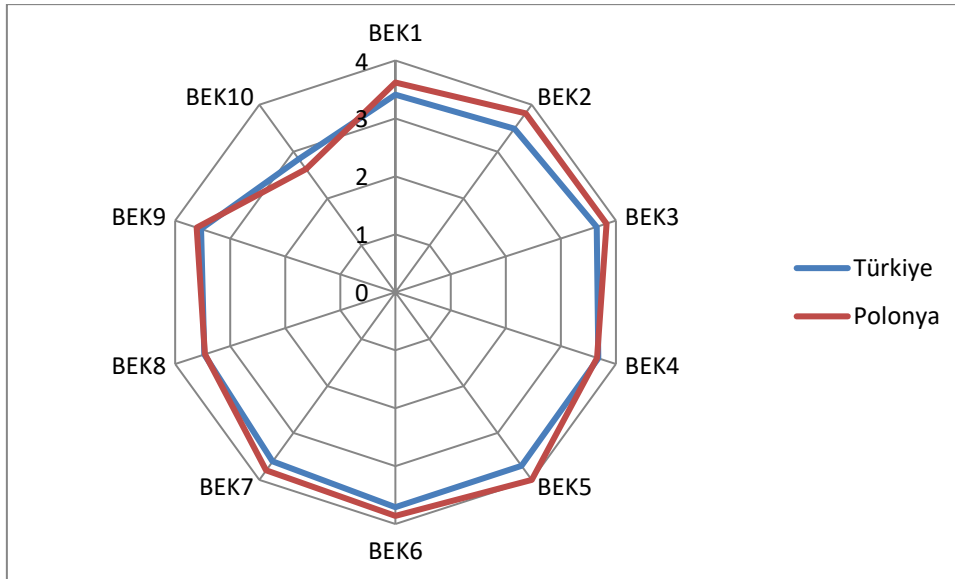

Grafik 4.1 Ülkelerine Göre Öğrencilerin Motivasyon Puanlarının Dağılımı

Tablo 4.5`de Akdeniz ve Varşova Yaşam Bilimleri Üniversitelerinin Turizm Lisans Öğrencilerinin Turizm eğitimi ve müfredatlarından beklentileri ile ilgili cevapların yüzdesi ve aritmetik ortalamaları ve Grafik 4.2`de madde düzeyleri verilmiştir. Grafik 4.2`de görüldüğü üzere genel olarak Polonya`dan katılan öğrencilerin Turizm eğitimi ve müfredatından beklentileri Türkiye`deki katılımcılara nazaran daha olumludur. Bu fark “Seyahat ederken öğrendiklerimi uygulayabilirim” konusunda daha çok görülmektedir ($\bar{x}=3,70$ (Türkiye); $\bar{x}=4$ (Polonya)) (Tablo 4.5).

Tablo 4.5 Akdeniz Üniversitesi Ve Varşova Yaşam Bilimleri Üniversitesinin Turizm Eğitiminden Beklentileri

Beklentiler	Akdeniz Üniversitesi						Varşova Yaşam Bilimleri Üniversitesi					
	1. Kesinlikle Katılmıyorum	2. Katılmıyorum	3. Kararsızım	4. Katılıyorum	5. Kesinlikle Katılıyorum	\bar{x}	1. Kesinlikle Katılmıyorum	2. Katılmıyorum	3. Kararsızım	4. Katılıyorum	5. Kesinlikle Katılıyorum	\bar{x}
	%	%	%	%	%		%	%	%	%	%	
1.Sektör ile ilgili operasyonel bilgi edinebilirim.	7,8	15,5	20,5	40,6	15,5	3,41	2	7,2	24,3	59,9	6,6	3,62
2.Bu programla teorik bilgileri edinebilirim.	6,4	15,5	16,0	47,0	15,1	3,49	1,3	3,9	16,4	67,8	10,5	3,82
3.Gelecekteki kariyer seçeneklerini keşfedebilirim.	4,1	12,3	19,6	42	21,9	3,65	1,3	3,9	15,8	68,4	10,5	3,83
4. İtalya'yı/Varşova`nı ziyaretçilere daha iyi tanıtabilirim.	3,2	14,2	20,5	36,1	26	3,68	1,3	7,9	28,3	48	14,5	3,66
5. Seyahat ederken öğrendiklerimi uygulayabilirim.	4,1	9,6	21,5	41,6	23,3	3,70	2,0	2,6	12,5	59,2	23,7	4,00
6.Sektörün gereksinimlerini karşılamak için kişisel kalitemi artırabilirim, ör. iletişim becerileri, ekip çalışması vb.	5	10	19,6	39,7	25,6	3,71	2	4,6	15,8	60,5	17,1	3,86
7.Bu alanın gerçek işleyişini (örneğin, saha gezileri, otel ziyaretleri, konuşmalar vb.) gözlemlene fırsatım olabilir.	5,9	11	20,5	41,6	21	3,61	2,6	7,9	13,8	58,6	17,1	3,80
8. Endüstri tarafından benimsenen yazılım sistemlerinin (örn. Havayolu rezervasyonu) kullanımını öğrenme fırsatı bulabilirim.	4,6	17,4	20,5	41,6	16	3,47	3,3	11,2	32,9	41,4	11,2	3,46
9. Diğer programlara nispeten daha eğlenceli bir öğrenme deneyimi yaşayabilirim	6,8	10	25,6	38,4	19,2	3,53	2	5,9	36,2	41,4	14,5	3,61
10.Bu müfredattan herhangi bir beklentim yoktur.	21,9	18,3	24,2	24,7	11	2,84	11,2	35,5	37,5	11,2	4,6	2,63

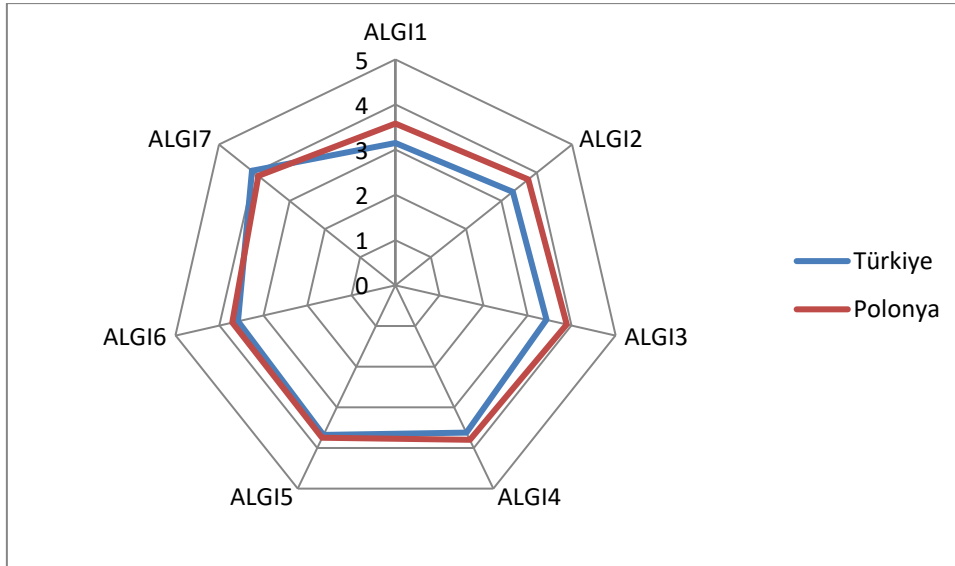

Grafik 4.2 Ülkelerine Göre Öğrencilerin Beklenti Puanlarının Dağılımı

Tablo 4.6 ve Grafik 4.3`de Akdeniz ve Varşova Yaşam Bilimleri Üniversitelerinin Turizm öğrencilerinin Turizm eğitimi üzerine algı düzeyleri yüzde ve madde düzeyleri şeklinde gösterilmiştir. Grafik 4.3`e bakıldığında “ Öğretmenler öğretilen program hakkında tam bilgiye sahiptirler” (ALGI 1), “Öğretmenler ilgili örnekler verebiliyor ve ayrıntılı açıklamalar yapabiliyorlar” (ALGI 2), “Öğretmenler öğrencilerin sorularını cevaplayabiliyorlar” (ALGI 3) ifadelerinde farklar daha çok göze çarpmaktadır. “Öğretmenler öğretilen program hakkında tam bilgiye sahiptirler” ($\bar{x}=3,15$ (Türkiye); $\bar{x}=3,58$ (Polonya)), “Öğretmenler ilgili örnekler verebiliyor ve ayrıntılı açıklamalar yapabiliyorlar” ($\bar{x}=3,32$ (Türkiye); $\bar{x}=3,76$ (Polonya)), “Öğretmenler öğrencilerin sorularını cevaplayabiliyorlar” ($\bar{x}=3,43$ (Türkiye); $\bar{x}=3,76$ (Polonya)) ifadelerinde Polonyalı öğrencilerin daha olumlu oldukları görülmektedir (Tablo 4.6).

Tablo 4.6 Akdeniz Üniversitesi ve Varşova Yaşam Bilimleri Üniversitesinin Öğrencilerinin Turizm Eğitimine Yönelik Algıları

Algı	Akdeniz Üniversitesi					Varşova Yaşam Bilimleri Üniversitesi						
	1. Kesinlikle Katılmıyorum	2. Katılmıyorum	3. Kararsızım	4. Katılıyorum	5. Kesinlikle Katılıyorum	1. Kesinlikle Katılmıyorum	2. Katılmıyorum	3. Kararsızım	4. Katılıyorum	5. Kesinlikle Katılıyorum	\bar{x}	
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	\bar{x}
1. Öğretmenler öğretilen program hakkında tam bilgiye sahiptirler.	11	13,7	33,8	32,4	9,1	3,15	1,3	4,6	39,5	44,1	10,5	3,58
2. Öğretmenler ilgili örnekler verebiliyor ve ayrıntılı açıklamalar yapabiliyorlar.	5,5	17,8	27,9	37,4	11,4	3,32	0,7	4,6	25,7	55,3	13,2	3,76
3. Öğretmenler öğrencilerin sorularını cevaplayabiliyorlar.	5,5	13,7	27,4	38,8	14,6	3,43	2	2,6	18,4	57,9	18,4	3,89
4. Teorileri anlayabiliyorum.	4,6	8,2	25,6	43,8	17,8	3,62	1,3	4,6	19,1	62,5	12,5	3,80
5. Sektörün gerektirdiği kişisel niteliklerimi geliştirebilirim.	2,7	9,6	25,6	40,6	21,5	3,68	2	5,3	16,4	67,1	8,6	3,75
6. Öğrenilen teorileri günlük yaşamıma uygulayabilirim.	4,6	12,3	24,2	38,4	20,5	3,58	2	4,6	26,3	53,9	12,5	3,71
7. Daha fazla aktivitelerin olmasını isterdim.	6,4	5,9	12,8	24,2	50,7	4,07	2	5,3	21,7	42,8	27,6	3,89

Grafik 4.3 Ülkelerine Göre Öğrencilerin Algı Puanlarının Dağılımı

“Daha fazla aktivitelerin olmasını isterdim” (ALGI 7) ifadesinde Türkiye`den katılan öğrencilerin madde düzeyleri Polonya`dan katılan öğrencilerden daha fazladır (Grafik 4.3). Cinsiyete göre Turizm öğrencilerinin motivasyon, beklenti ve algı düzeylerinde anlamlı fark olup olmadığını test etmek için t-testinden, sınıflarına göre fark olup olmadığını anlamak için

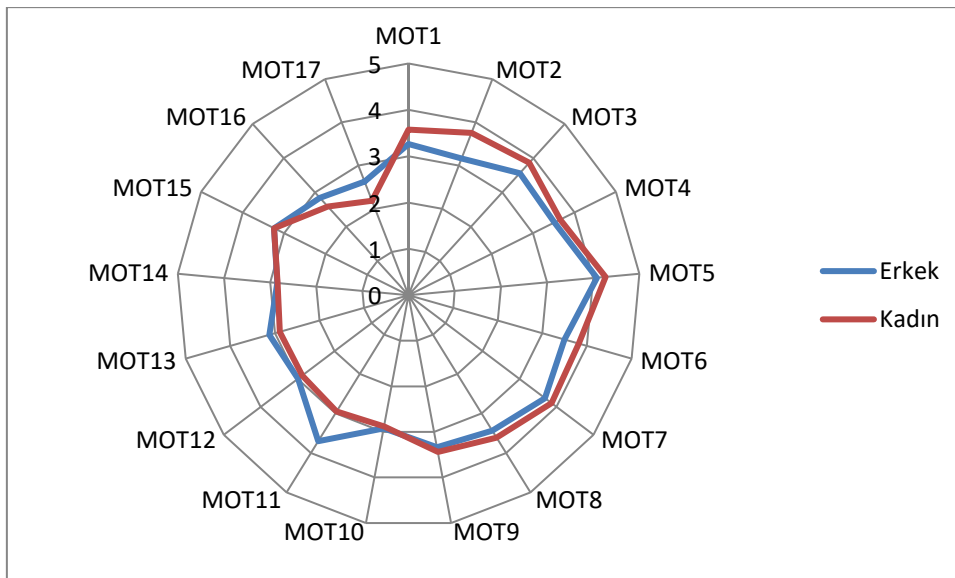
One-Way ANOVA, motivasyon, algı ve beklentiler arasındaki ilişkiyi ölçmek için ise Regresyon ve Korelasyon analizleri kullanılmıştır.

Tablo 4.7 Öğrencilerin Üniversiteleri Bazında Cinsiyetlerine Göre Motivasyon Düzeyleri

Cinsiyet	Akdeniz Üniversitesi						Varşova Yaşam Bilimleri Üniversitesi					
	n	\bar{x}	s.s	t	df	p	n	\bar{x}	s.s	t	df	p
Erkek	137	3,24	0,71	-0,88	217	0,38	41	3,16	0,42	-2,97	150	0,00*
Kadın	82	3,32	0,59				111	3,38	0,38			

*p<0,05

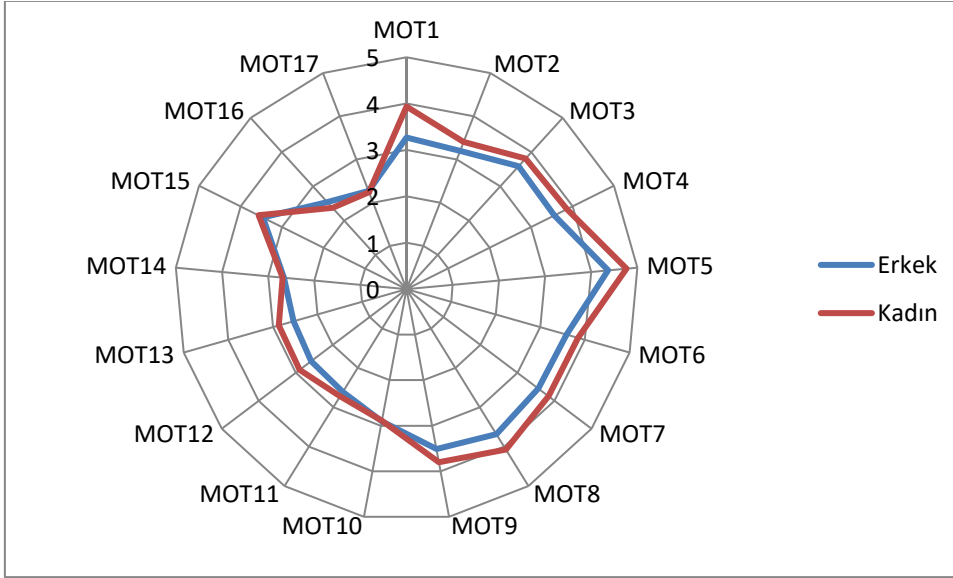
Akdeniz Üniversitesi öğrencilerinin turizm eğitime yönelik motivasyon düzeyleri erkek ve kadınlara göre farklılık göstermese de ($t=-0,88$; $p(0,38)>0,05$), ortalamalara bakıldığında kadınların ($\bar{x}=3,24$) aritmetik ortalamalarının erkeklerinkine ($\bar{x}=3,24$) göre daha çok olduğunu görmekteyiz. Varşova Yaşam Bilimleri Üniversitesi öğrencilerinin motivasyon düzeyleri cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık göstermiştir ($t=-2,97$; $p(0,00)<0,05$). Akdeniz Üniversitesinde olduğu gibi Polonya'dan katılan aritmetik ortalamalarına bakıldığında kadın katılımcıların ($\bar{x}=3,38$) da erkeklerden ($\bar{x}=3,16$) daha yüksek aritmetik ortalamaya sahip oldukları görülmektedir (Tablo 4.7). Bu durumda, “Akdeniz Üniversitesi öğrencilerinin motivasyonları cinsiyetlerine göre farklılık gösterir” (H_1) reddedilmiş, “Varşova Yaşam Bilimleri Üniversitesi öğrencilerinin motivasyonları cinsiyetlerine göre farklılık gösterir” (H_2) kabul edilmiştir.

Grafik 4.4 Türk Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Motivasyon Puanlarının Dağılımı

Her iki üniversitenin öğrencilerinin motivasyon puanlarının cinsiyete göre dağılımına (Grafik 4.4 ve Grafik 4.5) bakıldığında en yüksek madde düzeyinin “Seyahat etmeyi severim” (MOT 5) ifadesinde olduğunu görebiliriz. Bu konuda hem Polonyalı hem de Türkiyeli kadın

katılımcılar erkeklerden daha çok motivasyona sahiptirler. Grafik 4.4`de Türkiye`den katılan erkek öğrenciler kadın öğrencilerden “Öğretmenlerim bu programda eğitim almaya teşvik ettiler” (MOT 11) ifadesinde yüksek farklılık gösterdiklerini görebiliriz. Polonya`dan katılan erkek ve kadın öğrenciler arasında “Bu sektörde çalışmak isterim” (MOT 1) ifadesinde farklılık gözlemlenmektedir.

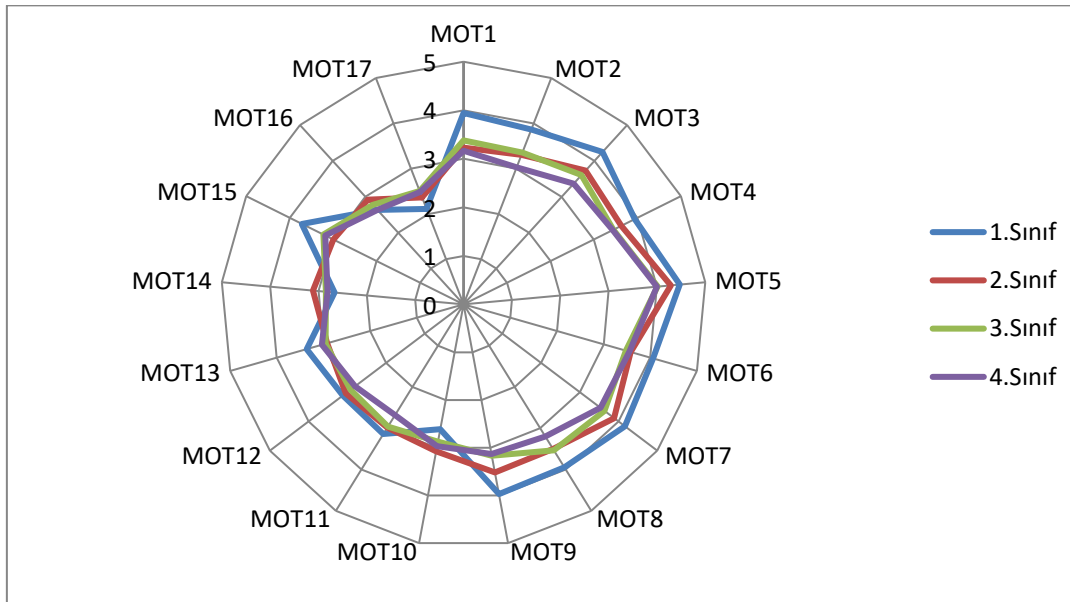

Grafik 4.5 Polonyalı Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Motivasyon Puanlarının Dağılımı

Tablo 4.8`de Turizm alanında Lisans eğitimi alan öğrencilerin sınıflarına göre motivasyon düzeylerinde fark olup olmadığını anlamak için yapılan One-Way ANOVA analizinin sonuçları gösterilmiştir. Akdeniz Üniversitesi öğrencilerinin motivasyon düzeyleri %5 anlamlılık düzeyinde sınıflarına göre fark göstermektedir ($F=3,42$; $p(0,01)<0,05$). Bu farkın hangi grupta olduğu Scheffe testi sonucunda anlaşılmıştır. Akdeniz Üniversitesinde eğitim alan 1.sınıf öğrencileri ($\bar{x}=3,55$) diğerlerine göre daha çok motivasyona sahiptirler. Varşova Yaşam Bilimleri Üniversitesinde ise sınıf değişkenine göre öğrencilerin motivasyon düzeylerinde anlamlı fark bulunmamıştır ($F=1,07$; $p(0,36)>0,05$). Lakin grupların ortalamalarına bakıldığında Polonya`dan katılan 1.sınıf öğrencileri diğer sınıflara nazaran daha olumlu oldukları görülmektedir. **H₃ “Akdeniz Üniversitesi öğrencilerinin motivasyonları sınıflarına göre farklılık gösterir” kabul edilmemiştir, H₄ “Varşova Yaşam Bilimleri Üniversitesi öğrencilerinin motivasyonları sınıflarına göre farklılık gösterir” kabul edilmemiştir.**

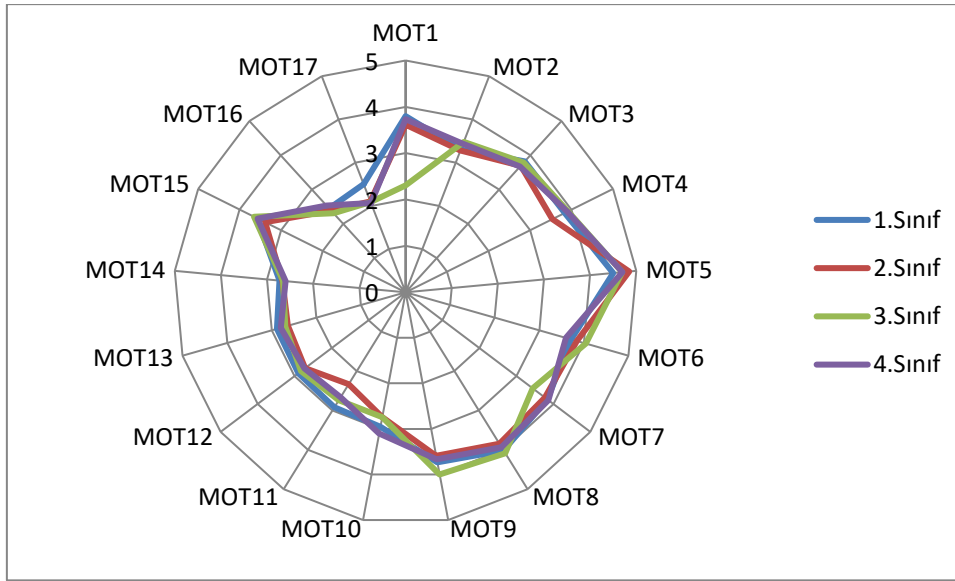
Tablo 4.8 Öğrencilerin Üniversiteleri Bazında Sınıflarına Göre Motivasyon Düzeyleri

Akdeniz Üniversitesi						Varşova Yaşam Bilimleri Üniversitesi					
	Kareler Toplamı	df	Kareler Ortalaması			Kareler Toplamı	df	Kareler Ortalaması			
Guruplar Arası	4,45	3	1,48			Guruplar Arası	0,53	3	0,18		
Guruplar İçi	93,23	215	0,43			Guruplar İçi	24,86	148	0,16		
Toplam	97,69	218				Toplam	25,40	151			
Sınıflar	N	\bar{x}	s.s	F	p	Sınıflar	n	\bar{x}	s.s	F	p
1.Sınıf	36	3,55	0,64	3,42	0,01	1.Sınıf	60	3,3804	0,40	1,07	0,36
2.Sınıf	52	3,31	0,56			2.Sınıf	39	3,2323	0,37		
3.Sınıf	71	3,21	0,67			3.Sınıf	23	3,3555	0,37		
4.Sınıf	60	3,12	0,71			4.Sınıf	30	3,3275	0,47		
Toplam	219	3,27	0,66			Toplam	152	3,3282	0,41		

Grafik 4.6 Türk Öğrencilerin Sınıflarına Göre Motivasyon Puanlarının Dağılımı

Grafik 4.6 ve Grafik 4.7`de Türk ve Polonyalı öğrencilerin sınıflara göre motivasyon puanlarının dağılımı sunulmuştur. Grafik 4.6 incelendiğinde Türk öğrencilerden 1.sınıf öğrencilerinin yüksek motivasyon düzeylerinin olduğunu görebiliriz. Grafik 4.7`de ise Polonyalı öğrencilerin motivasyon madde puanları arasında sınıflarına göre çok fazla fark olmadığı görülmektedir.

Grafik 4.7 Polonyalı Öğrencilerin Sınıflarına Göre Motivasyon Puanlarının Dağılımı

Tablo 4.9`da ülkelerine göre öğrencilerin motivasyon düzeylerinde fark olup olmadığını test etmek için t-testinin sonuçları gösterilmiştir. Polonyalı öğrencilerin ($\bar{x}=3,32$) motivasyon düzeyleri Türk öğrencilerden ($\bar{x}=3,27$) daha çok olmasına rağmen fark %5 anlamlılık düzeyinde ($t=-1,00;p(0,31)>0,05$) istatistiksel açıdan anlamlı değildir. **H₅: “Öğrencilerin akademik motivasyonları ülkelere göre farklılık gösterir” kabul edilmemiştir.**

Tablo 4.9 Öğrencilerin Ülkelerine Göre Motivasyonları

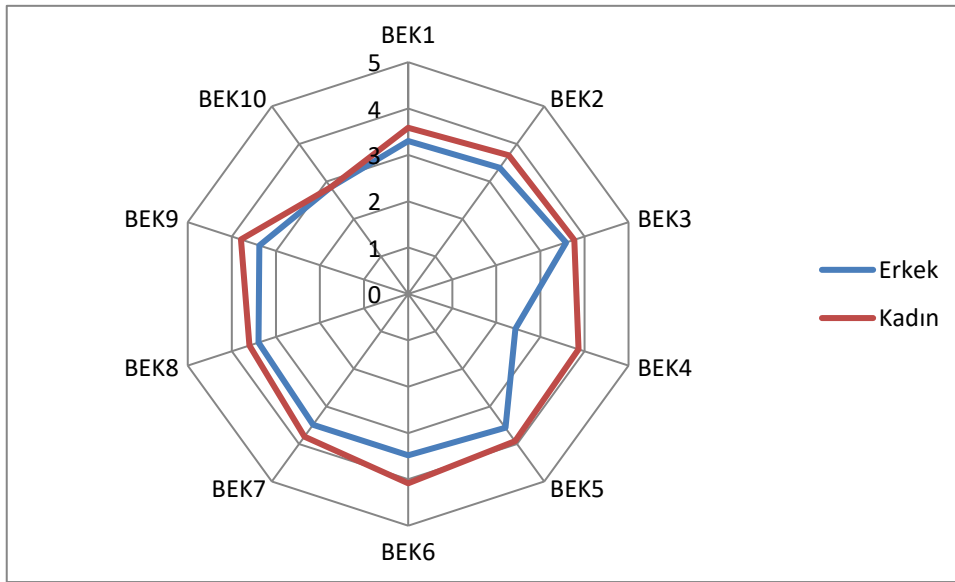
Ülkeler	n	\bar{x}	s.s	Motivasyon		
				t	df	p
Türkiye	219	3,27	0,66	-1,00	363,90	
Polonya	152	3,32	0,41			0,31

Beklenti düzeyinde cinsiyete göre fark olup olmadığı t-testi ile analiz edilmiş ve sonuçlar Tablo 4.10`da sunulmuştur. Akdeniz Üniversitesi için sonuçlar incelendiğinde kadınların beklenti düzeylerinin ($\bar{x}=3,69$) erkeklere göre ($\bar{x}=3,39$) daha çok olduğu görülmektedir ve bu fark %5 anlamlılık düzeyinde istatistiksel olarak anlamlıdır ($t=-2,90$; $p(0,00)<0,05$). Varşova Yaşam Bilimleri Üniversitesin`de de kadınların beklentilerinin ($\bar{x}=3,36$) erkeklerin beklenti düzeylerinden ($\bar{x}=3,56$) çok olsa da bu fark anlamlı değildir ($t=-0,93$; $p(0,35)>0,05$). **Akdeniz Üniversitesi öğrencilerinin beklentileri cinsiyetlerine göre farklılık gösterir (H₆) hipotezi kabul edilmiş, “Varşova Yaşam Bilimleri Üniversitesinin öğrencilerinin beklentileri cinsiyetlerine göre farklılık gösterir” (H₇) hipotezi ise kabul edilmemiştir.**

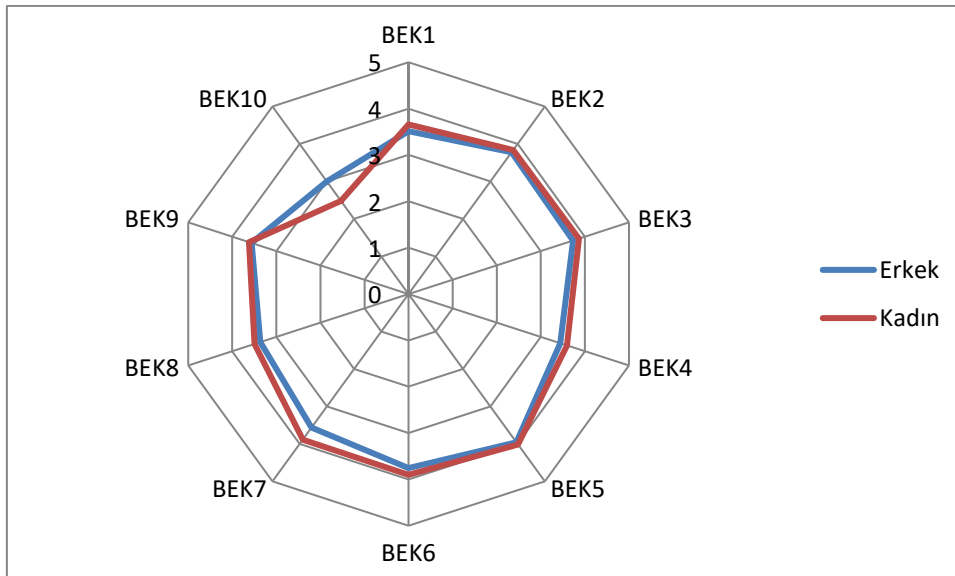
Tablo 4.10 Öğrencilerin Ülkeler Bazında Cinsiyetlerine Göre Beklentileri

	Akdeniz Üniversitesi						Varşova Yaşam Bilimleri Üniversitesi					
	n	\bar{x}	s.s	t	df	p	n	\bar{x}	s.s	t	df	p
Erkek	137	3,39	0,81	-2,90	192,38	0,00	41	3,56	0,36	-0,93	150	0,35
Kadın	82	3,69	0,69				111	3,65	0,43			

Grafik 4.8 ve Grafik 4.9 incelendiğinde Polonyalı öğrencilerin cinsiyetlerine göre beklentilerinde çok fazla fark olmadığı, lakin Türk öğrencilerde kadınların erkeklerden daha çok beklenti düzeyine sahip olduğu görülmektedir. Özellikle “Antalya’yı ziyaretçilere daha iyi tanıta bilirim” (BEK 4) ifadesinde erkeklerle kadınlar arasındaki fark oldukça büyüktür (Grafik 4.8).

Grafik 4.8 Türk Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Beklenti Puanlarının Dağılımı

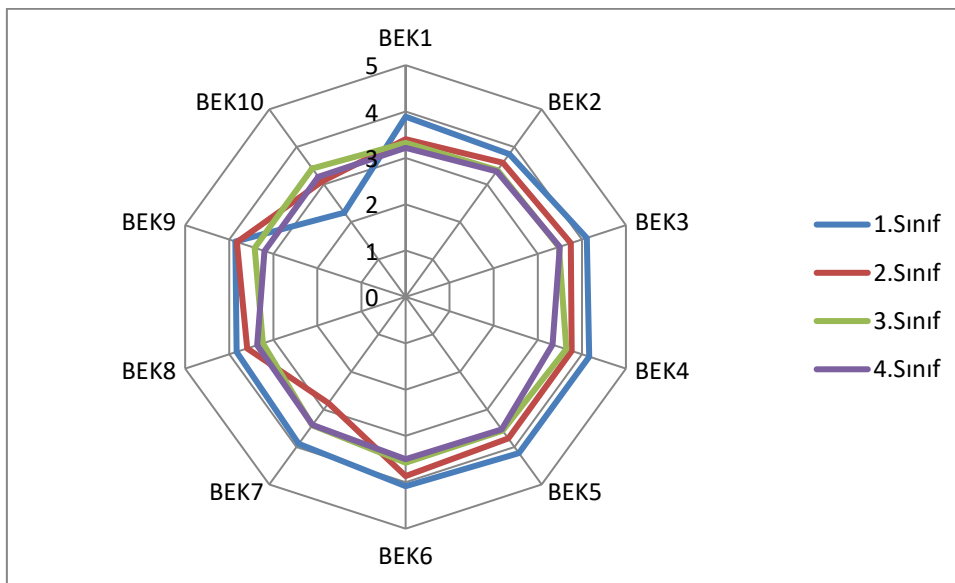
Grafik 4.9 Polonyalı Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Beklenti Puanlarının Dağılımı

Sınıflarına göre öğrencilerin beklenti düzeyinde anlamlı farkın olup olmadığı One-Way ANOVA ile test edilmiş ve sonuçlar Tablo 4.11`de gösterilmiştir. Her iki üniversitede 1.sınıf öğrencilerinin beklentilerinin diğerlerine göre daha çok olduğu görülmektedir ($\bar{x}=3,80$ (Türkiye); $\bar{x}=3,67$ (Polonya). Lakin bu fark Akdeniz Üniversitesi öğrencileri için istatistiksel olarak anlamlı ($F=3,97$; $p(0,00)<0,05$), Varşova Yaşam Bilimleri Üniversitesi öğrencileri için ise anlamlı değildir ($F=0,36$; $p(0,78)>0,05$). “**Akdeniz Üniversitesi öğrencilerinin beklentileri sınıflarına göre farklılık gösterir**” (H_8) kabul edilmiş, “**Varşova Yaşam Bilimleri Üniversitesinin beklentileri sınıflarına göre farklılık gösterir**” (H_9) kabul edilmemiştir.

Tablo 4.11 Öğrencilerin Ülkeler Bazında Sınıflarına Göre Beklentileri

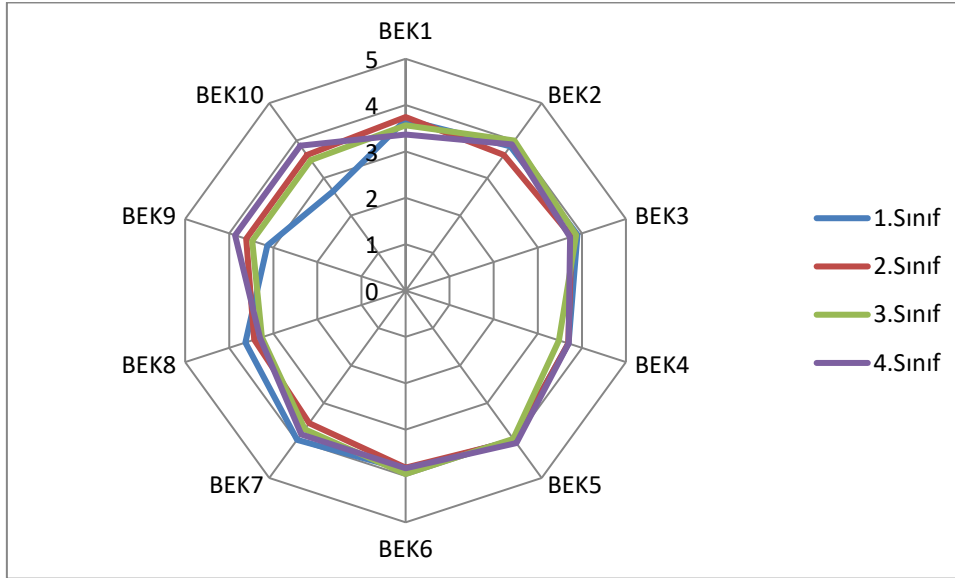
Akdeniz Üniversitesi						Varşova Yaşam Bilimleri Üniversitesi					
	Kareler Toplamı	df	Kareler Ortalaması				Kareler Toplamı	df	Kareler Ortalaması		
Guruplar Arası	7,04	3	2,34			Guruplar Arası	0,27	3	0,93		
Guruplar İçi	126,87	215	0,59			Guruplar İçi	37,73	148	0,25		
Toplam	133,91	218				Toplam	38,00	151			
Sınıflar	N	\bar{x}	s.s	F	p	Sınıflar	N	\bar{x}	s.s	F	p
1.Sınıf	36	3,80	0,66	3,97	0,00**	1.Sınıf	60	3,67	0,49	0,36	0,78
2.Sınıf	52	3,65	0,64			2.Sınıf	39	3,58	0,42		
3.Sınıf	71	3,41	0,88			3.Sınıf	23	3,56	0,33		
4.Sınıf	60	3,32	0,77			4.Sınıf	30	3,62	0,69		
Toplam	219	3,50	0,78			Toplam	152	3,62	0,50		

**p<0,01

Grafik 4.10 Türk Öğrencilerin Sınıflarına Göre Beklenti Puanının Dağılımı

Grafik 4.10 ve Grafik 4.11 incelendiğinde her iki ülke için “Bu müfredattan herhangi beklentim yoktur” (BEK 10) ifadesinin madde düzeyi 1.sınıf öğrencilerinde diğer sınıflara ve diğer ifadelere göre daha düşük olduğu görülmektedir.

Grafik 4.11 Polonyalı Öğrencilerin Sınıflarına Göre Beklenti Puanlarının Dağılımı

Tablo 4.12 Ülkelerine Göre Öğrencilerin Beklentileri

Ülkeler	n	\bar{x}	s.s	Beklenti		
				t	df	p
Türkiye	219	3,50	0,78	-1,79	366,81	0,07
Polonya	152	3,62	0,50			

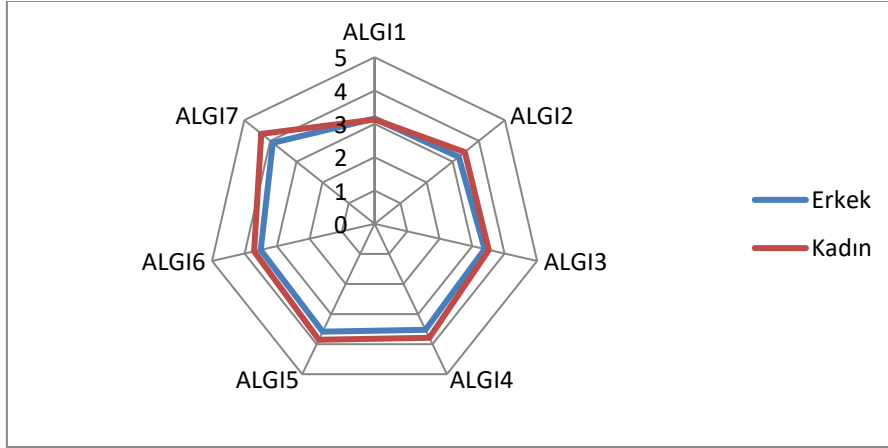
Öğrencilerin ülkeleri arasında beklentilerinde fark t-Testi ile analiz edilmiştir. Ülkelerin ortalamalarına bakıldığında Polonyalı öğrencilerin beklenti düzeylerinin Türk öğrencilere göre daha çok olduğu gözlemlenmektedir, lakin $p(0,07) > 0,05$ olduğu için fark istatistiksel olarak anlamlı değildir (Tablo 4.12). **H₁₀: “Öğrencilerin beklentileri ülkelere göre fark gösterir”** bu durumda **kabul edilmemiştir**.

Tablo 4.13 Öğrencilerin Ülkeler Bazında Cinsiyetlerine Göre Algıları

	Akdeniz Üniversitesi						Varşova Yaşam Bilimleri Üniversitesi					
	n	\bar{x}	s.s	t	df	p	n	\bar{x}	s.s	t	df	p
Erkek	137	3,46	0,88	-0,95	194,16	0,52	41	3,72	0,69	-0,56	150	0,57
Kadın	82	3,68	0,73				111	3,78	0,49			

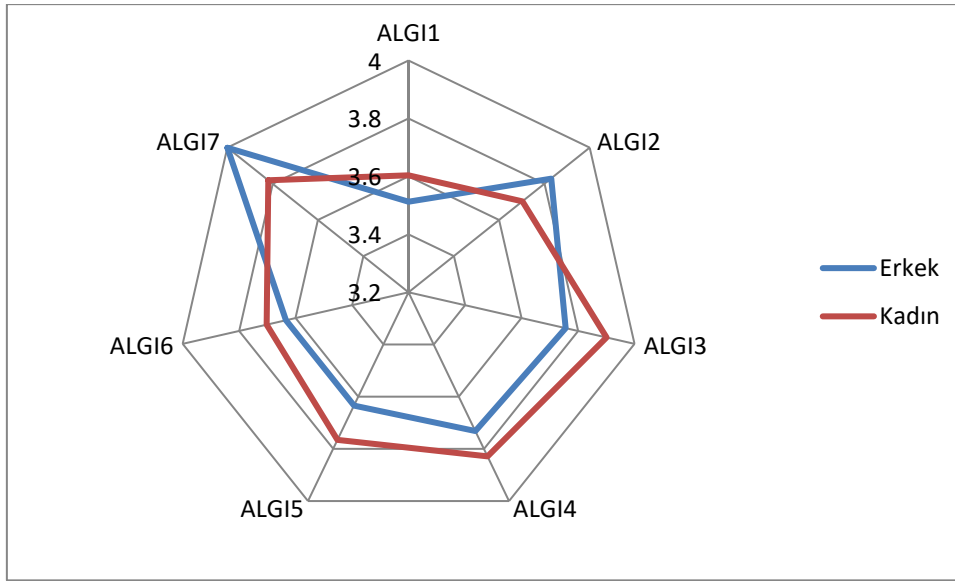
Tablo 4.13`de cinsiyet değişkenine göre Akdeniz Üniversitesi ve Varşova Yaşam Bilimleri Üniversitesi öğrencilerinin algılarında fark olmadığı görülmektedir ($p(0,52) > 0,05$ (Türkiye); $p(0,57) > 0,05$ (Polonya)). Her iki üniversitenin kadın ve erkek katılımcılarının

verdiği cevapların ortalamalarına bakıldığında ise kadın katılımcıların erkeklere göre turizm eğitimine yönelik daha fazla algıya sahip oldukları gözlemlenmektedir. **H₁₁ “Akdeniz Üniversitesinin öğrencilerinin algıları cinsiyetlerine göre farklılık gösterir” ve H₁₂ “Varşova Yaşam Bilimleri Üniversitesinin öğrencilerinin algıları cinsiyetlerine göre farklılık gösterir” kabul edilmemiştir.**

Grafik 4.12 Türk Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Algı Puanlarının Dağılımı

“Daha fazla aktivitelerin olmasını isterdim” ifadesi (ALGI 7) Türkiye`den katılan kadın katılımcıların (Grafik 4.12) ve Polonya`dan katılan erkek katılımcıların (Grafik 4.13) cevapları arasında madde düzeyi en yüksek olan ifadedir. Erkek katılımcılar arasında da bu ifadenin madde düzeyi diğer ifadelerden daha yüksek olsa da kadın katılımcılardan daha düşüktür (Grafik 4.12). Polonyalı kadın katılımcıların cevapları arasında ise “Öğretmenler öğrencilerin sorularını cevaplayabiliyorlar” (ALGI 3) ifadesinin madde yükü diğerlerine göre daha çoktur (Grafik 4.13).

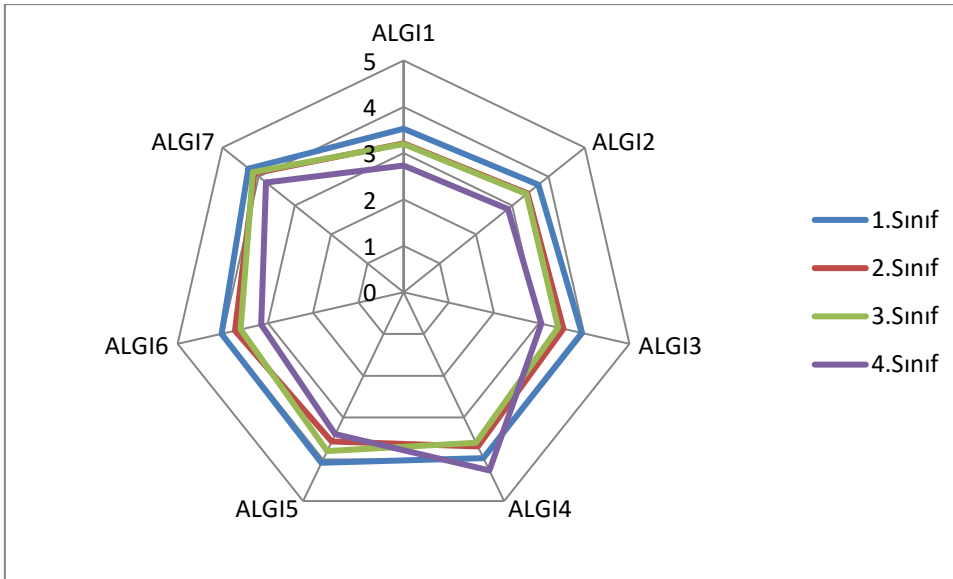

Grafik 4.13 Polonyalı Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Algı Puanlarının Dağılımı

H_{13} ve H_{14} “One-Way ANOVA testi ile analiz edilmiş ve sonuçları Tablo 4.14’de gösterilmiştir. Her iki üniversite için $p > 0,05$ olduğu için H_{13} “Akdeniz Üniversitesinin öğrencilerin algıları sınıflarına göre farklılık gösterir” ve H_{14} “Varşova Yaşam Bilimleri Üniversitesinin öğrencilerin algıları sınıflarına göre farklılık gösterir” kabul edilmemiştir ($p(0,18) > 0,05$ (Türkiye); $p(0,78) > 0,05$ (Polonya)). Hipotezler kabul edilmese de ortalamalara bakıldığında Akdeniz Üniversitesinde 1.sınıf Turizm öğrencilerinin ($\bar{x}=3,55$), Varşova Yaşam Bilimleri Üniversitesinde ise 3.sınıf Turizm öğrencilerinin ($\bar{x}=3,87$) algılarının olumlu yönde olduğu görülmektedir.

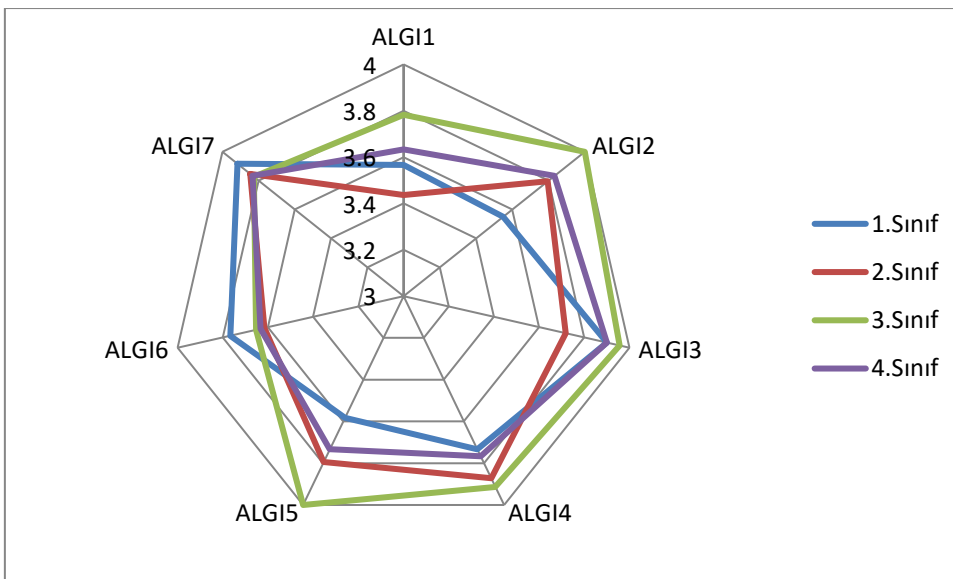
Tablo 4.14 Öğrencilerin Üniversiteleri Bazında Sınıflarına Göre Algıları

Akdeniz Üniversitesi						Varşova Yaşam Bilimleri Üniversitesi					
	Kareler Toplamı	df	Kareler Ortalaması			Kareler Toplamı	df	Kareler Ortalaması			
Guruplar Arası	4,45	3	1,48			0,33	3	0,11			
Guruplar İçi	93,23	215	0,43			46,57	148	0,31			
Toplam	97,69	218				46,91	151				
Sınıflar	N	\bar{x}	s.s	F	p	Sınıflar	N	\bar{x}	s.s	F	p
1.Sınıf	36	3,55	0,64	3,42	0,18	1.Sınıf	60	3,7365	0,54	0,35	0,78
2.Sınıf	52	3,31	0,56			2.Sınıf	39	3,7534	0,49		
3.Sınıf	71	3,21	0,67			3.Sınıf	23	3,8758	0,39		
4.Sınıf	60	3,12	0,71			4.Sınıf	30	3,7786	0,75		
Toplam	219	3,27	0,66			Toplam	152	3,7702	0,55		

Grafik 4.14 Türk Öğrencilerin Sınıflarına Göre Algı Puanlarının Dağılımı

Grafik 4.14 incelendiğinde Akdeniz Üniversitesi Öğrencilerinin cevapları arasında madde düzeyi en yüksek olan “Teorileri anlayabiliyorum” (ALGI 4) ifadesidir. Teorileri anlaya bilme konusunda Akdeniz üniversitesi 4.sınıf öğrencileri daha olumludurlar. 1.sınıf öğrencilerin cevapları arasında “Öğretmenler öğrencilerin sorularını cevaplayabiliyorlar” (ALGI 3), “Sektörün gerektirdiği kişisel niteliklerimi geliştirebilirim” (ALGI 5), “Öğretilen teorileri günlük yaşamıma uygulayabilirim” (ALGI 6), “Daha fazla aktivitelerin olmasını isterdim” (ALGI 7) ifadelerinin madde düzeyleri daha yüksektir (Grafik 4.14).

Grafik 4.15 Polonyalı Öğrencilerin Sınıflarına Göre Algı Puanlarının Dağılımı

Grafik 4.15`de görüldüğü üzere 3.sınıf Varşova Yaşam Bilimleri Üniversitesi öğrencilerinin cevapları arasında “Öğretmenler ilgili örnekler vere biliyor ve ayrıntılı

açıklamalar yapabiliyorlar” (ALGI2), “Öğretmenler öğrencilerin sorularını cevaplayabiliyorlar” (ALGI 3) , “Teorileri anlayabiliyorum” (ALGI 4), “Sektörün gerektirdiği kişisel niteliklerimi geliştirebilirim” (ALGI 5) ifadelerinin madde düzeylerinin daha çöktür.

Tablo 4.15 Ülkelerine Göre Öğrencilerin Algıları

Ülkeler	Algı					
	n	\bar{x}	s.s	t	df	p
Türkiye	219	3,55	0,83	-3,03	368,45	0,00**
Polonya	152	3,77	0,55			

**p<0,01

“Öğrencilerin algıları ülkelere göre farklılık gösteriyor” (H₁₅) hipotezini test etmek için Bağımsız örneklem t–testi kullanılmış ve sonuçlar Tablo 4.15’de sunulmuştur. P(0,00)<0,01 olduğu için Türk ve Polonyalı öğrenciler arasında algı farklarının istatistiksel olarak anlamlı olduğu sonucuna varılmıştır. Ortalamalar incelendiğinde ise Polonyalı katılımcıların (\bar{x} =3,77) Türk katılımcılara (\bar{x} =3,55) nazaran daha yüksek algı düzeyine sahip oldukları gözlemlenmiştir. **H₁₅ “Öğrencilerin algıları ülkelere göre farklılık gösteriyor” kabul edilmiştir.**

Tablo 4.16 Öğrencilerin Üniversiteleri Bazında Algı, Motivasyon ve Beklentileri Arasında İlişki

Ölçekler	Akdeniz Üniversitesi (N=219)					Varşova Yaşam Bilimleri Üniversitesi (N=152)				
	\bar{x}	S.S	1	2	3	\bar{x}	S.S	1	2	3
1.Turizm Öğrencilerinin Motivasyonları	3,27	0,66	1	0,59**	0,58**	3,32	0,41	1	0,59**	0,43**
2.Turizm Öğrencilerinin Beklentileri	3,50	0,78	0,59**	1	0,67**	3,62	0,50	0,59**	1	0,66**
3.Turizm Öğrencilerinin Algıları	3,55	0,83	0,58**	0,67**	1	3,77	0,57	0,43**	0,66**	1

Öğrencilerin üniversiteleri bazında motivasyon algı ve beklentileri arasında ilişkinin olup olmasını ve ilişkinin yönünü göstermek için Korelasyon testinden faydalanılmış ve sonuçlar Tablo 4.16’da gösterilmiştir. Akdeniz Üniversitesi öğrencileri için korelasyon analizinin sonuçlarına bakıldığında öğrencilerin motivasyon, algı ve beklentileri arasında ilişki istatistiksel açıdan anlamlı (p(0,00)<0,01) ve pozitif yönlüdür (r=1; r=0,59; r=0,58; r=67). Varşova Yaşam Bilimleri için analiz sonuçlarına bakıldığında öğrencilerin motivasyon, algı ve beklentileri arasında istatistiksel olarak anlamlı (p(0,00)<0,01) ve pozitif yönlü ilişki olduğu gözlemlenmiştir (r=1; r=0,59; r=0,43; r=0,66). Korelasyon katsayısının 0,70 - 0,30 arasında değerler alması ilişkinin orta düzey bir ilişki olduğunu söylemektedir (Büyüköztürk, 2006 :32). Bu durumda **H₁₆ “Akdeniz Üniversitesi öğrencilerinin beklentileri, algıları ve**

motivasyonu arasında pozitif yönlü bir ilişki vardır” ve H₁₇ “Varşova Yaşam Bilimleri Üniversitesinin öğrencilerinin beklentileri, algıları ve motivasyonu arasında pozitif yönlü bir ilişki vardır” kabul edilmiştir.

Tablo 4.17`de öğrencilerin algı ve motivasyon düzeyleri arasında ilişkiyi ölçmek için kullanılmış Regresyon analizinin sonuçları verilmiştir. Akdeniz Üniversitesi için analiz sonuçlarının yer aldığı kısma baktığımızda $R^2=0,46$ olduğunu görmekteyiz. Bu bağımsız değişken olan beklentinin bağımlı değişken olan algıdaki değişimin %46,1`ini açıkladığı anlamına gelmektedir. $Sig(0,00)<0,01$ olduğu için Akdeniz Üniversitesinde turizm eğitim görmekte olan lisans öğrencilerinin beklenti düzeyleri onların algı düzeylerine istatistiksel açıdan anlamlı katkı sağlamaktadır. Varşova Yaşam Bilimleri Üniversitesi için analiz sonuçlarına bakıldığında beklentinin algıdaki değişimin %43,8`ini ($R^2 =0,43$) açıkladığını ve bu ilişkinin istatistiksel açıdan anlamlı olduğunu görmekteyiz ($sig(0,00)<0,01$). Bu durumda H₁₈ “Akdeniz Üniversitesi öğrencilerinin beklentileri algılarını olumlu yönde etkiliyor” ve H₁₉ “Varşova Yaşam Bilimleri Üniversitesinin öğrencilerinin beklentileri algılarını olumlu yönde etkiliyor” kabul edilmiştir.

Tablo 4.17 Öğrencilerin Üniversiteleri Bazında Algı Düzeyinin ve Beklenti Düzeyine Etkisi

Akdeniz Üniversitesi					
Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişken	t	F	R ²	sig
Algı	Beklenti	13,62	185,71	0,46	0,00**
Varşova Yaşam Bilimleri Üniversitesi					
Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişken	t	F	R ²	sig
Algı	Beklenti	10,80	16,66	0,43	0,00**

**p<0,01

Tablo 4.18 Öğrencilerin Üniversiteleri Bazında Motivasyon Düzeyinin ve Algı Düzeyine Etkisi

Akdeniz Üniversitesi					
Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişken	t	F	R ²	sig
Motivasyon	Algı	10,64	113,23	0,34	0,00**
Varşova Yaşam Bilimleri Üniversitesi					
Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişken	t	F	R ²	sig
Motivasyon	Algı	5,86	34,35	0,18	0,00**

**p<0,01

Öğrencilerin motivasyon ve algıları arasında ilişkinin düzeyini test etmek için kullanılmış Regresyon analizinin sonuçları Tablo 4.18`de sunulmuştur. Akdeniz Üniversitesi için bağımsız değişken olan algının bağımlı değişken olan motivasyondaki değişimin %34,3`nü ($R^2=0,34$), Varşova Yaşam Bilimleri Üniversitesi için ise %18,6`ini ($R^2=0,18$) açıklamaktadır. Hem Akdeniz hem de Varşova Yaşam Bilimleri Üniversiteleri için sonuçlara baktığımızda $sig(0,00)<0,001$ olduğunu görüyoruz. Bu her iki üniversite için öğrencilerin algı

düzeylerinin motivasyon düzeylerini anlamlı ve olumlu bir şekilde etkilediği sonucunu vermektedir. Yani öğrencilerin algı düzeyleri arttıkça onların motivasyonları da artmaktadır. Bu bağlamda **H₂₀ “Akdeniz Üniversitesinin öğrencilerinin algıları motivasyonlarını olumlu yönde etkiliyor”** ve **H₂₁ “Varşova Yaşam Bilimleri Üniversitesinin öğrencilerinin algıları motivasyonlarını olumlu yönde etkiliyor”** kabul edilmiştir.

SONUÇ

Modern çağımızda hem ülke ekonomilerine katkı sağlamak hem de kültürlerin kaynaşması ve dünya barışının sağlanması açısından rolü önemle artan emek yoğun hizmet sektörü olan turizmin kaliteli personele ihtiyacı da artmaktadır. Bu anlamda diğer alanlarda olduğu gibi turizm sektöründe de eğitimin rolü giderek artmaktadır. Çünkü eğitim bireylerin toplum içerisinde yer edinmesine yardımcı olmakla beraber toplumun ilerlemesine katkı sağlayan örgütlerin, şirket ve kurumların da gelişmesine fayda sağlamaktadır. Turizm sektörünün hızla gelişen doğasından dolayı turizm eğitiminde bu hıza ayak uydurması ve turizm sektörünün ihtiyaçlarına cevap verebilmesi gerekmektedir. Araştırmayla ilgili literatür taraması yapılırken turizm eğitiminin genel eğitim içerisinde değerlendirilmesi gerektiğini savunan bir bakış açısı olduğu görülmüştür. Çünkü genel eğitimden kaynaklanan sorunlar turizm eğitime de etki etmektedir. “Turizm eğitimi” kavramına farklı araştırmacılar farklı şekilde yaklaşmışlar ve dolayısıyla dünyada turizm eğitimi, onun nasıl ve kimler tarafından verilebileceği konusunda ortak düşünce sağlanamamıştır. Bunun hem turizm eğitimin yeni gelişen alan olduğuna ve ülkelerin farklı eğitim sistemlerine, politik yönetim şekillerine, farklı ekonomik yapılaraya sahip olmasına da bağlaya biliriz. Karşılaştırmalı eğitim konusunda araştırmalar bulunsa da farklı ülkelerin turizm eğitim şekillerini karşılaştıran çok az sayıda çalışma mevcuttur. Bu çalışmada da gelişmekte olan Polonya ve Türkiye'nin turizm eğitim sistemleri ve turizm eğitimi alan lisans öğrencilerinin turizm eğitime yönelik motivasyon, algı ve beklentileri karşılaştırılarak değerlendirme yapılmıştır. Araştırma bulguları incelendiğinde Akdeniz Üniversitesinde turizm eğitimi alan lisans öğrencilerinde cinsiyet ve sınıf değişkenine göre motivasyon ve algı düzeylerinde fark olmadığı, beklenti düzeylerinde fark olduğu görülmektedir. Varşova Yaşam Bilimleri Üniversitesinde turizm eğitimi alan lisans öğrencilerinde ise cinsiyet ve sınıf değişkenine göre motivasyon düzeylerinde anlamlı fark olsa da cinsiyet ve sınıf değişkenine göre beklenti ve algı düzeylerinde anlamlı fark ortaya çıkmamıştır. Cinsiyet değişkeni ele alındığında Türkiye'den katılan erkek katılımcıların Turizm sektöründe eğitim almaya teşvik eden faktörler arasında seyahat etme isteği ve öğretmenlerin yönlendirmesi olduğu görülmektedir. Lakin Turizm bölümünden mezun olduktan sonra eğitimini üst düzeye taşımak konusunda hem Türk hem de Polonyalı kadın katılımcılar erklere göre daha isteklidirler. Bunun nedeninin sektörde erkeklerin daha çok istihdam etmesi ve kadınların rekabet edebilmeleri için eğitimi önemli faktör olarak görmesi olmaktadır. Sektörde çalışma arzusu hem Polonyalı hem de Türkiyeli kadın katılımcılarda erkeklerden daha çoktur. Özellikle Polonyalı kadın katılımcılar mezun olduktan

sonra Turizm sektöründe çalışma istekleri erkek katılımcılara oranla daha fazladır. Öğrencilerin beklentilerinin algılarını, algılarının da motivasyon düzeyini olumlu yönde etkilediği ortaya çıkmıştır. Aynı zamanda yüksek motivasyonlu olmak da öğrencilerin algı düzeylerini de pozitif yönde etkilemektedir. Bu yüzden her iki ülkeden katılan kadın katılımcılar Turizm eğitimini daha olumlu algılamaktadırlar ve eğitimden beklentileri de daha yüksek olmaktadır.

Akıncı vd. (2017) Akdeniz Üniversitesi Turizm Fakültesi ve Akdeniz Üniversitesi Turizm Meslek Yüksek Okulunda eğitim alan turizm öğrencileri üzerine yapmış olduğu çalışmada hem öğrencilerin beklentileri ve algıları arasında hem de algıları ile motivasyonları arasında pozitif yönlü bir ilişki olduğu gözlemlenmiştir (Akıncı vd., 2017: 20-21).

Bu çalışmaya benzer olan Mak ve Melody'nin (2014) Honk Kong Politeknik Üniversitesinde eğitim alan turizm lisans öğrencileri üzerine yaptıkları çalışmada öğrencilerin sınıf değişkenine göre motivasyon, beklenti düzeyinde önemli fark ortaya çıkmamış, algı düzeyinde ise anlamlı fark olduğu görülmüştür. Lakin cinsiyet değişkenine göre öğrencilerin motivasyon ve beklenti düzeylerinde anlamlı fark olduğu, algı değişkenine göre anlamlı fark olmadığı gözlemlenmiştir. Kadın katılımcıların erkeklere göre daha çok motivasyona sahip oldukları, turizm eğitiminden beklentilerinin ve turizm eğitime yönelik algılarının erkek katılımcılardan daha çok olduğu görülmüştür (Mak ve Melody, 2014: 274). Motivasyon üzerine yapılmış birçok çalışmanın (Vallerand vd.,1992; Özer ve Motorcan, 2013; Eymur ve Geban, 2011) sonuçları incelendiğinde kadınların motivasyonsuzluk düzeylerinin erkeklere göre daha az olduğu, kadın katılımcıların erkeklerden daha yüksek motivasyon derecesine sahip oldukları görülmektedir (akt. Güdül, 2015, 45).

Araştırma bulguları ışığında elde edilen bilgilerden yola çıkarsak aşağıdaki hususları belirtmek gerekmektedir:

- Her iki ülkeden katılımcıların ebeveynlerinin onları bu alanda eğitim almayı seçerken desteklemediği görülmektedir. Lakin ebeveyn desteğinin öğrencilerin öğrenim sürecinde güdüleyici etkisi olmaktadır.
- Öğrencilerin motivasyon düzeylerinin öğrenim süresince yüksek tutulması onların sektöre nitelikli bireyler olarak kazandırılmasına yardımcı olmakta ve bu da turizm sektörünün gelişimine önemli katkı sağlamaktadır.
- Öğrencileri eğitimleri süresince daha çok aktivitelerin olmasını arzulamaktadırlar. Eğitim müfredatlarında bu aktivitelere yer verilmesi öğrencilerin hem turizm ile ilgili teorileri anlamalarına hem de sektör için

gereken nitelikleri, takım ruhunu, iletişim becerilerini, sorun çözme tekniklerini geliştirmelerine yardımcı olacağı düşünülmektedir.

- Öğrenciler bu sektörde çalışmak ve sektörle ilgili bilgiler edinmek istemektedir. Bu bağlamda sektörün de turizm eğitimi ile ilgili tutumu öğrencilerin motivasyon düzeylerini etkilemektedir. Sektör eğitimi ve profesyonel bireylere gereğince kıymet verdiği sürece bu alanda eğitim almak isteyenlerin sayısı ve çalışanların kalitesi de artacaktır.

KAYNAKÇA

- Airey, D., Tribe, J. ve Benckendorff, P. (2015). The Managerial Gaze: The Long Tail of Tourism Education and Research. *Journal of Travel Research*, 54(2), 139– 151.
- Akbaba, S. (2006). Eğitimde Motivasyon. *Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*(13), 343-361.
- Akgün, İ. H. ve Şimşek, N. (2011). Türkiye ve Amerika Birleşik Devletlerinin Eğitim Sistemlerinin Karşılaştırılması. *2 nd International Conference on New Trends in Education and Their Implications*, (s. 20-27).
- Akıncı, Z., Yurcu, G. ve Kasalak, M. A. (2017). A comparison of the pre-education expectations, perceptions developed through the experience, and motivation of the students taking vocational tourism education,, 14(1), 10-. *Journal of Human Sciences*, 14(1), 10-23.
- Aksu, M. ve Bucak, T. (2012). Mesleki Turizm Eğitimi. *Aksaray Üniversitesi İİBF Dergisi*, 4(2), 7-18.
- Altunışık, R., Coşkun, R. ve Bayraktaroğlu, S. (2010). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri* . Sakarya: Sakarya .
- Amoah, V. A. ve Baum, T. (1997). Tourism education: policy versus practice. *International Journal of Contemporary Hospitality Management*, 9(1), 5-12.
- Ardahaey, F. T. (2011). Economic Impacts of Tourism Industry. *International Journal of Business and Management*, 6(8), 206-215.
- Ayikoru, M, Tribe, J. ve Airey, D. (2009). Reading Tourism Education: Neoliberalism Unveiled. *Annals of Tourism Research*, 36, 191-221.
- Balcı, M. Çelik, Y, Eldem, H.ve Eldem, A. (2013). Vocational Training in the European Union. *Journal of Higher Education and Science*, 3(1), 38-47.
- Baltacı, F., Üngüren, E., Avsallı, H. ve Demirel, O. (2012). Turizm eğitimi alan öğrencilerin eğitim memnuniyetlerinin ve geleceğe yönelik bakış açıların belirlenmesine yönelik bir araştırma. *Uluslararası Alanya İşletme Fakültesi Dergisi*, 4(1), 17-25.
- Barnett, R. (1988). Does Higher Education have Aims? *Journal of Philosophy of Education*, 22(2), 239-250.
- Berber, Ş. (2003). Sosyal değişme katalizörü olarak turizm ve etkileri. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9, 205-221.
- Bertan, S. (2009). Turizmin Çevre Üzerinde Yarattığı Etkiler: Pamukkale Örneği, i, Cilt , Bahar:,. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergis*, 20 (2), 204-214.

- Binci, H. ve Arı, N. (2004). Mesleki ve Teknik Eğitimde Arayışlar. *GÜ, Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24(3), 383-396.
- Bouffard, T. ve Couture, N. (2003). Motivational Profile and Academic Achievement Among Students Enrolled in Different Schooling Tracks. *Educational Studies*, 29(1), 19-38.
- Boylu, Y. ve Arslan, E. (2014). Türkiye’deki Turizm Eğitiminin Rakamsal Gelişmeler Açısından Değerlendirilmesi. *Gazi Üniversitesi Turizm Fakültesi Dergisi*(1), 79-97.
- Bozdemir, S. (1998). Atatürk Döneminde Eğitimdeki Gelişmeler. *Erdem Dergisi*, 2(11), 1-27.
- Brunt, P. ve Courtney, P. (1999). Host perceptions of sociocultural impacts. *Annals of Tourism Research*, 26(3), 493-515.
- Budak, Y. (2009). Mesleki Eğitimde İhtiyaç Analizi Ve İşlevsel Eğitim Programı. *Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Dergisi*(245), 65-75.
- Busby, G. ve Fiedel, D. (2001). A Contemporary Review of Tourism Degrees in the United Kingdom Volume . *Journal of Vocational Education and Training*, 53(4), 501-522.
- Büyükcötürk, Ş. (2006). *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı*. Ankara: Pegem.
- Charles, K. R. (1992). Career Influences, Expectations, and Perceptions of Caribbean Hospitality and Tourism Students: A Third World Perspective. *Hospitality & Tourism Educator*, 4(3), 9-56.
- Chrisetnsen, L. B., Burke Johnson, R. ve Turner, L. A. (2015). *Araştırma Yöntemleri Desen ve Analiz*. Ankara: ANI.
- Civelek, A. (2010). Turizmin Sosyal Yapıya Ve Sosyal Değişmeye Etkileri. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksek Okulu Dergisi*, 13(1-2), 331-350.
- Corson, D. J. (1985). Education for work: Reflections towards a theory of vocational education. *International Review of Education*, 31, 283-302.
- Çakmak, Ö. (2008). Eğitimin Ekonomiye Ve Kalkınmaya Etkisi. *D.Ü.Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*(11), 33-41.
- Çeken, H. (2008). Turizmin Bölgesel Kalkınmaya Etkisi Üzerine Teorik Bir İnceleme. *Afyon Kocatepe Üniversitesi, İ.İ.B.F. Dergisi*, 10(2), 293-406.
- Çimen, H. ve Akbaba, A. (2006). Otel Yöneticilerinin Lisans Düzeyinde Turizm Eğitimi Almış İşgörenleri İle İlgili Değerlendirmeleri: Ankara’daki Dört Ve Beş Yıldızlı Otelde Bir Araştırma. *Sü İibf Sosyal Ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 229-251.
- Dale, C. ve Robinson, N. (2001). The Theming of Tourism Education:A Three-Domain Approach. *International Journal of Contemporary Hospitality Management*, 13, 30-35.

- Deci, E. ve Ryan, R. (1985). Applications And Implications . E. Deci. ve R. Ryan içinde,
Intrinsic motivation and self-determination in human behavior (245-270). New York:
Plenum.
- Demir, C. (2002). Turizm Ve Rekreasyon Faaliyetlerinin Olumsuz Çevresel Etkileri:
Türkiye’deki Milli Parklara Yönelik Bir Uygulama. *D.E.Ü.İ.İ.B.F.Dergisi*, 17 (2), 93-
117.
- Demirel, Ö. ve Kaya, Z. (2006). Eğitim bilimine giriş. Demirel, Ö ve Kaya, Z içinde,
1.Bölüm: Eğitim ile İlgili Temel Kavramlar (1-22). İstanbul: Pegema Yayıncılık .
- Demirkasımoğlu, N. (2011). Türk Eğitim Sisteminde Bir Alt Sistem Olan Denetim
Sisteminin Seçilmiş Bazı Ülkelerin Denetim Sistemleri İle Karşılaştırılması. *Abant
İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2(23), 23-47.
- Demirkol, Ş. ve Elibeyli, P. (2002). Türkiye’deki Turizm Eğitim Sistemi ve Avrupa Birliği
Sürecinde Olası Gelişmeler. *Gazi Üniversitesi Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi
Dergisi*, 125-146.
- Demirtaş, B. (2008). Atatürk Döneminde Eğitim Alanında Yaşanan Gelişmeler. *Gazi
Akademik Bakış*, 1(2), 155-176.
- Denzine, G. ve Brown, R. (2015). Motivation to Learn and Achievement. R. Papa içinde,
Media Rich Instruction: Connecting Curriculum To All Learners (s. 19-35). New
York: Springer Science+Business Media New York.
- Doğan, İ. (1999). Eğitimde kalite ve akreditasyon sorunu: Eğitim fakülteleri üzerine bir
deneme. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 5(4), 503-519.
- Duran, E. (2011). Turizm, kültür ve kimlik ilişkisi; turizmde toplumsal ve kültürel kimliğin
sürdürülebilirliği. i Yıl: Sayı:19 Bahar s. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler
Dergisi*, 10, 291-313.
- Echtner, C. M. (1995). Tourism Education in Developing Nations A Three Pronged
Approach,. *Tourism Recreation Research*, 2(20), 32-41.
- Entwistle, H. (1970). *Education, Work and Leisure*. London: Routledge and Kegan, Paul.
- Ergün, M. (1999). *Eğitim felsefesi*. Ankara: Ocak.
- Fidgeon, P. R. (2010). Tourism Education and Curriculum Design: A Time For Consolidation
and Review? *Tourism Management*, 699-723.
- Formica, S. (1996). European hospitality and tourism education: differences with the
American model and future trends. *Int. J. Hospitality Management*, 15(4), 317-323.
- Fotler, M. D. ve Bain, T. (1984). Realism of occupational choice among high school seniors:
implications for quality of work life. *Journal Of Occupational Behaviour*, 5, 237-251.

- Gedikoğlu, T. (2005). Avrupa Birliği S¼recinde T¼rk Eğitim Sistemi: Sorunlar ve z¼m nerileri. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fak¼ltesi Dergisi*, 66-80.
- Gharamaleki, M. R. (2011). Lisans D¼zeyinde Turizm Eğitimi Alan ğrencilerin Turizm Eğitimi Veren Kurumları Değerlendirmeleri İnan –T¼rkiye Karşılaştırması. *Doktora Tezi*. Ankara.
- Ginns, P., Prosser, M. ve Barrie, S. (2007). Students' perceptions of teaching quality in higher education: the perspective of currently enrolled students. *Studies in Higher Education*, 32(5), 603–615.
- Goeldner, C. ve Richie, R. (2009). Tourism In Perspective. *Tourism : principles, practices, philosophies* (4-91). içinde Canada: John Wiley & Sons, Inc.
- Gołembski, G. (2013). Tourism Research And Education İn Poland. History And Contemporary İssues. *Poznań University Of Economics Review*, 13(4), 20-44.
- Grecki, R. J. (2001). The University of Warmia and Mazury in Olsztyn as an Agent of Regional Development and Higher Education in Poland, *Higher Education in Europe*, 26(3), 327-340.
- G¼d¼l, M. D (2015) niversite ğrencilerinin Akademik Motivasyon Profillerinin Psikolojik İhtiyaç Doyumu, Akademik Erteleme Ve Yaşam Doyumu İle İlişkisi, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Eskişehir Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstit¼s¼
- G¼nay, D. (2011). T¼rk Y¼ksekđretiminin Yeniden Yapılandırılması Bağlamında Sorunlar, Eğilimler, İlkeler Ve neriler. *Y¼ksekđretim Ve Bilim Dergisi*, 1(3), 113-121.
- G¼nay, D. ve zer, M. (2016). T¼rkiye'de Meslek Y¼ksekokullarının 2000'li Yıllardaki Gelişimi Ve Mevcut Zorluklar. *Y¼ksekđretim Ve Bilim Dergisi*, 6(1), 1-12.
- G¼rb¼z, A. (2002). Turizmin Sosyal evreye Etkisi zerine Bir Araştırma. *Teknoloji*(1-2), 49-59.
- G¼rdođan, A. (2012). Öğrencilerin Eğitimde Motivasyon D¼zeyleri: Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Ortaca Meslek Y¼ksekokulu rneği. *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstit¼s¼ Dergisi*, 28, 149-165.
- Hacioğlu, N. (1992). *Y¼ksekđretimde mesleki turizm eğitimi geliştirme perspektifleri*. (Y. B. Őt, D¼.) iTurizm Eğitimi, Ankara, Turizm Bakanlığı Turizm Eğitimi Genel M¼d¼rl¼đ¼.
- Hacioğlu, N. ve Kaşlı, M. (2008). *T¼rkiye'de Turizm Eğitimi*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Hareket, E., Erdoğan, E. ve D¼ndar, H. (2016). T¼rk Eğitim Sistemine İlişkin Bir Durum alışması. *Eğitim ve ğretim Araştırmaları Dergisi*, 5(1), 287-299.

- Hjalager, A. M. (2003). Global Tourism Careers? Opportunities and Dilemmas Facing Higher Education in Tourism. *Journal of Hospitality, Leisure, Sport and Tourism Education*, 2(2), 26-37.
- Inui, Y., Wheeler, D. ve Lankford, S. (2006). Rethinking Tourism Education: What Should Schools Teach? *Journal of Hospitality, Leisure, Sport and Tourism Education*, 25-40.
- İslamoğlu, H. (2011). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri*. İstanbul: Beta.
- Jafari, J. (1977). Editor's Page. *Annals of Tourism Research*, 5(1), 6-11.
- Jafari, J. (1990). Research and Scholarship: The Basis of Tourism Education. *Journal of Tourism Studies*, 1(1), 33-41.
- Jafari, J. ve Xiao, H. (2016). *Encyclopedia of Tourism*. Switzerland: Springer International Publishing.
- Kandiko, C. B. ve Mawer, M. (2013). Student Expectations and Perceptions of Higher Education. *London: King's Learning Institute*, 1-82.
- Kar, M., Zorkirişçi, E. ve Yıldırım, M. (2004). Turizmin Ekonomiye Katkısı Üzerine Ampirik Bir Değerlendirme. *Akdeniz İ.İ.B.F. Dergisi*, 8, 87-112.
- Karagüven, M. H. (2012). Akademik Motivasyon Ölçeğinin Türkçeye Adaptasyonu. *Kuram Ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 12(4), 2599-2620.
- Kılıç, E. D. (2007). Öğretmenlik Mesleğini Etkileyen Etmenler. C. Celep içinde, *Eğitim Bilimine Giriş* (s. 75-9). Ankara: Anı.
- Kocabaş, A. (2008). Türk Eğitim Sisteminin Felsefi Temelleri, Dewey, Mustafa Necati, ve İsmail Hakkı Tonguç. *Toplum ve Demokras*, 2(3), 203-212.
- Koçoğlu, P. (2008). Eko turizmin Sürdürülebilir Turizm Politikasındaki Yeri: Dünyadaki Eko turizm Destinasyonlarının İncelenmesi. *Uzmanlık Tezi*. Ankara: T.C. Kültür Ve Turizm Bakanlığı Tanıtma Genel Müdürlüğü.
- Kozak, M. A. (2009). Akademik Turizm Eğitimi Üzerine Bir Durum Analizi. *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (İLKE)*(22), 1-20.
- Koh, K. (1995). Designing The Four -Year Tourism Management Curriculum: A Marketing Approach. *Journal of Travel Research*, 33(1), 68-72
- Kozak, N., Kozak, M. A. ve Kozak, M. (2014). *Genel Turizm İlkeleri*. Ankara: Detay.
- Kuş, E. (2007). *Nicel-Nitel Araştırma Teknikleri*. Ankara : ANI.
- Lee, K. M., Lee, M. J. ve Kim, H. J. (2009). A comparison of student and industry perceptions of the event management curriculum in Korea. *Journal of Hospitality, Leisure, Sport and Tourism Education*, 8(2), 60-73.

- Leiper, N. (1979). The Framework of Tourism: Towards a definition of tourism, tourist, and the tourism industry. *Annals of Tourism Research*, 6(4), 390-407.
- Lickorish, L. J. ve Jenkins, C. L. (1997). *An Introduction to Tourism*. Oxford.
- Lewis, A. ve Airey, D. (2001). Tourism careers in Trinidad and Tobago: Perceptions of secondary school students. *Tourism and Hospitality Research*, 3(1), 7-20.
- Mak, B. L. ve Melody, M. (2014). Motivations, Expectations, Perceptions, and Preferences in Secondary School Tourism and Hospitality Curriculum. *Journal of Teaching in Travel & Tourism*, 14, 260–281.
- Mayakaa, M. ve Akama, J. S. (2007). Systems approach to tourism training and education: The Kenyan case study. *Tourism Management*, 28, 298–306.
- Mohammad, B. A. ve Alsaleh, H. T. (2013). Motivation Of Students To Study Tourism Hospitality Programs. *International Journal of Asian Social Science*, 3(7), 1637-1647.
- O'Halloran, R. M. ve O'Halloran, C. S. (1992). Hospitality and Tourism Education: Relationships to the Core Curriculum. *Hospitality & Tourism Educator*, 4(4), 56-64.
- Okumuş, F. ve Yağcı, O. (2005). Tourism Higher Education in Turkey. *Journal of Teaching in Travel & Tourism*, 5(1-2), 89-116.
- Olçay, A. (2008). Türk turizmde eğitimin önemi. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(2), 383-390.
- O'Mahony, G., McWilliams, A. M. ve Whit, P. A. (2001). Why Students Choose a Hospitality-degree Program. *Cornell Hotel and Restaurant Administration Quarterly*, 42(1), 92-96.
- Öncüer, M. E. (2007). Avrupa Birliği Eğitim Politikasında Mesleki Turizm Eğitimi Yaklaşımı Ve Türk Turizm Eğitimine Uygulanabilirliği. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*.
- Demirel, Ö. ve Kaya, Z. (2007). *Eğitim İle İlgili Temel Kavramlar*. Ankara: Pegem.
- Özdemir, M. A. ve Kervankıran, İ. (2011). Turizm ve turizmin etkileri konusunda yerel halkın yaklaşımlarının belirlenmesi: Afyonkarahisar örneği.
- Özden, Y. (2002). *Eğitimde yeni değerler*. Ankara: Pegem .
- Öztaş, K. (1995). Turizmde Kalifiye Eleman Açığı ve Meslek Yüksek Okullarının Etkinliğinin Artırılması. *Anatolia*, 92-100.
- Pak, Ö. (2015). Türkiye’de Mesleki Turizm Eğitimi Ve Zorunlu Staj: Turizm Meslek Lisesi Örneği. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. İzmir: İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı.
- Parmaksız, R. Ş. ve Yavuz, Ö. (2016). Türkiye ve Polonya Eğitim Sistemlerinin Karşılaştırılması. *Karaelmas Journal of Educational Sciences*, 4, 59-70.

- Paul, B. ve Courtney, P. (1999). Host Perceptions Of Sociocultural Impacts. *Annals of Tourism Research*, 26(3), 493-515.
- Pavlina, K., Zorica, M. B. ve Pongrac, A. (2011). Student perception of teaching quality in higher education. *Procedia Social and Behavioral Sciences*, 15, 2288–2292.
- Pirnar, I. (2014). Tourism Education universities in Turkey: Comparison off Different Structures and Related Effects on Education Quality. *Procedia- Social and Behavioral Sciences*, 5070-5074.
- Popova-Koskarova, R. (2011). Social Dimension of The Purpose of Education. *Philosophy, Sociology, Psychology and History*, 10(2), 167 – 171.
- Power, C. (1999). Vocational Education for The Twenty-First Century . *Prospects*, 29(1), 29-36.
- Richardson, S. (2009). Undergraduates’ perceptions of tourism and hospitality as a career choice. *International Journal of Hospitality Management*, 28 , 382–388.
- Ring, A., Dickinger, A. ve Wober, K. (2009). Designing the ideal undergraduate program in tourism: Expectations from industry and educators. *Journal of Travel Research*, 48(1), 106-121.
- Ritche, J. B. (1995). , Design and Development of the Tourism/Hospitality Management Curriculum. *Toourism Recreation Research*, 20(2), 7-13.
- Sağ, V. (2003). Toplumsal Değişim Ve Eğitim Üzerine. *C.Ü. Sosyal Bilimler Dergisi*, 27(1), 11-25.
- Sağlam, M., Özüdoğru, F. ve Çıray, F. (2011). Avrupa Birliği Eğitim Politikaları ve Türk Eğitim Sistemine Etkileri. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(1), 87-109.
- Sciarini, M. ve Woods, R. (1997). Selecting that first job: how students develop perceptions about potential employers. *The Cornell Hotel and Restaurant Administration Quarterly*, 76-81.
- Kim,S. S., Myong, J. L. ve Chon, K. (2008). Study Motivations and Study Preferences in the Korean Hospitality and Tourism Field. *Journal of Marketing for Higher Education*, 18(2), 216-239.
- Sharma, R. (2014). Mass tourism as a potential noise pollution threat- A case study of Bhojpur tourism destination in Madhya Pradesh, India. *International Journal Of Environemntal Sciences*, 5(3), 515-521.

- Sheldon, P. J. ve Daniel, R. (2011). The Tourism Education Futures Initiative (TEFI): Activating Change in Tourism Education. *Journal of Teaching in Travel & Tourism*, 11 (1), 2-23.
- Shepherd, R. ve Cooper, C. (1997). The Relationship Between Tourism Education and The Tourism Industry: Implications for Tourism Education. *Tourism Recreation Research*, 22(1), 34-47.
- Solmaza, S. A. ve Ulama, Ş. (2014). Türkiye’de Turizm Eğitim-Öğretiminde Mevcut Durum Üzerine Analitik Bir Değerlendirme. *Ist International Congress of Tourism & Management Researches*, (s. 97-115). Antalya.
- Soybalı, H. ve Bayraktaroğlu, E. (2013). Türkiye’de Lisans Düzeyinde Turizm Eğitimi Veren Kurumların Uygulama Olanaklarının Değerlendirilmesi Üzerine Bir Araştırma. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 24(2), 185-199.
- Stevenson, J. (2003). Vocational teaching and learning in context in Developing Vocational Expertise. J. Stevenson içinde, *Principles and issues in vocational education* (s. 26-47). Australia: Allen & Unwin.
- Stynes, D. J. (1997). What Economic Impacts Does Tourism Have? İn Economic Impacts of Tourism. *Economic Impacts of Tourism, A Handbook for Tourism Professionals*, Illinois Bureau of Tourism, Illinois Department of Commerce and Community Affairs, Prepared by the , Fall, 1 (s. 11-14). içinde Tourism Research Laboratory at the University of Illinois at Urbana-Champaign.
- Sunlu, U. (2003). Environmental Impacts Of Tourism. C. D. L içinde, *Local resources and global trades: Environments and agriculture in the Mediterranean Region* (s. 263-270).
- Şimşek, S. (2007). Eğitim ile ilgili temel kavramlar . A. Çimer içinde, *Eğitim Bilimine Giriş* (s. 1-18). ANI .
- Theobald, W. F. (2005). The meaning, scope, and measurement of travel and tourism . Butterworth–Heinemann içinde, *Global Tourism (2nd ed.)* (s. 6-24). Oxford [England].
- Tribe, J. (2000). Balancing the Vocational: The Theory and Practice of Liberal Education in Tourism. *Tourism and Hospitality Research*, 2, 9-26.
- Tribe, J. (2002). The Philosophic Practitioner. *Annals of Tourism Research*, 29(2), 338-357.
- Tribe, J. (2005). Tourism, Knowledge and the Curriculum. J. Tribe, & D. Airey içinde, *AN International Handbook Of Tourism Education* (S. 47-60). Elsevier.

- Tuncer, M. ve Taşpınar, M. (2004). Avrupa Birliği'nde Eğitim Ve Mesleki Eğitim Yönelimleri. *XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı* (s. 1-13). Malatya: İnönü Üniversitesi, Eğitim Fakültesi.
- Tunçalp, K. (2013). Mesleki Eğitimin Ulusal – Uluslararası Rekabete Açılması Ve Sertifikasyon İle Mesleki İşgücü Dolaşımı(Konvertibilite) Akademik Araştırma Projeleri. *Mesleki Eğitim Sanayi, Ve İleri Teknoloji*, 1-36.
- Tüylüoğlu, T. (2003). Türkiye'de Turizm Eğitiminin Niteliği. *Ankara Üniversitesi (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi)* . Ankara.
- Uçar, C. ve Özerbaş, M. A. (2013). Mesleki Ve Teknik Eğitimin Dünyadaki Ve Türkiye'deki Konumu. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 2(2), 242-253.
- Uçum, M. (2011). Ab Projelerinin Mesleki Eğitim Merkezlerinin Gelişimine Katkısının Değerlendirilmesi. *T.C. Millî Eğitim Bakanlığı Eğitimi Araştırma Ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı*, 1-79.
- Ulama, Ş., Batman, O. ve Ulama, H. (2015). Lisans Düzeyinde Turizm Eğitimi Alan Öğrencilerin Kariyer Algılamalarına Yönelik Bir Araştırma: Sakarya Üniversitesi Örneği. *Bartın Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi*, 6(12), 339-366.
- Uygur, S. M. ve Baykan, E. (2007). Kültür turizmi ve turizmin kültürel varlıklar üzerindeki etkileri. *Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2, 30-49.
- Ünlüönen, K. ve Boylu, Y. (2005). Türkiye'de Yükseköğretim Düzeyinde Turizm Eğitimindeki Gelişmelerin Değerlendirilmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(12), 11-32.
- Üzümcü, T. P. ve Bayraktar, S. (2004). Türkiye'de Turizm Alanında Eğitim Veren Yükseköğretim Kuruluşlarındaki Eğitimcilerin Turizm Mesleki Eğitiminin Etiksel Açından İncelenmesine Yönelik Bir Alan Araştırması. *3. Ulusal Bilgi, Ekonomi ve Yönetim Kongresi.s.*, (s. 79-92). Eskişehir.
- Visakorpi, J., Stankovic, F., Pedrosa, J. ve Rozsn, C. (2008). Türkiye'de Yükseköğretim: Eğilimler, Sorunlar Ve Fırsatlar, Yükseköğretim Sistemi Üzerine 17 Türk Üniversitesinin EUA-IEP Kurumsal Değerlendirme Raporlarına Dayanan Gözlemler ve Öneriler. *TÜSİAD*, 13-55.
- Wattanacharoensil.W. (2014). Tourism Curriculum in a Global Perspective: Past, Present, and Future.. *International Education Studies*, 7(1), 9-20.
- White, P. (1982). *The Aims of Education* (Cilt 22). J. London and Boston: Routledge .
- Yaşar, M. (2014). İstatistiğe Yönelik Tutum Ölçeği: Geçerlilik ve Güvenirlilik Çalışması. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(36), 59-75.

- Yüksekoğlu, S. ve Karagüven, M. H. (2013). Academic Motivation Levels of Technical High School Students. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 106, 282-288.
- Yücel, C. (2007). Eğitim İle İlgili Temel Kavramlar. C. Celep içinde, *Eğitim Bilimine Giriş* (s. 1-24). Ankara: Anı.
- Zagonari, F. (2009). Balancing tourism education and training. *International Journal of Hospitality Management*(28), 2–9.
- Zhao, J. L. (1991). A current look at hospitality and tourism education in China's colleges and universities. *Hospitality Management*, 10(4), 357-367.
- Zhao, Z. (2014). Felix Rauner TVET-Research. Z. Zhao, F. Rauner, & B. Heidelberg içinde, *An Introduction in Areas of Vocational Education Research* (s. 1-15). Springer-Verlag eds.

İnternet Kaynakları

- Botterill, D. (1996). *Making connections between industry and higher education in tourism London: The National Liaison Group for Higher Education in Tourism.*
https://www.athe.org.uk/resources/publications/guidelines_5.pdf (erişim tarihi: 05.10.2016)
- Botterill, D. ve Tribe, J. (2000). *Benchmarking and the Higher Education Curriculum.*
https://www.athe.org.uk/resources/publications/guidelines_9.pdf (erişim tarihi:05.03.2017)
- Bonham, C. ve Mak, J. (2014). <http://journal.georgetown.edu/the-growing-importance-of-tourism-in-the-global-economy-and-international-affairs/> (erişim tarihi: 05.03.2017)
- CEDEFOP. (2011). *Vocational Education and Training in Poland.*
http://www.cedefop.europa.eu: http://www.cedefop.europa.eu/EN/Files/4105_en.pdf (erişim tarihi: 02.10.2017)
- UNWTO (2017). <https://www.e-unwto.org/doi/pdf/10.18111/9789284419807> (erişim tarihi: 28.05.2018)
- Holloway, C. (1995). *Towards a Core Curriculum for Tourism: a Discussion Paper, London, National Liaison Group for Tourism in Higher Education).*
https://www.athe.org.uk/resources/publications/guidelines_1.pdf (erişim tarihi: 03.10.2016)
- Kenar. (2010). <http://www.messegitim.com.tr/ti/799/0/turkiyede-mesleki-egitim-ve-myolar> (erişim tarihi: 10.02.2017)
- Mak, C. B. (2014). <http://journal.georgetown.edu/the-growing-importance-of-tourism-in-the-global-economy-and-international-affairs/>. (erişim tarihi: 02.10.2016)

- Moa, L. (2015). Environmental Studies and Tourism: [https://wiki.du.se/%C3%84mnen_-_Subjects/Tourism_studies/Introduction_to_Tourism_and_Destination_Development_\(TR1015\)/Wiki_-_Article_2/Environmental_Studies_and_Tourism_-_Group_3](https://wiki.du.se/%C3%84mnen_-_Subjects/Tourism_studies/Introduction_to_Tourism_and_Destination_Development_(TR1015)/Wiki_-_Article_2/Environmental_Studies_and_Tourism_-_Group_3) (erişim tarihi: 02.10.2016)
- <http://eurydice.org.p>: http://eurydice.org.pl/wp-content/uploads/2016/01/BRIEF_PL_FINAL2015.pdf (erişim tarihi: 01.06.2017)
- <https://www.nuffic.nl/en/publications/find-a-publication/education-system-poland.pdf> (erişim tarihi: 02.03.2017)
- <https://istatistik.yok.gov.tr/> (erişim tarihi: 03.01.2017)
- <http://www.yok.gov.tr>: <http://www.yok.gov.tr/web/guest/tarihce> (erişim tarihi: 03.01.2017)
- <http://dergiler.ankara.edu.tr>: <http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/40/517/6468.pdf> (erişim tarihi: 03.01.2017)
- <http://yunus.hacettepe.edu.tr/~n.senem/makaleler/ataturk.htm> (erişim tarihi: 03.05.2017)
- http://dhgm.meb.gov.tr/yayimlar/dergiler/Milli_Egitim_Dergisi/160/budak.htm (erişim tarihi: 04.02.2017)
- <https://webgate.ec.europa.eu/fpfis/mwikis/eurydice/index.php/Poland:Overview> (erişim tarihi: 02.10.2016)
- <http://entrant.eu>: http://entrant.eu/en/sistema_osviti.html (erişim tarihi: 01.02.2017)
- <http://www.euroeducation.net>: <http://www.euroeducation.net/prof/polaco.html> (erişim tarihi: 01.02.2017)
- <http://www.egitimpedia.com/egitim-sistemini-donusturen-ulkeler-8-polonya/> (erişim tarihi: 01.02.2017)
- <http://eurydice.org.pl>, (erişim tarihi: 02.02.2017)
- <http://polonyakulturderneği.com/polonya-egitim-sistemi.html#.WM5vUtSLSst8> (erişim tarihi: 05.02.2017)
- <http://pdb.kulturturizm.gov.tr>: <http://pdb.kulturturizm.gov.tr/TR,137018/bakanlikca-turizm-isletmelerinde-calisan-personele-yone-.html> (erişim tarihi: 07. 02. 2017)
- <http://pdb.kulturturizm.gov.tr/TR,137016/yaygin-turizm-egitimi-nedir.html> (erişim tarihi: 06.03.2017)
- <https://istatistik.yok.gov.tr/> (erişim tarihi: 07.03.2017)
- <http://www.apltransfer.gov.tr/data/550acc79369dc52488d41be4/Turkiyede%20Yag%C4%B1n%20Egitim.pdf> (erişim tarihi: 08.03.2017)
- http://acikders.ankara.edu.tr/pluginfile.php/732/mod_resource/content/3/tesin%20yap%C4%B1s%C4%B1.pdf. (erişim tarihi: 08.03.2017)

<https://egitimiliminegiris.files.wordpress.com/.../tc3bcrk-milli-ec49fitim-sistemi3.doc>

(erişim tarihi: 09.04.2017)

<http://www.polonyadan.com/polonya-hakkinda/polonyada-egitim/> (erişim tarihi: 09.04.2017)

<https://www.topuniversities.com/where-to-study/europe/poland/guide> (erişim tarihi:

12.04.2017)

http://cf.cdn.unwto.org/sites/all/files/pdf/unwto_annual_report_2014.pdf (erişim

tarihi:16.04.2017)

<http://traveltips.usatoday.com/positive-negative-effects-tourism-63336.html> (erişim

tarihi.03.04.2017)

<http://www.cedefop.europa.eu/en/about-edefop/what-we-do> (erişim tarihi: 05.05.2017)

http://www.etf.europa.eu/web.nsf/pages/Who_we_are (erişim tarihi: 10.05.2017)

<http://www.studyinpoland.pl/en/index.php/education-in-poland/9-polish-education-system>

(erişim tarihi: 06.05.2017)

<http://www.unep.org/resourceefficiency/Business/SectoralActivities/Tourism/FactsandFigures>

aboutTourism/ImpactsofTourism/tabid/78774/Default.aspx (erişim tarihi: 08.05.2017)

<http://www.unep.org/resourceefficiency/Business/SectoralActivities/Tourism/TheTourismand>

EnvironmentProgramme/FactsandFiguresaboutTourism/ImpactsofTourism/Environme

ntalImpacts/TourismsThreeMainImpactAreas/tabid/78776/Default.aspx (erişim

tarihi:08.06.2017)

<http://www2.unwto.org/content/why-tourism> (erişim tarihi: 10.06.2017)

<https://www.wttc.org/-/media/files/reports/economic-impact-research/regions->

2018/world2018.pdf (erişim tarihi: 28.05.2018)

EK 1- ANKET FORMU (İNGİLİZCE)

This questionnaire aims at collecting information on your perception of studying Tourism and Hospitality Studies (THS): why you are studying THS, your expectation and perception of the curriculum.

Thesis Consultant:
Assistant Professor: M. Alpaslan KASALAK

Master Degree Student:
Sevinj ISAYEVA

A. General Demographic Questionnaires

1. **Gender:** Male () Female ()
2. **Your current year of study:** 1 st () 2nd () 3rd () 4th ()

B.Motivation

Reasons for studying THS	1.Strongly Disagree	2.Disagree	3.Neutral	4.Agree	5.Strongly Agree
1.I would like to work in this industry.					
2.I would like to study this curriculum in tertiary study.					
3.I would like to learn how the industry operates.					
4.I would like to learn theoretical knowledge of tourism and hospitality.					
5.I like traveling.					
6.I think my personality suits studying THS.					
7.I would like to introduce tourists Warsaw better.					
8.Working in this industry is attractive to me.					
9.Curriculum contents and activities are attractive to me.					
10.My friends choose this curriculum.					
11.My teachers encourage me to study THS.					
12.My parents encourage me to study THS.					
13.My parents encourage me to work in this industry.					
14.Other curricula are not attractive to me.					
15.My academic results are qualified to take this curriculum.					
16.My academic results are not qualified to take other curricula					
17,I have no other options.					

C. Expectations

Expectations of studying THS	Strongly Disagree	Disagree	Neutral	Agree	Strongly Agree
1.I can acquire operational knowledge of this industry.					
2.I can learn theoretical knowledge from this curriculum.					
3.I can explore future career choices.					
4.I can introduce Warsaw better when meeting visitors in Warsaw					
5.I can apply what I have learned when I travel.					
6.I can improve my personal qualities to meet the industry requirements, e.g. communication skills, team work, etc.					
7.I can have opportunities to observe real operations of this field, e.g., field trips, hotel visits, talks, etc.					
8.I can have opportunities to learn using software systems adopted by the industry, e.g., airline reservation.					
9.I can have a more enjoyable learning experience than when I study other curricula					
10.I do not have any expectations of this curriculum.					

D. Perception

Perception of studying THS	Strongly Disagree	Disagree	Neutral	Agree	Strongly Agree
1. The teachers possess substantial knowledge of the curriculum taught					
2.The teachers can give relevant examples and detailed explanations					
3.The teachers are able to answer questions from students.					
4.I can understand the theories.					
5.I can improve my personal qualities required by the industry.					
6.I can apply the theories learned into my daily life.					
7.I would like to have more activities.					

EK 2- ANKET FORMU (TÜRKÇE)

Bu anket sizin Turizm ve Konaklama Eğitim Programı hakkında akademik algı ,beklenti ve motivasyonunuzun ölçülmesi amacıyla tasarlanmıştır.

Tez Danışmanı:

Yüksek Lisans Öğrencisi:

Yrd.Doç.Dr. M.Alpaslan KASALAK

Sevinc İsayeva

A. Demografik Sorular:

1. Cinsiyet: Erkek () Kadın ()
2. Eğitim Yılı: 1. () 2. () 3. () 4. ()

B. Motivasyon:

Turizm ve Konaklama Programında Eğitim Alma Nedenleri:	1.Kesinlikle Katılmıyorum	2.Katılmıyorum	3.Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum	4.Katılıyorum	5.Kesinlikle Katılıyorum
1.Bu sektörde çalışmak isterim.					
2.Bu programda 3. Derecede de(yüksek öğrenim) eğitim almak isterim					
3.Sektörün nasıl işlediğini öğrenmek istiyorum.					
4. Turizm ve konaklama konularında teorik bilgiler edinmek istiyorum.					
5. Seyahat etmeyi severim.					
6..Kişiliğimin bu programa uygun olduğunu düşünüyorum.					
7. Turistlere Antalya'yı tanıtmak isterim.					
8.Bu sektörde çalışmak benim için çekicidir.					
9.Öğretim içeriği ve etkinlikleri benim için caziptir.					
10. Arkadaşlarım bu programı seçtiler.					
11. Öğretmenlerim bu programda eğitim almaya teşvik ettiler.					
12.Annem ve babam bu programda okumaya teşvik ettiler.					
13.Annem ve babam bu sektörde çalışmamı öneriyor.					
14.Diğer programlar benim için çekici değil.					
15.Benim akademik sonuçlar bu programda eğitim almam için yeterli.					
16.Akademik sonuçlarım başka programları seçmek için nitelikli değildir.					
17, Başka seçeneğim yok.					

C. Beklentiler

Bu Eğitim Programından Beklentiler:	1.Kesinlikle Katılmıyorum	2.Katılmıyorum	3.Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum	4.Katılıyorum	5.Kesinlikle Katılıyorum
1.Sektör ile ilgili operasyonel bilgi edinebilirim.					
2.Bu programla teorik bilgiler edinebilirim.					
3.Gelecekteki kariyer seçeneklerini keşfedebilirim.					
4. Antalya'yı ziyaret edenlere Antalya'yı daha iyi tanıtabilirim.					
5. Seyahat ederken öğrendiklerimi uygulayabilirim.					
6.Sektörün gereksinimlerini karşılamak için kişisel kalitemi artırabilirim, ör. iletişim becerileri, ekip çalışması vb.					
7.Bu alanın gerçek işleyişini (örneğin, saha gezileri, otel ziyaretleri, konuşmalar vb.) gözlemleme fırsatım olabilir.					
8. Endüstri tarafından benimsenen yazılım sistemlerinin (örn. Havayolu rezervasyonu) kullanımını öğrenme fırsatı bulabilirim.					
9. Diğer programlara nispeten daha eğlenceli bir öğrenme deneyimi yaşayabilirim					
10.Bu müfredattan herhangi bir beklentim yoktur.					

D. Algı

Turizm Eğitimine Yönelik Algılar	1.Kesinlikle Katılmıyorum	2.Katılmıyorum	3.Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum	4.Katılıyorum	5.Kesinlikle Katılıyorum
1. Öğretmenler öğretilen program hakkında tam bilgiye sahiptirler.					
2.Öğretmenler ilgili örnekler verebiliyor ve ayrıntılı açıklamalar yapabiliyorlar.					
3.Öğretmenler öğrencilerin sorularını cevaplayabiliyorlar.					
4. Teorileri anlayabiliyorum.					
5. Sektörün gerektirdiği kişisel niteliklerimi geliştirebilirim.					
6. Öğrenilen teorileri günlük yaşamıma uygulayabilirim.					
7. Daha fazla aktivitelerin olmasını isterdim.					

ÖZGEÇMİŞ

Adı ve SOYADI	Sevinj ISAYEVA
Doğum Yeri - Tarihi	AZERBEYCAN (Kürdamir) - 25.11.1993
EĞİTİM DURUMU	
Mezun Olduğu Okul	Kürdemir 1 No Devlet Okulu
Lisans Diploması	Bakü Avrasya Üniversitesi Filoloji Fakültesi, İngiliz Dili Öğretmenliği, 2014, Baku
Yabancı Dil / Diller	İngilizce
BİLİMSEL FAALİYETLER	
<p>İsayeva, S. ve Kasalak, M. A. (2016). Sürdürülebilir Turizm Yönetimi Kapsamında Yer Alan Örnek Ekoturizm Uygulamaları, <i>Çatalhöyük- International Journal Of Tourism And Social Research</i>, 1(1),184-200</p> <p>Demirdiken G., İsayeva S., Bahtiyar D. (2016). Terrorism And Its Impacts On Turkish Tourism Industry, <i>International Conference On Tourism Dynamics And Trends</i>, 356-359</p> <p>İsayeva, S., Yurcu, G., Kasalak, M. A. (2017). Investigation of Emotional Labor Levels of Hotel Employees in Terms of Demographic Variables, <i>Journal of Tourism & Hospitality</i>, 6(6), 1-8</p>	
E-Posta	sevinc199325@gmail.com